PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
DO PLANU OGÓLNEGO GMINY SAWIN

Autor prognozy:

Przemysław Antonowicz

Dorota Antonowicz
ARKADA Autorska Pracownia Architektoniczna

Sawin styczeń 2026 r.

Spis treści

1	**Przedmiot opracowania**	4
1.1	Podstawa formalno-prawna opracowania	4
1.2	Cel, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie	5
2	**Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy**	6
3	**Charakterystyka i stan funkcjonowania środowiska obszaru objętego sporządzeniem planu ogólnego**	6
3.1	Charakterystyka i lokalizacja terenu opracowania	6
3.2	Położenie geograficzne, rzeźba terenu i geologia	8
3.3	Budowa geologiczna, warunki budowlane	10
3.4	Surowce mineralne	11
3.5	Gleby	15
3.6	Użytkowanie gruntów	18
3.7	Hydrologia i hydrogeologia	18
3.8	Zaopatrzenie w wodę	25
3.9	Klimat lokalny, stan powietrza atmosferycznego, klimat akustyczny i emisja pól elektromagnetycznych	27
3.10	Szata roślinna	32
3.11	Świat zwierzęcy	35
3.12	Formy ochrony przyrody	35
3.13	Powiązania ekologiczne	48
3.14	Zasoby krajobrazowe	50
3.15	Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczeń	51
4	**Zawartość, główne cele projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami**	51
4.1	Cele i zawartość dokumentu	51
4.2	Powiązania z innymi dokumentami oraz sposób realizacji celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym	61
5	**Tendencje zmian środowiska przy braku realizacji ustaleń projektu planu ogólnego**	73
6	**Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu**	73
6.1	Identyfikacja głównych zagrożeń	73
7	**Ocena oddziaływania na komponenty środowiska i zagrożenia dla środowiska w wyniku realizacji ustaleń projektu planu**	77
7.1	Oddziaływanie na ludzi	77
7.2	Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta	81
7.3	Oddziaływanie na wodę	82
7.4	Oddziaływanie na powietrze	83
7.5	Oddziaływanie na powierzchnię ziemi	83
7.6	Oddziaływanie na krajobraz	84
7.7	Odziaływanie na klimat	87
7.8	Odziaływanie na zasoby naturalne	87
7.9	Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	88
7.10	Oddziaływanie na obszary Natura 2000 i inne obszary chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody	88
7.11	Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko powstałe w wyniku realizacji ustaleń planu ogólnego	97
7.12	Transgraniczne oddziaływanie na środowisko	
8	**Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru**	100
9	**Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu**	100
9.1	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru	101

10	**Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwość jej przeprowadzania**	101
11	**Streszczenie w języku niespecjalistycznym**	102
	Akty prawne uwzględnione w opracowaniu	
	Materiały źródłowe	
	Oświadczenie autora prognozy	

1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko do planu ogólnego gminy Sawin, sporządzonego na podstawie uchwały nr IV/16/24 Rady Gminy Sawin z dnia 26 czerwca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Sawin.

Opracowanie dotyczy gminy wiejskiej Sawin, położonej w powiecie chełmskim, w województwie lubelskim. Gmina Sawin zajmuje łączną powierzchnię ok. 187,66 km² i składa się z 18 sołectw i 26 miejscowości. Obecnie powierzchnia gminy objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Dla gminy Sawin obowiązuje także studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które zostało przyjęte na mocy uchwały Nr XXXIX/260/22 Rady Gminy Sawin z dnia 30 września 2022 r., jednak w związku z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ten dokument przestanie obowiązywać w dniu wejścia w życie planu ogólnego gminy lub od dnia 30 czerwca 2026 r.

Sporządzenie planu ogólnego gminy – zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 roku *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.) – ma na celu przede wszystkim, w oparciu o istniejące uwarunkowania, określenie stref planistycznych, gminnych standardów urbanistycznych, oraz dodatkowo określenie: obszarów uzupełnienia zabudowy, obszarów zabudowy śródmiejskiej. Dotychczasową strukturę użytkowania gminy planuje się dostosować do obecnie obowiązujących przepisów prawa.

1.1 Podstawa formalno-prawna opracowania

Obowiązek sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko wynika z art. 46 oraz art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Niniejsza prognoza w myśl wyżej przywołanego art. 46 stanowi element strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.
W ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko organ opracowujący projekt dokumentu:

1. uzgadnia z właściwymi organami zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;
2. poddaje projekt wraz z prognozą opiniowaniu przez właściwe organy;
3. zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko;
4. bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie organów oraz rozpatruje uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko jest obligatoryjne dla każdego planu ogólnego, o ile projekt planu nie uzyska odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynikającego ze stosownego uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska i Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym.

Prognoza ma na celu identyfikację przewidywanych ewentualnych skutków wpływu ustaleń projektu planu ogólnego na środowisko, ocenę zaproponowanych w nim rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, a także ich zgodność z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska.

Projekt dokumentu, nie może zostać przyjęty (o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody), jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że może on znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000.

Prognoza oddziaływania na środowisko, wraz z projektem planu ogólnego, jest przedmiotem społecznej oceny – podlega wyłożeniu do publicznego wglądu, a jej ustalenia mogą mieć wpływ na decyzję Rady Gminy w sprawie uchwalenia planu ogólnego.

1.2 Cel, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie

Głównym celem sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko jest wskazanie przewidywanego wpływu na środowisko, jaki może mieć miejsce na skutek realizacji dopuszczonych w projekcie planu form zagospodarowania przestrzennego, między innymi poprzez ocenę relacji pomiędzy przyjętymi w projekcie planu rozwiązaniami planistycznymi a uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego, a także aspektami gospodarczymi i społecznymi, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Identyfikacja potencjalnych oddziaływań na środowisko ustaleń projektu planu ogólnego, określenie rozwiązań eliminujących, ograniczających lub kompensujących negatywne oddziaływania na środowisko oraz w miarę potrzeb przedstawienie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

Zakres merytoryczny prognozy jest zgodny z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Prognoza uwzględnia ustalenia Zamawiającego, który uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie oraz z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Chełmie.

Prognoza przedstawia wyniki analiz i ocen w formie opisowej i kartograficznej oraz w tekście w formie zestawień. W prognozie ocenia się stan i funkcjonowanie środowiska, odporność na degradację i zdolność do regeneracji wynikające z uwarunkowań określonych w opracowaniu ekofizjograficznym oraz tendencje do zmian przy braku realizacji ustaleń planu ogólnego. Rozpatrywane są także skutki realizacji ustaleń planu ogólnego. Projektowane użytkowanie i zagospodarowanie terenów jest analizowane pod kątem zgodności z uwarunkowaniami określonymi w opracowaniu ekofizjograficznym, z przepisami prawa dotyczącymi ochrony środowiska, skuteczności ochrony bioróżnorodności i właściwych proporcji pomiędzy terenami o różnych formach użytkowania. Ocenia się również określone w planie ogólnym warunki zagospodarowania przestrzennego, wynikające z potrzeb ochrony środowiska, prawidłowości gospodarowania zasobami przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych. Uwzględniane są ponadto zagrożenia dla środowiska i wpływ na zdrowie ludzi, skutki dla istniejących form ochrony przyrody i innych obszarów chronionych i zakres zmian w krajobrazie, oraz możliwość rozwiązań eliminujących lub ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko. W prognozie zawarte są, jeżeli zachodzi taka potrzeba, również propozycje innych rozwiązań w projekcie planu ogólnego, sprzyjających ochronie środowiska.

Prognoza zawiera odniesienie do uwag Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie, wniesionych w toku uzgodnień pismem z dnia 26.11.2025 r. znak WSTII.610.25.2025.DB w szczególności: dotyczących potrzeby szerszej analizy potencjalnych oddziaływań na środowisko związanych z możliwością lokalizacji odnawialnych źródeł energii (elektrowni wiatrowych i fotowoltaicznych), uwzględnienia ich wpływu na korytarze ekologiczne oraz obszary chronione, a także oceny możliwości kumulacji oddziaływań wynikających z szerokiego katalogu profili funkcjonalnych. W prognozie uwzględniono uwagi organu poprzez uzupełnienie analiz o odniesienia do potencjalnych skutków środowiskowych realizacji ustaleń planu, wskazanie możliwych ryzyk dla elementów środowiska przyrodniczego oraz sformułowanie ogólnych rekomendacji działań minimalizujących i zapobiegawczych dla dalszych etapów planowania przestrzennego. Po etapie opiniowania i uzgodnień zaktualizowano prognozę o aktualne obszary i tereny górnicze aktualizując je zgodnie z danymi dostępnymi na dzień 14.01.2026 r.

Prognoza wykonana jest zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt. 1, 2 i 3 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko:

1. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami.
2. Informację o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy.

3.Propozycje dotyczące przewidywanych metod analiz skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania.
4. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.
5. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.
6. Oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy.
7. Datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów.

Prognoza określa, analizuje i ocenia:

1. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.
2. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem.
3. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*.
4. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.
5. Przewidywane znaczące oddziaływanie, w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru NATURA 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko*, informacje zawarte w prognozie powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem.

2 Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Prognozę sporządzono na podstawie rozpoznania terenowego uwarunkowań ekofizjograficznych i walorów krajobrazowych, identyfikacji potencjalnych zagrożeń i uciążliwości. Analizowano dostępne opracowania planistyczne i dokumentacyjne na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju oraz oceny realizacji obowiązków prawnych i skuteczności rozwiązań chroniących środowisko przed nadmierną eksploatacją zasobów oraz wprowadzaniem zanieczyszczeń antropogenicznych do środowiska.
W Prognozie przedstawiono wyniki analizy, a także oceny potencjalnych zagrożeń dla środowiska wynikających z zapisów planu ogólnego dla obszaru gminy Sawin. Zaproponowano rozwiązania minimalizujące negatywny wpływ ustaleń projektu planu na środowisko. Określono także możliwości podniesienia kondycji i sprawności funkcjonowania systemów przyrodniczych.

3 Charakterystyka środowiska przyrodniczego obszaru objętego sporządzeniem planu ogólnego

3.1 Charakterystyka i lokalizacja terenu opracowania

Gmina Sawin to gmina wiejska, zlokalizowana we wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie chełmskim. Jej powierzchnia wynosi około 187,66 km² (dane GUS bdl z 2024 roku). Administracyjnie gmina składa się z 18 sołectw i 26 miejscowości, a jej siedzibą jest miejscowość Sawin. Gmina znajduje się w północnej części powiatu chełmskiego i graniczy z następującymi gminami: od północy: gmina Hańsk (powiat włodawski), od wschodu: gminy Ruda-Huta (powiat chełmski) i Wola Uhruska (powiat włodawski), od południa i wschodu: gmina Chełm (powiat chełmski), od zachodu: gmina Wierzbica (powiat chełmski).

Gmina jest ulokowana poza głównym systemem powiązań komunikacyjnych o znaczeniu krajowym. Cechuje się peryferyjnym położeniem w stosunku do dużych ośrodków miejskich. Gmina Sawin znajduje się w odległości około 75 km od Lublina - stolicy województwa lubelskiego, 95 km od Rzeszowa, 40 km od przejścia granicznego w Dorohusku i 18 km od Chełma, będącego siedzibą powiatu. Na terenie gminy Sawin brak jest znaczących szlaków komunikacyjnych o większym znaczeniu regionalnym lub krajowym. Do najważniejszych dróg należą:

- droga wojewódzka nr 812, prowadząca z Białej Podlaskiej przez Włodawę, Chełm do Krasnegostawu,
- droga wojewódzka nr 819, łącząca Parczew z Wolą Uhruską.

Teren gminy nie jest obsługiwany przez linie kolejowe. Według danych z 2024 roku (https://bdl.stat.gov.pl), gminę zamieszkuje 5 116 mieszkańców. Przez obszar gminy przepływają rzeki Uherka i Lepitucha.

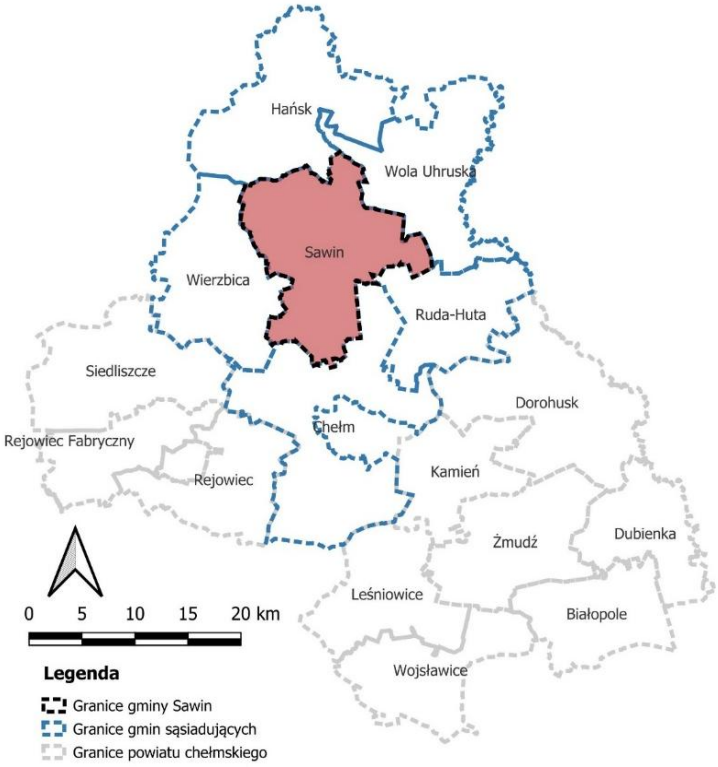

Rysunek 1. Położenie gminy Sawin na tle powiatu chełmskiego (*źródło: opracowanie)*

Na terenie gminy dominuje zabudowa zagrodowa oraz mieszkaniowa jednorodzinna, choć występują także budynki wielorodzinne. Coraz większy udział w użytkowaniu przestrzeni mają tereny przeznaczone na przemysł, produkcję oraz usługi. Zabudowa jest zlokalizowana głównie wzdłuż istniejących dróg, w tym dróg wojewódzkich.

Miejscowość Sawin jest najważniejszym i najsilniej wyodrębnionym przestrzennie ośrodkiem w strukturze gminy. Centralną część miejscowości stanowi czteroboczny rynek, który obecnie pełni

funkcję parku. Rynek otaczają jedno- i dwukondygnacyjne budynki mieszkalne oraz usługowe. Dominującym elementem w krajobrazie miejscowości jest zabytkowy kościół parafialny.

Rozmieszczenie miejscowości na terenie gminy jest stosunkowo równomierne. W większości wsi zabudowa koncentruje się wzdłuż dróg. Przeważa zabudowa siedliskowa oraz mieszkaniowa jednorodzinna. Zabudowa siedliskowa jest uporządkowana – w głębi działek znajdują się budynki gospodarcze związane z produkcją rolną oraz tereny upraw. Zabudowa zagrodowa w siedliskach rolniczych także występuje głównie wzdłuż dróg.

Największe skupiska zabudowy występują w rejonie dróg powiatowych, które obsługują poszczególne miejscowości, takie jak: Czułczyce, Chutcze, Serniawy, Petryłów, Bukowa, Krobonosz i Łukówek.

Gmina Sawin charakteryzuje się typowym krajobrazem rolniczym urozmaiconym terenami leśnymi. Około 67% powierzchni gminy stanowią użytki rolne, a 26,7% to lasy. Przekształcenia środowiska naturalnego są niewielkie i ograniczają się do typowych form związanych z osadnictwem – zabudowy mieszkaniowej o niewielkich gabarytach oraz infrastruktury technicznej i drogowej.

Stan zachowania walorów przyrodniczych gminy ocenia się jako dobry – w jej granicach znajduje się fragment otuliny Poleskiego Parku Narodowego, dwa rezerwaty przyrody: Bachus i Serniawy, Chełmski Park Krajobrazowy, Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu, obszary wchodzące w skład sieci Natura 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy ogółem wynosił 50,3% w 2024 r. (GUS bdl)

3.2 Położenie geograficzne, rzeźba terenu i geologia

Zgodnie z podziałem fizyko-geograficznym Polski wg Kondrackiego, gmina Sawin leży w obrębie dwóch subregionów geograficznych: Pagórów Chełmskich i Obniżenia Dubienki. Oba subregiony wykazują wyraźną odrębność hipsometryczną oraz krajobrazową.

Północna i południowo-zachodnia część gminy, znajdująca się w obrębie Pagórów Chełmskich, cechuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Dominują tu formy wypukłe, które są wyraźnie widoczne w krajobrazie. W obrębie Obniżenia Dubienki, obejmującego centralną i południowo-wschodnią część gminy, znaczną powierzchnię zajmują równiny akumulacji jeziorzyskowo-rzecznej, które powstały w okresie zlodowacenia bałtyckiego. Pagóry Chełmskie tworzą zdenudowane wzgórza moreny czołowej, które spiętrzyły się w rozległy garb o wysokości względnej od 30 m do 50 m. Nachylenia zboczy wynoszą od 2% do 5%, lokalnie osiągając 5-10%. Tak zwany Łuk Uhruski rozciąga się od wsi Bachus przez Malinówkę, Bukowę Wielką aż do Łukówka.

W północno-zachodniej części gminy, w rejonie wsi Serniawy, Majdan Serniawski oraz Petryłów, rzeźbę terenu urozmaicają ozy, które przybierają postać wydłużonych pagórków lub wałów, a także pojedyncze pagórki moreny czołowej. Formy te osiągają wysokość do 10 m względnej, a ich nachylenia miejscami przekraczają 10%. Kulminacje terenu w zachodniej i południowo-zachodniej części gminy stanowią zdenudowane ostańce kredowe, będące pozostałością zrównań denudacyjnych powstałych w okresie trzeciorzędowym. Te formy mają charakter wzgórz wyspowych, z płaskimi grzbietami i łagodnymi zboczami, które są urozmaicone drobnymi formami krasowymi, takimi jak werteby. Formy ostańcowe występują w okolicach Kol. Krobonosz, Kol. Czułczyce, Czułczyce oraz Nowej Wsi, osiągając maksymalne wysokości od 205 m do 215,7 m n.p.m..

Znaczną powierzchnię omawianego terenu zajmują wyżyny denudacyjne, które powstały w wyniku przekształcenia równin moreny dennej. Stopień zdenudowania tych obszarów jest znaczny, charakteryzują się one zarówno małymi deniwelacjami, jak i nagromadzeniem piaszczystych pokryw na terenach niżej położonych. Dodatkowo, powierzchnia utworów glacjalnych na zboczach o niewielkim nachyleniu uległa degradacji. Te wyżyny, zwane także równinami denudacyjnymi, mają wysokość w przedziale 180-200 m n.p.m. i są urozmaicone licznymi formami krasu powierzchniowego.

W obrębie Obniżenia Dubienki, obejmującego centralną i południowo-wschodnią część gminy, znaczną powierzchnię zajmują równiny akumulacji jeziorzyskowo-rzecznej, które powstały w okresie

zlodowacenia bałtyckiego. Powierzchnia tego poziomu akumulacyjnego jest stosunkowo monotonna i płaska, choć miejscami urozmaicona drobnymi zagłębieniami krasowymi. Rozciąga się ona na wysokości 170–180 m n.p.m., w sąsiedztwie dolin rzecznych (Uherki i Lepituchy) oraz równin torfowych.

W krajobrazie Obniżenia Dubienki dominują rozległe obniżenia krasowe, które charakteryzują się holoceńską akumulacją bagienną. Te obniżenia mają postać równin torfowych, położonych na wysokości 170–176 m n.p.m.. Największe powierzchnie tego typu terenów występują w okolicach Sawina, Starego Majdanu, kompleksu leśnego Borek oraz w rozległych krasowych obniżeniach doliny Uherki. Równiny torfowe są oddzielone od poziomu akumulacji plejstoceńskiej przez małe krawędzie o wysokości do 1 m.

W gminie występuje również forma erozyjno-denudacyjna – dolina rzeki Lepituchy oraz dolina rzeki Uherki. Dolina Uherki ma niewyraźną formę w południowej części gminy. Wśród form antropogenicznych na terenie gminy wyróżniają się rozległe wyrobiska torfowe (na zachód od Sawina) oraz liczne wyrobiska po eksploatacji piasków w rejonie Czułczyc.

Rzeźba terenu

Gmina Sawin charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu, zarówno pod względem hipsometrycznym, jak i genetycznym, co przekłada się na różnorodność form geomorfologicznych. Bezwzględne wysokości terenu w gminie waha się od 169 m n.p.m. w dolinie rzeki Uherki do 237,8 m n.p.m. na kulminacji wzgórza morenowego, położonego na wschód od Bukowy Wielkiej.

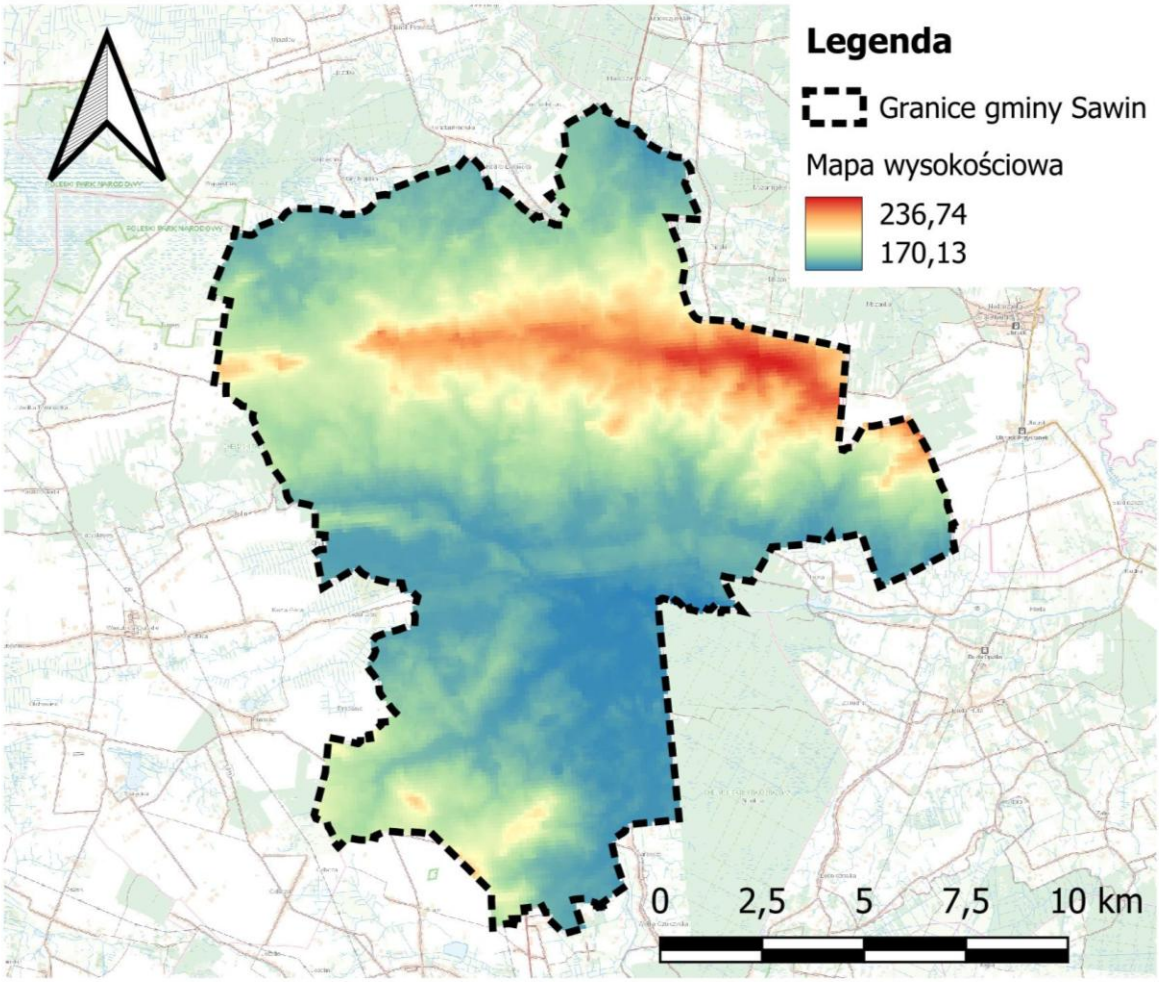

Rysunek 2. Numeryczny model terenu gminy Sawin *Źródło: Opracowanie własne*

3.3 Budowa geologiczna, warunki budowlane

Warunki geologiczno-gruntowe

Geologicznie gmina Sawin leży w obrębie wyniesienia zrębowego podlasko-lubelskiego platformy wschodnioeuropejskiej (W. Pożaryski, 1969). W obrębie tego obszaru paleozoik tworzy serię mułowcowo-iłowcowo-piaskową, która reprezentuje głównie doliny paleozoiczne (kambr, sylur). W stropie utworów paleozoicznych występują osady górnego karbonu, przeławicowane pokładami węgla kamiennego.

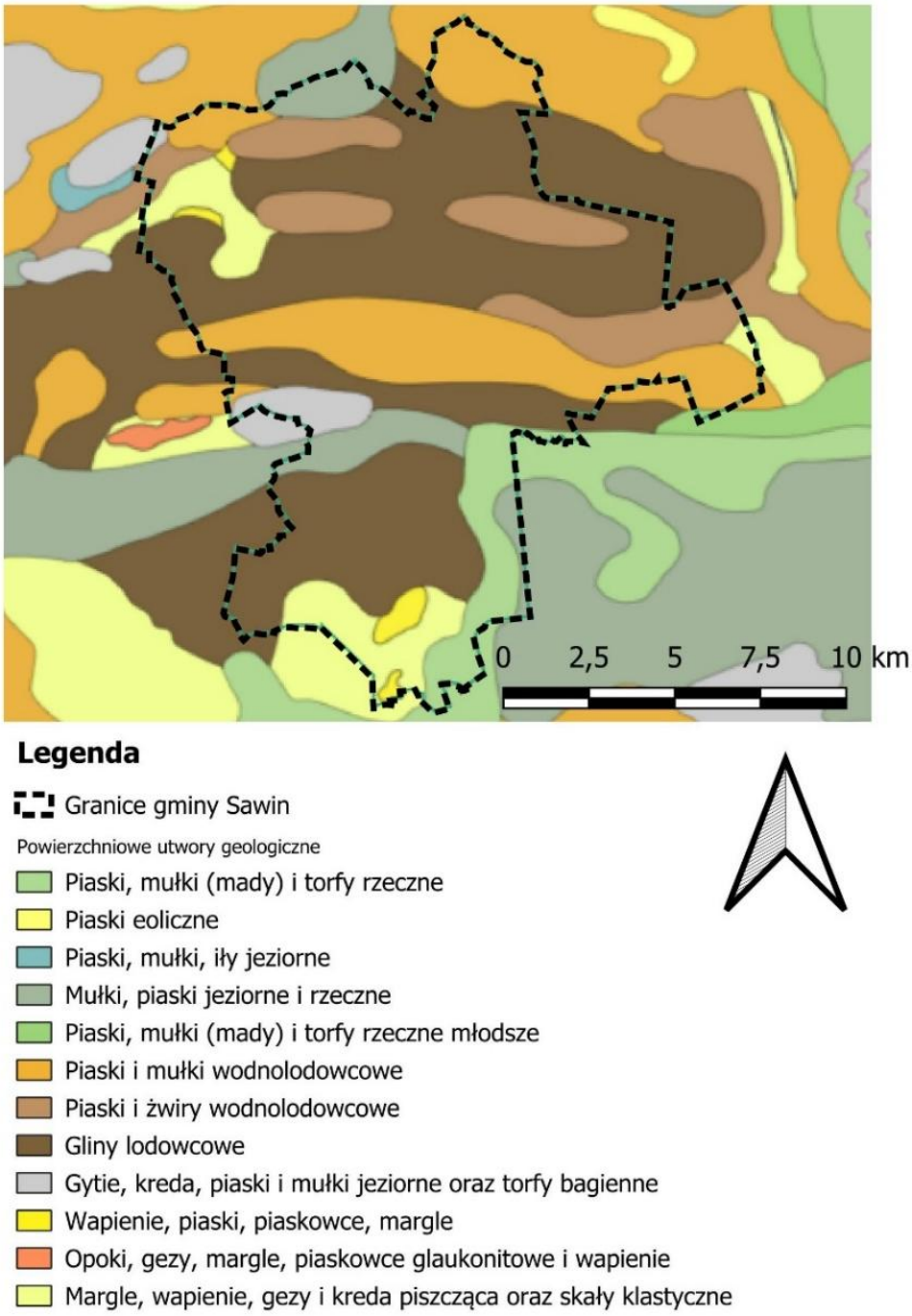

Rysunek 3. Powierzchniowe utwory geologiczne na terenie gminy Sawin

Źródło: *Państwowy Instytut geologiczny Mapa Geologiczna Polski*. *Opracowanie własne*

Na utworach paleozoicznych zalega znacznej miąższości kompleks mezozoiczny – cienka seria wapieni piaszczystych i organogenicznych górnej jury, a także gruba pokrywa skał kredowych (o miąższości 500–600 m), reprezentujących głównie kredę piszącą. Litologicznie są to wapienie, kreda pisząca, margle i opoki, które odsłaniają się na powierzchni terenu w południowej części gminy.

Utwory trzeciorzędowe występują na powierzchni terenu głównie w obrębie zboczy wzgórz morenowych i denudacyjnych lub tworzą płaty wśród utworów czwartorzędowych (okolice Czułczyc, Łukówka, Bukowej). Są one reprezentowane głównie przez przeziły oraz piaski kwarcowe z oligocenu i miocenu.

Utwory czwartorzędowe zalegają na powierzchni terenu do głębokości 3–30 m i wykształcone są jako gliny, piaski, piaski ze żwirem, żwiry, a także iły i mułki. Występują także piaski i mułki jeziorne z zlodowacenia północnopolskiego. Gliny zwałowe zachowały się fragmentarycznie w obniżeniach terenu (okolice Dziadowic) oraz na kulminacjach i zboczach wysoczyzny morenowej (okolice Nowej Wsi, Kol. Łowcza, Bukowej Wielkiej, Łukówka), gdzie mają miąższość od 1 m do 4,5 m, lokalnie osiągając 15 m.

Piaski i żwiry lodowcowe budują głównie kulminacje moreny spiętrzonej oraz ostańce w rejonie Czułczyc. Na południe i północ od wału moreny czołowej rozciągają się zwartym płaszczem utwory wodno-lodowcowe (piaski i żwiry). Utwory zastoiskowe (mułki i iły) występują głównie w okolicach Krobonoszy. Piaski i mułki jeziorzyskowe oraz rzeczne dominują w południowo-zachodniej i środkowej części gminy. Mają one niewielką miąższość, wynoszącą 1–2 m. Utwory holoceńskie wypełniają dna zagłębień krasowych i dolin rzecznych. Są to utwory organiczne (torfy) oraz organiczno-mineralne (namuły), o miąższości do 2 m. Zajmują one znaczne powierzchnie w centralnej i południowej części gminy.

Na obszarze gminy Sawin dominują grunty nośne, które nadają się do posadowienia budynków. Nienośne grunty organiczne występują głównie w dnach dolin oraz w obniżeniach terenu.

3.4 Zasoby naturalne

Teren gminy Sawin jest bogaty w złoża kruszyw naturalnych. Na tym obszarze znajdują się złoża surowców ilastych, przeznaczonych dla przemysłu cementowego, ceramiki budowlanej, kruszyw naturalnych piasku i żwiru, a także złoża węgla kamiennego. Północno-zachodnia część gminy leży w obrębie udokumentowanego złoża węgla kamiennego „Sawin", które należy do Lubelskiego Zagłębia Węglowego (LZW). Część z tych złóż nie jest obecnie eksploatowana.

Szczegółowy wykaz udokumentowanych złóż surowców według stanu na dzień 13.05.2025 r. ujęto w poniższej tabeli.

Tabela 1. Wykaz obszarów udokumentowanych złóż kopalin na terenie gminy Sawin (dane pobrane dnia 14.01.2026 r. *https://midas-app.pgi.gov.pl/*)

Kod	Id	Nazwa złoża	Stan zag. kopaliny głównej	Opis położenia	Użytkownicy aktywni	Lata wydobycia kopaliny głównej
KN	6105	Bukowa Mała	[Z] eksploatacja złoża zaniechana			1994 - 1999
KN	17479	Bukowa Wielka	[T] złoże eksploatowane okresowo	Bukowa Wielka, dz. nr 149	EUROBOXPL Sebastian Kowalczyk	2015 - 2022
IC	7441	Bukowa Wielka	[R] złoże rozpoznane szczegółowo	Bukowa Wielka		
IB	1981	Bukowa Wielka	[R] złoże rozpoznane szczegółowo	Bukowa Wielka		

IB	11550	Bukowa Wielka -1	[R] złoże rozpoznane szczegółowo	Bukowa Wielka		
KN	18866	Bukowa Wielka dz. nr 1	[P] złoże rozpoznane wstępnie	Bukowa Wielka, dz. 1		
KN	19139	Bukowa Wielka dz. nr 6, 7, 8	[R] złoże rozpoznane szczegółowo	Bukowa Wielka, dz. nr 6, 7, 8	Dariusz Pastusiak Przedsiębiorstwo Wielobranżowe DAREX	
KN	2884	Czułczyce	[Z] eksploatacja złoża zaniechana	Czułczyce		1993
KN	5814	Czułczyce Duże	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce Duże dz. 65, 68		1992 - 2000
KN	6391	Czułczyce Duże A	[R] złoże rozpoznane szczegółowo	Czułczyce Duże, dz. nr 197/60, 197/57, 197/29, 197/30		
KN	7783	Czułczyce Duże dz. 174	[Z] eksploatacja złoża zaniechana			2000
KN	8683	Czułczyce Duże dz.128/2 i 128/4	[R] złoże rozpoznane szczegółowo	Czułczyce Duże dz. 128/2,4		
KN	8480	Czułczyce Duże dz.146	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce Duże dz.146-149		2001 - 2007
KN	8861	Czułczyce Duże dz.169	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczuce Duże		2003 - 2004
KN	6389	Czułczyce Duże dz.197	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce Duże, dz. 197/28		1996 - 1999
KN	6283	Czułczyce Duże II	[Z] eksploatacja złoża zaniechana			1992 - 1999
KN	21106	Czułczyce Duże IX	[E] złoże zagospodarowane	Czułczyce Duże, dz. 637/1	Usługi Budowlane - Roboty Ziemne Łukasz Skibiński	2023 - 2024
KN	11208	Czułczyce Duże VI	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce Duże		2007 - 2011
KN	15170	Czułczyce Duże VIII	[E] złoże zagospodarowane	Czułczyce Duże, dz. 124/3	P. Magdalena Krawiec-Oliferuk PPUH "Piast" w Czułczycach	2012 - 2024
KN	18721	Czułczyce Duże VIIIA	[E] złoże zagospodarowane	Czułczyce Duże, dz./cz. dz. 130, 132, 133/2, 134/2, 135/2	Trans-Żwir Elżbieta Uryn	2017 - 2024
KN	21306	Czułczyce Duże X	[E] złoże zagospodarowane	Czułczyce Duże	Iwona Dobek Kopalnia Piasku	2024
KN	8384	Czułczyce dz. 120	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce, dz. 120		2000 - 2008
KN	7382	Czułczyce dz. 125	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce Duże dz. nr 125		1998 - 2021
KN	9186	Czułczyce dz. 142/3	[R] złoże rozpoznane szczegółowo	Czułczyce, dz. 142/3, 143		
KN	8413	Czułczyce dz. 238	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczuce, cz. dz. 238		2000 - 2008
KN	9871	Czułczyce dz.631	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czyłczyce dz.631		2004 - 2006
KN	2887	Czułczyce II	[Z] eksploatacja złoża zaniechana	Czułczyce		1992 - 1994
KN	10850	Czułczyce III	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce Duże dz.137		2008 - 2014
KN	14349	Czułczyce IV	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce Duże dz. 65,68		
KN	11225	Czułczyce V	[R] złoże rozpoznane szczegółowo	Czułczyce dz. 16,116,65		

KN	13526	Czułczyce VII	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce Duże, dz. 636/2		2011 - 2017
KN	11114	Kol. Czułczyce I	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce Kolonia dz.242-5		2008
KN	11395	Kol. Czułczyce II	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce Kol.d.238-241, 2(dod nr 1)		2008 - 2014
KN	16019	Kolonia Czułczyce III	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Kolonia Czułczyce, dz. 222/2, 223/2, 224/2		2014 - 2018
KN	17522	Kolonia Czułczyce IV	[E] złoże zagospodarowane	Czułczyce Kolonia, dz. nr 225/2, 226/2, 227/2, 228/2	P.W. SKOWRON Jacek Skowron, PREF-BET Wytwórnia Mas Bitumicznych, Betonu i Prefabrykatów sp. z o.o.	2015 - 2024
KN	17649	Kolonia Czułczyce V	[E] złoże zagospodarowane	Czułczyce Kolonia, dz. nr 292/1	P. Jacek Skowron Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "SKOWRON"	2016 - 2024
KN	17772	Kolonia Czułczyce VI	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Czułczyce Kolonia, dz. nr 238, 239, 240, 241		2017 - 2019
KN	19505	Kolonia Czułczyce VII	[E] złoże zagospodarowane	Kolonia Czułczyce, cz. dz. 21/7	P. Renata Zięba, P. Kamil Zięba Kopalnia Piasku Czułczyce s.c.	2019 - 2024
KN	2881	Łowcza	[Z] eksploatacja złoża zaniechana	Łowcza		
KN	19140	Łowcza Kolonia	[P] złoże rozpoznane wstępnie	Łowcza Kolonia, cz. dz. 4/2		
IC	2890	Łukówek	[Z] eksploatacja złoża zaniechana	Łukówek		1997 - 1999
IB	8335	Łukówek I	[Z] eksploatacja złoża zaniechana	Łukówek dz		2000 - 2001
KN	8803	Łukówek p. A	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Łukówek, cz. dz. 754/7 (pole A)		2001 - 2011
KN	9248	Łukówek p. B	[Z] eksploatacja złoża zaniechana	Łukówek, cz. dz. 754/7 (pole B)		2003 - 2005
IB	2979	Malinówka	[R] złoże rozpoznane szczegółowo			
KN	8223	Petryłów	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Petryłów dz. 35/3		2000 - 2005
KN	9239	Petryłów dz. 36	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Dz. 36		
KN	10213	Petryłów III	[M] złoże skreślone z bilansu zasobów	Petryłów		2008 - 2014
WK	5101	Sawin	[P] złoże rozpoznane wstępnie	Sawin,Aleksandrówka,Bachus		
WK	20121	Sawin 1	[R] złoże rozpoznane szczegółowo			
KN	18925	Wólka Petryłowska	[R] złoże rozpoznane szczegółowo	Wólka Petryłowska, dz. 74, 75		

KN-piaski i żwiry
IC- surowce ilaste do produkcji cementu
IB-surowce ilaste ceramiki budowlanej
WK-węgiel kamienny

W obrębie gminy Sawin znajdują się tereny górnicze i obszary górnicze, które podlegają nadzorowi Okręgowego Urzędu Górniczego w Lublinie. Związane z występowaniem złóż kopalin, na terenie gminy wyznaczone zostały również obszary i tereny górnicze dedykowane dla tych złóż.

Eksploatacja złóż kopalin wpływa m.in. na środowisko i jego otoczenie. Granice obszarów górniczych są ustawowo wyznaczone i obejmują:

- Obszar górniczy, który oznacza przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca ma prawo do wydobywania kopaliny, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów, składowania dwutlenku węgla oraz prowadzenia robót górniczych niezbędnych do wykonywania koncesji.
- Teren górniczy, który odnosi się do przestrzeni objętej przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych przeprowadzanych przez zakład górniczy.

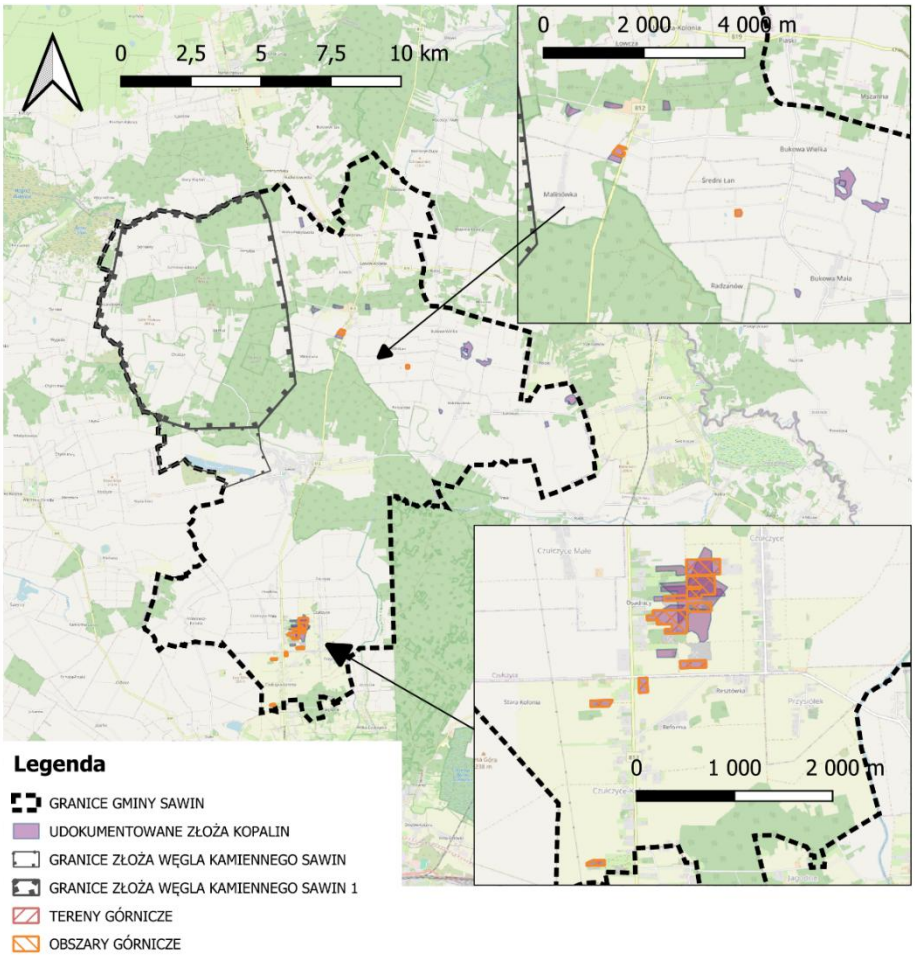

Rysunek 4. Udokumentowane złoża oraz obszary i tereny górnicze *źródło https://midas-app.pgi.gov.pl/*

Zakład górniczy, a także jego wpływ na środowisko przyrodnicze mają swoje granice, które wyznacza obszar górniczy oraz teren górniczy. I mimo że ,,obszar" i ,,teren" często traktowane są jako synonimy, to w sferze Prawa geologicznego i górniczego oznaczają zupełnie coś innego.

Obszar górniczy to „przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów, podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz prowadzenia robót górniczych niezbędnych do wykonywania koncesji" (art. 6 ust. 1 pkt 5 P.g.g.). Innymi słowy, ta część działalności zakładu górniczego, która polega na wydobywaniu kopaliny (np. węgla lub piasku), po uzyskaniu stosownej koncesji odbywać się może w przestrzeni stanowiącej obszar górniczy. Natomiast teren górniczy według polskiego ustawodawcy to „przestrzeń objęta przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego" (art. 6 ust. 1 pkt 15 P.g.g.) Oznacza to zatem strefę prognozowanego negatywnego oddziaływania zakładu górniczego przede wszystkim na środowisko przyrodnicze.

Tabela 2. Obszary górnicze i tereny górnicze na terenie gminy Sawin dane (dane pobrane dnia 14.01.2026 r. *https://midas-app.pgi.gov.pl/*)

Nazwa obszaru górniczego	Nr w rejestrze	Data wyznaczenia	Położenie	Złoża	Teren górniczy
Czułczyce Duże VIII - Etap I	10-3/8/642	2011-10-28	Czułczyce Duże, dz. 124/3	Czułczyce Duże VIII KN 15170	Czułczyce Duże VIII - Etap I [10-3/8/642]
Czułczyce Duże IX	10-3/12/1162	2023-11-02	Czułczyce Duże, dz. 637/1	Czułczyce Duże IX KN 21106	Czułczyce Duże IX [10-3/12/1162]
Kolonia Czułczyce V	10-3/9/823	2015-10-21	Czułczyce - Kolonia, dz. 292/1	Kolonia Czułczyce V KN 17649	Kolonia Czułczyce V [10-3/9/823]
Czułczyce Duże X - Pole A1	10-3/12/1182a/a	2025-04-02	Czułczyce	Czułczyce Duże X KN 21306	Czułczyce Duże X - Pole A1 [10-3/12/1182a/a]
Czułczyce Duże X - Pole B	10-3/12/1182a/b	2025-04-02	Czułczyce	Czułczyce Duże X KN 21306	Czułczyce Duże X - Pole B [10-3/12/1182a/b]
Bukowa Wielka dz. 6, 7, 8	10-3/12/1206	2025-06-26	Bukowa Wielka, dz. 6,7,8	Bukowa Wielka dz. nr 6, 7, 8 KN 19139	Bukowa Wielka dz. 6, 7, 8 [10-3/12/1206]
Czułczyce dz.188 i 188a	V/1/10	1998-07-03	Czułczyce, dz. 188, 188a	Czułczyce II KN 2887	Czułczyce dz.188 i 188a [V/1/10]
Kolonia Czułczyce IV	10-3/9/808	2015-06-10	Kolonia Czułczyce, dz. 225/2, 226/2, 227/2, 228/2	Kolonia Czułczyce IV KN 17522	Kolonia Czułczyce IV [10-3/9/808]
Kolonia Czułczyce VII	10-3/11/1012a	2023-12-11	Czułczyce-Kolonia, dz. 21/7	Kolonia Czułczyce VII KN 19505	Kolonia Czułczyce VII [10-3/11/1012a]
Bukowa Wielka	10-3/9/801	2015-04-24	Bukowa Wielka, dz. 149	Bukowa Wielka KN 17479	Bukowa Wielka [10-3/9/801]
Czułczyce Duże VIII B	10-3/12/1220	2025-10-29	Czułczyce	Czułczyce Duże VIIIA KN 18721	Czułczyce Duże VIII B [10-3/12/1220]

3.5 Gleby

Rodzaj gleby zależy przede wszystkim od skały macierzystej (utworów budujących podłoże), a także od innych czynników, takich jak: ukształtowanie terenu, warunki klimatyczne, szata roślinna oraz działalność człowieka.

Pokrywa glebowa na terenie gminy Sawin wykształciła się głównie z utworów czwartorzędowych, w tym plejstoceńskich glinek zwałowych, piasków lodowcowych i wodnolodowcowych, iłów oraz mułków ze zlodowacenia środkowopolskiego, piasków i mułków jeziorno-rozlewiskowych ze zlodowacenia północnopolskiego oraz holoceńskich torfów i namułów. Częściowo pokrywa glebowa powstała również z utworów trzeciorzędowych (iły i piaski) oraz skał kredowych (kreda pisząca, margle).

Pokrywę glebową tworzą głównie rędziny właściwe, miejscami występujące w kompleksie z glebami płowymi i brunatnymi wyługowanymi, glebami rdzawymi oraz bielicowymi, rozwiniętymi na piaskach gliniastych. W dnach dolin dominują gleby hydrogeniczne: glejowe, mułowe oraz murszowe, natomiast w obniżeniach pozadolinnych występują gleby torfowe.

Obszar gminy Sawin zdominowany jest przez gleby klasy I - IV. Gleby dobre stanowią zaledwie 3% wszystkich gleb w gminie, a do tej grupy zaliczają się gleby klasy I, II i IIIa. Najlepsze gleby występują w miejscowościach takich jak: Przysiółek, Czułczyce Małe, Hredków, Krobonosz oraz Krobonosz Kolonia. Gleby średnie, w tym grunty klasy IIIb i IV, stanowią największą część, wynoszącą 57% wszystkich gleb, natomiast gleby słabe zajmują 40% powierzchni gminy.

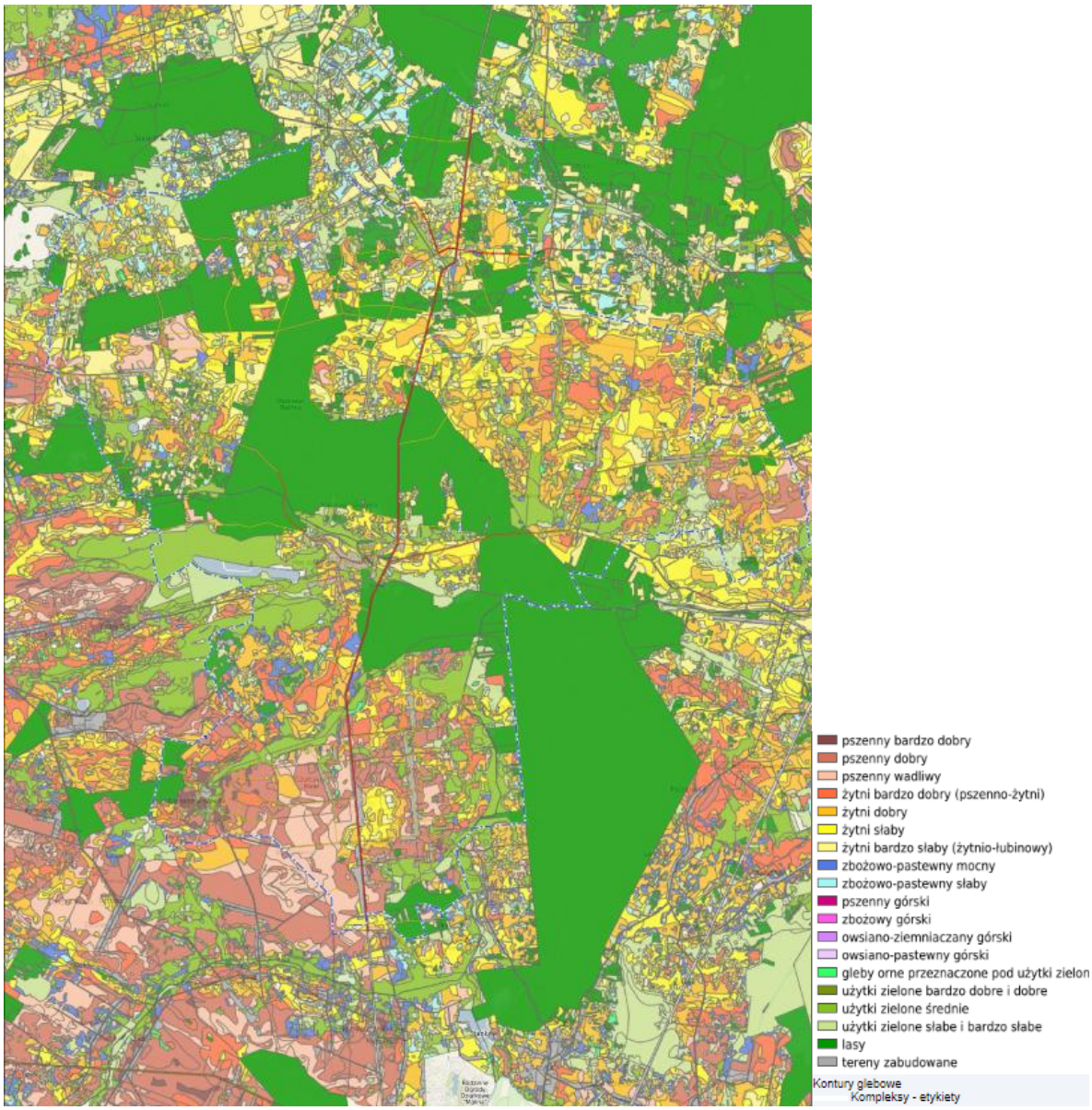

Rysunek 5. Gleby w gminie Sawin *(źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal gov.pl)*

W gminie Sawin dominują gleby średniej i niskiej jakości. Wśród gruntów ornych największy udział mają:

- Gleby IV klasy bonitacyjnej – 48,2%. Są to głównie gleby brunatne wyługowane i kwaśne lub bielicowe, o składzie piasku gliniastego lekkiego lub mocnego na glinach, tworzące równomierny rozkład na obszarze całej gminy.
- Gleby V i VI klasy – 37,3%. Dominują w centralnej i północnej części gminy. Są to gleby bielicowe, pseudobielicowe oraz brunatne kwaśne i wyługowane, wytworzone z piasków wodnolodowcowych, charakteryzujące się silnym zakwaszeniem i wadliwymi stosunkami wodnymi (okresowo lub stale przesuszone).
- Gleby I – III klasy stanowią tylko 14,4% ogółu gruntów ornych. Rędziny brunatne i czarnoziemne, wykształcone ze zwietrzeliny skał kredowych o dużej zawartości węglanu wapnia, oraz gleby brunatne i bielicowe, wytworzone z pyłów ilastych lub piasków, występują w południowej części gminy (w okolicach wsi Krobonosz, Kol. Krobonosz, Czułczyce Małe, Przysiółek, Kol. Czułczyce). Gleby te są średnio zwięzłe, o dobrych właściwościach wodno-powietrznych, zaliczane głównie do II i III klasy gruntów ornych.

Gmina Sawin cechuje się niskim stopniem uprzemysłowienia i urbanizacji. Erozja nie stanowi dużego zagrożenia dla gleb gminy.

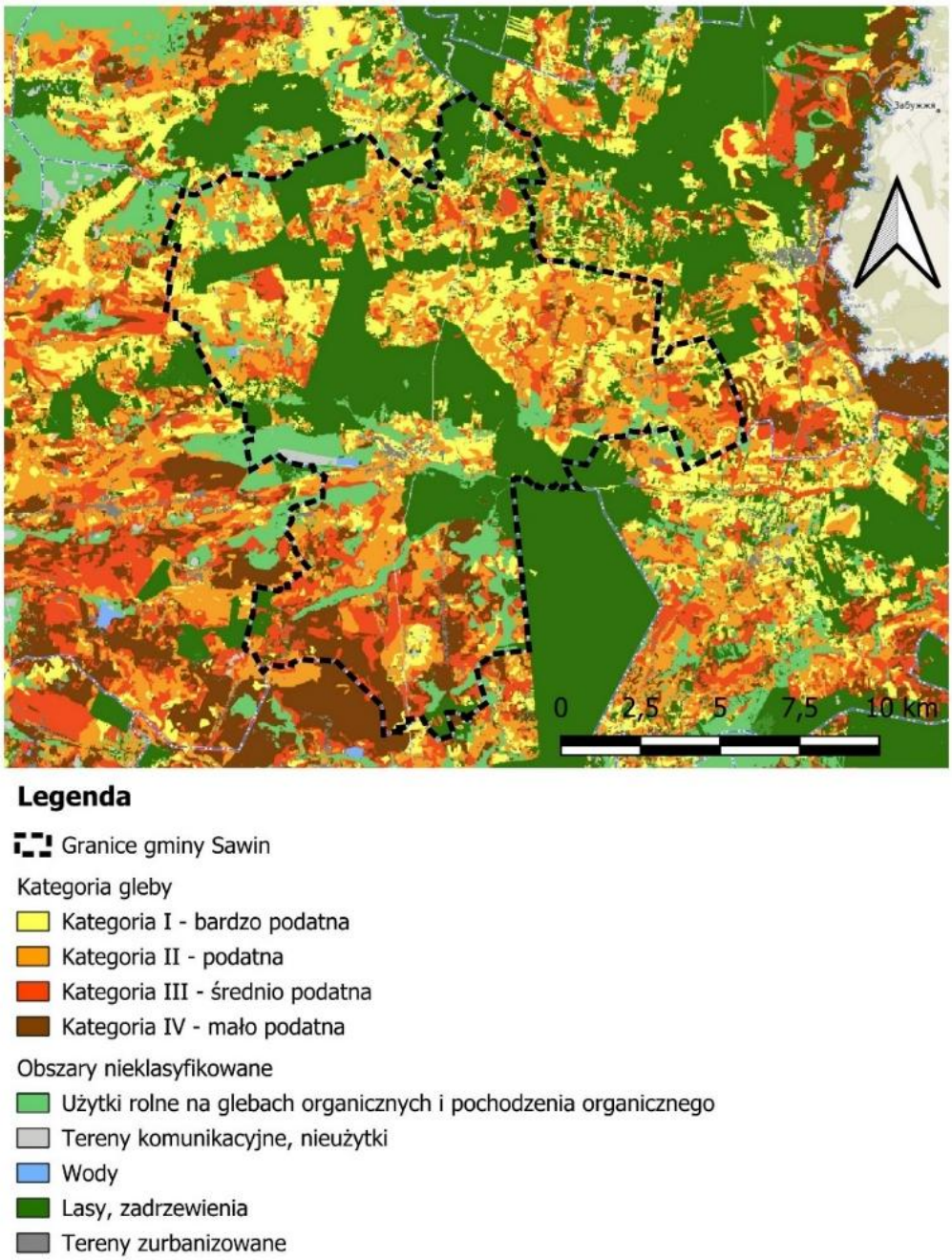

Rysunek 6. Podatność gleb gminy Sawin na suszę (*źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal gov.pl)*

Na obszarze gminy Sawin występują gleby podatne na degradację fizyczną. Degradacja ta polega na utracie określonej masy gleby w wyniku procesów erozji wodnej i wietrznej, a także na pogorszeniu właściwości powietrzno-wodnych gleby (takich jak zaskorupianie, zbitość i rozpływanie się gleby). Szczególnie groźna i nieodwracalna jest utrata masy gleby, którą tylko częściowo można wyrównać przez proces jej tworzenia, który zachodzi bardzo powoli.

Duża część gminy, zwłaszcza w centralnej części, jest pokryta lasami i zadrzewieniami, które są mało podatne na erozję wietrzną. Północna część gminy jest bardziej podatna na degradację fizyczną, zwłaszcza na obszarze, gdzie występują niezalesione zbocza wału morenowego.

Obszary zagrożone umiarkowaną erozją gleb w gminie to głównie: strome zbocza ostańców denudacyjnych (południowa i zachodnia część gminy) i niezalesione zbocza wału morenowego (Łuku Uhruskiego), o spadkach powyżej 10%. Na południu gminy występują gleby średnio i mało podatne na erozję.

3.6 Użytkowanie gruntów

Zgodnie z treścią opracowania *Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej polski według gmin*, przygotowanego przez Instytut uprawy nawożenia i gleboznawstwa w Puławach powierzchnia użytków rolnych w gminie Sawin wynosi 12935 ha, co stanowi około 68 % powierzchnie ogólnej gminy. Ze struktury użytków rolnych wynika, że na terenie gminy Sawin gleby należące do I klasy bonitacyjnej nie występują, natomiast gleby klasy II zajmują 64 ha, co stanowi 0,5% powierzchni użytków rolnych. Powierzchnia gleb klasy III wynosi 1307 ha, czyli 10,1% użytków rolnych. Gleby klas IV zajmują 6313 ha i stanowią 48,8% areału użytków rolnych.

Grunty niższych klas bonitacyjnych (IV-VI) stanowią prawie 40,6% powierzchni użytków rolnych. Rozwój funkcji pozarolniczych w obrębie terenów wysokich klas bonitacyjnych oraz gruntów pochodzenia organicznego może być w konflikcie z ochroną tychże gruntów oraz wysokim kosztem pozyskania gruntów pod inwestycje.

Tereny lasów gminy Sawin wg. danych GUS bdl za 2023 r. obejmują powierzchnię 5098,49 ha, w związku z tym lesistość gminy wynosi 26,7 %. Największe kompleksy leśne znajdują się w centralnej i północnej części gminy.

Tabela 3. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Sawin

Użytkowanie gruntów	Powierzchnia [ha]
grunty ogółem	10 328,26
użytki rolne ogółem	9 241,58
użytki rolne w dobrej kulturze	9 180,40
pod zasiewami	6 123,46
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	146,86
uprawy trwałe	80,54
łąki trwałe	2 600,87
pastwiska trwałe	202,62
pozostałe użytki rolne	61,18
lasy i grunty leśne	447,09
pozostałe grunty	639,59

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020r.(powszechny spis rolny wg. siedziby gospodarstwa)*

3.7 Hydrologia i hydrogeologia

Wody powierzchniowe

Gmina Sawin w całości znajduje się w zasięgu dorzecza rzeki Bug. Głównymi rzekami gminy są Uherka oraz jej lewobrzeżny dopływ Lepitucha. Uherka przepływa przez Chełm, wpada lewostronnie do Bugu w 429,7 km jego lewego brzegu na wysokości wsi Siedliszcze (gmina Wola Uhruska). Lepitucha to niewielka rzeka w dorzeczu Bugu, lewobrzeżny dopływ Uherki. Źródło rzeki znajduje się we wsi Władysławów niedaleko Chełma i kieruje się na wschód, przepływając przez Chylin.

Do rzek Uherka i Lepitucha uchodzą drobne cieki, liczne rowy melioracyjne oraz kanały, które zbierają wodę z centralnej i południowej części gminy. Północna część gminy jest odwadniana przez rzeki Krzemionkę i Tarasienkę (prawobrzeżny dopływ Włodawki), Ciek Więzienny Rów oraz nieliczną sieć rowów melioracyjnych.

Do ważnych elementów układu hydrologicznego gminy należą także Zbiornik Niva oraz Jezioro Słone. Zbiornik Niwa o powierzchni 52 ha i średniej głębokości 2 m położone jest na zachód od miejscowości

Sawin. Jezioro Słone położne jest w pobliżu wsi Chutcze. Jego powierzchnia wynosi 4,6 ha lustra wody, głębokość maksymalna 8,1 m.

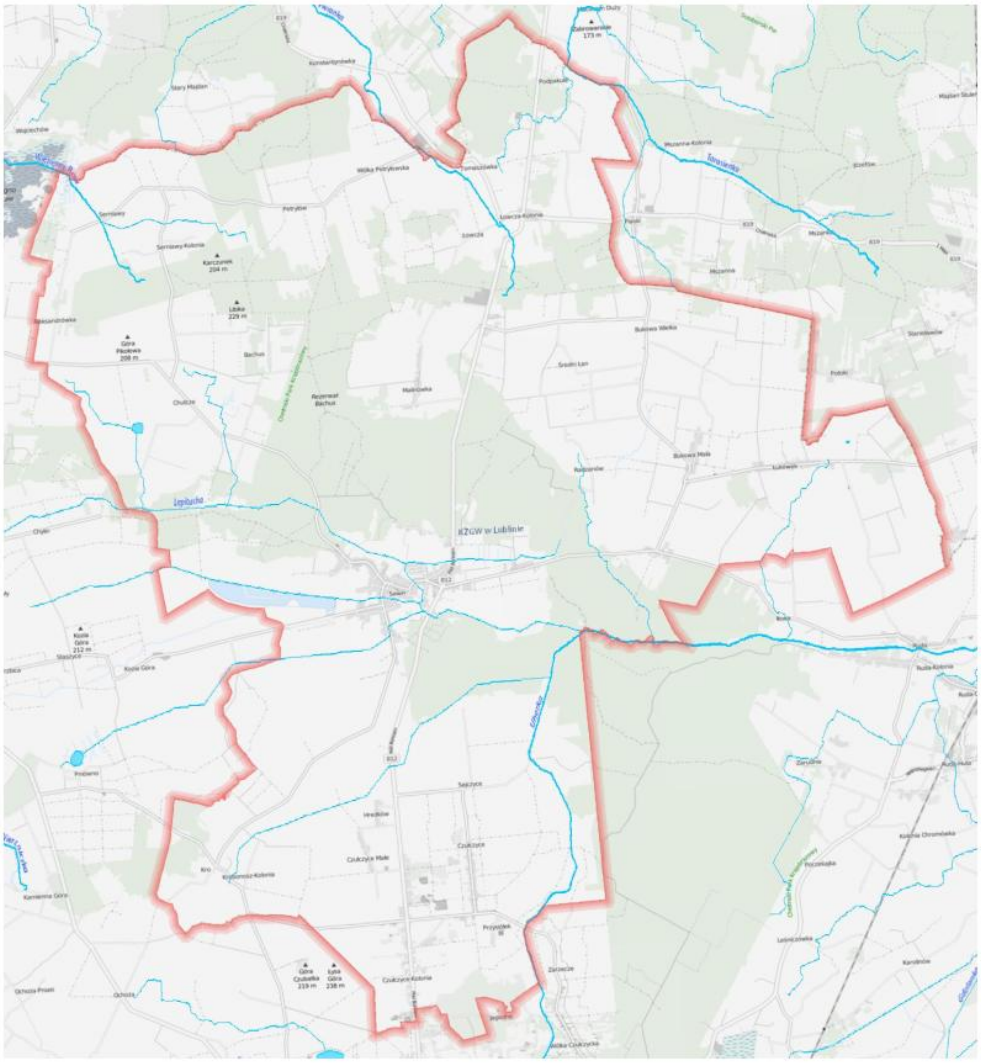

Rysunek 7. Wody powierzchniowe na terenie gminy Sawin

Jednolite części wód powierzchniowych

Jednolitą częścią wód powierzchniowych jest oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych: jezioro, sztuczny zbiornik wodny, ciek a także fragment morskich wód wewnętrznych itp. Większe cieki dzielone są na mniejsze odcinki stanowiące JCWP.

Dnia 17 lutego 2023 r. weszła w życie ,,II aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły". Gmina Sawin leży w granicach 8 zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), którymi są:

− RW200015267143439 Uherka do Garki,
− RW200015267143469 Lepitucha,
−RW200015267143472 Rzeczka,
− RW200015267143474 Dopływ spod Łukówka,
− RW2000152671436499 Więzienny Rów,
− RW200015267143669 Krzywianka,
− RW2000152671436899 Tarasienka,
− RW200016267143499 Uherka od Garki do ujścia.

Jakość JCWP

Obszar opracowania podzielony jest między 8 zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) rzecznych, które są zagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego ze względu na presje determinujące ich stan.

RW200015267143439 Uherka do Garki, to naturalna część wód, należąca do potoków lub strug w dolinach o dużym udziale torfowisk. Jej rzeczywista długość wynosi 65.88 km a powierzchnia zlewni 214.25 km2. Zlewnia JCWP jest monitorowana, a ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) wskazała dla tej JCWP zły stan ekologiczny, który determinują makrofity, makrobezkręgowce, ichtiofauna. Stan chemiczny został sklasyfikowany poniżej dobrego, determinowany przez benzo(a)piren, DEHP. W odniesieniu do stanu ogólnego wskazano zły stan wód. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego jest zagrożona. Główne źródło presji chemicznych: rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; główne źródło presji hydromorfologicznych - budowle piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe.

RW200015267143469 Lepitucha, to naturalna część wód, należąca do potoków lub strug w dolinach o dużym udziale torfowisk. Jej rzeczywista długość wynosi 36.90 km a powierzchnia zlewni 110.32 km2. Zlewnia JCWP jest monitorowana, a ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) wskazała dla tej JCWP słaby stan ekologiczny, który determinują wskaźniki BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V); fitobentos. Stan chemiczny nie został sklasyfikowany. W odniesieniu do stanu ogólnego wskazano zły stan wód. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego jest zagrożona. Główne źródło presji troficznych stanowią: źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone); główne źródło presji zasalających - eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym); główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne, obiekty gospodarki wodnej (zbiorniki, stawy rybne) - rzeki pozostałe.

RW200015267143472 Rzeczka, to naturalna część wód, należąca do potoków lub strug w dolinach o dużym udziale torfowisk. Jej rzeczywista długość wynosi 4.66 km a powierzchnia zlewni 11.50 km2. Zlewnia JCWP jest monitorowana, a ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) wskazała dla tej JCWP umiarkowany stan ekologiczny, który determinują wskaźniki: OWO; makrobezkręgowce. Stan chemiczny nie został sklasyfikowany. W odniesieniu do stanu ogólnego wskazano zły stan wód. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego jest zagrożona. Główne źródło presji troficznych stanowią źródła bytowe i komunalne (rozproszone; główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta - rzeki główne.

RW200015267143474 Dopływ spod Łukówka, to naturalna część wód, należąca do potoków lub strug w dolinach o dużym udziale torfowisk. Jej rzeczywista długość wynosi 4.49 km a powierzchnia zlewni 22.48 km2. Zlewnia JCWP jest monitorowana, a ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) wskazała dla tej JCWP umiarkowany stan ekologiczny, który determinują wskaźniki: azot ogólny. Stan chemiczny został sklasyfikowany jako dobry. W odniesieniu do stanu ogólnego wskazano zły stan wód. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego jest zagrożona. Główne źródło presji troficznych stanowi: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła bytowe i komunalne (rozproszone); główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta - rzeki główne.

RW2000152671436499 Więzienny Rów, to naturalna część wód, należąca do potoków lub strug w dolinach o dużym udziale torfowisk. Jej rzeczywista długość wynosi 47.14 km a powierzchnia zlewni

149.68 km2. Zlewnia JCWP jest monitorowana, a ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) wskazała dla tej JCWP umiarkowany stan ekologiczny, który determinują wskaźniki: OWO. Stan chemiczny nie został sklasyfikowany ze względu na brak danych, a jest determinowany przez wskaźniki: związki tributylocyny. W odniesieniu do stanu ogólnego wskazano zły stan wód. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego jest zagrożona. Główne źródło presji troficznych: źródła bytowe i komunalne (punktowe); hydromorfologicznych: prostowanie koryta - rzeki główne, - rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne, rp; główne źródło presji chemicznych: rozproszone - rolnictwo, leśnictwo.

RW200015267143669 Krzywianka, to naturalna część wód, należąca do rzek w dolinach o dużym udziale torfowisk. Jej rzeczywista długość wynosi 32.23 km a powierzchnia zlewni 97.90 km2. Zlewnia JCWP jest monitorowana, a ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) wskazała dla tej JCWP zły stan ekologiczny, który determinują wskaźniki: OWO, azot ogólny; ichtiofauna. Stan chemiczny został sklasyfikowany jako dobry. W odniesieniu do stanu ogólnego wskazano zły stan wód. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego jest zagrożona. Główne źródło presji troficznych stanowią: źródła przemysłowe; główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne.

RW2000152671436899 Tarasienka, to naturalna część wód, należąca do potoków lub strug w dolinach o dużym udziale torfowisk. Jej rzeczywista długość wynosi 41.24 km a powierzchnia zlewni 141.44 km2. Zlewnia JCWP jest monitorowana, a ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) wskazała dla tej JCWP słaby stan ekologiczny, który determinują wskaźniki: BZT5, OWO, azot amonowy; makrofity, makrobezkręgowce, ichtiofauna. Stan chemiczny został sklasyfikowany jako dobry, determinowany przez wskaźniki: związki tributylocyny. W odniesieniu do stanu ogólnego wskazano zły stan wód. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego jest zagrożona. Główne źródło presji troficznych: źródła bytowe i komunalne (punktowe); główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne; główne źródło presji chemicznych: rozproszone - rolnictwo, leśnictwo.

RW200016267143499 Uherka od Garki do ujścia, to naturalna część wód, należąca do rzek w dolinach o dużym udziale torfowisk. Jej rzeczywista długość wynosi 26.55 km a powierzchnia zlewni 102.86 km2. Zlewnia JCWP jest monitorowana, a ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) wskazała dla tej JCWP umiarkowany stan ekologiczny, który determinują wskaźniki: przewodność, fosfor fosforanowy (V); fitobentos, makrofity, makrobezkręgowce, ichtiofauna. Stan chemiczny został sklasyfikowany poniżej dobrego, determinowanego przez wskaźniki: bromowane difenyloetery, rtęć, heptachlor. W odniesieniu do stanu ogólnego wskazano zły stan wód. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego jest zagrożona. Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja; główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta - rzeki główne, budowle piętrzące - rzeki główne; główne źródło presji chemicznych: rozproszone - rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; nieznane (substancje zakazane).

Stan JCWP (Jednolite Części Wód Powierzchniowych) jest zły, a w planie gospodarowania wodami wyznaczone zostały cele środowiskowe, takie jak osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego.

Do najważniejszych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych na terenie gminy Sawin należą:

- spływy obszarowe z terenów rolnych,
- nieuregulowane spływy wód deszczowych z terenów zurbanizowanych,
- przesięki z nieszczelnych szamb.

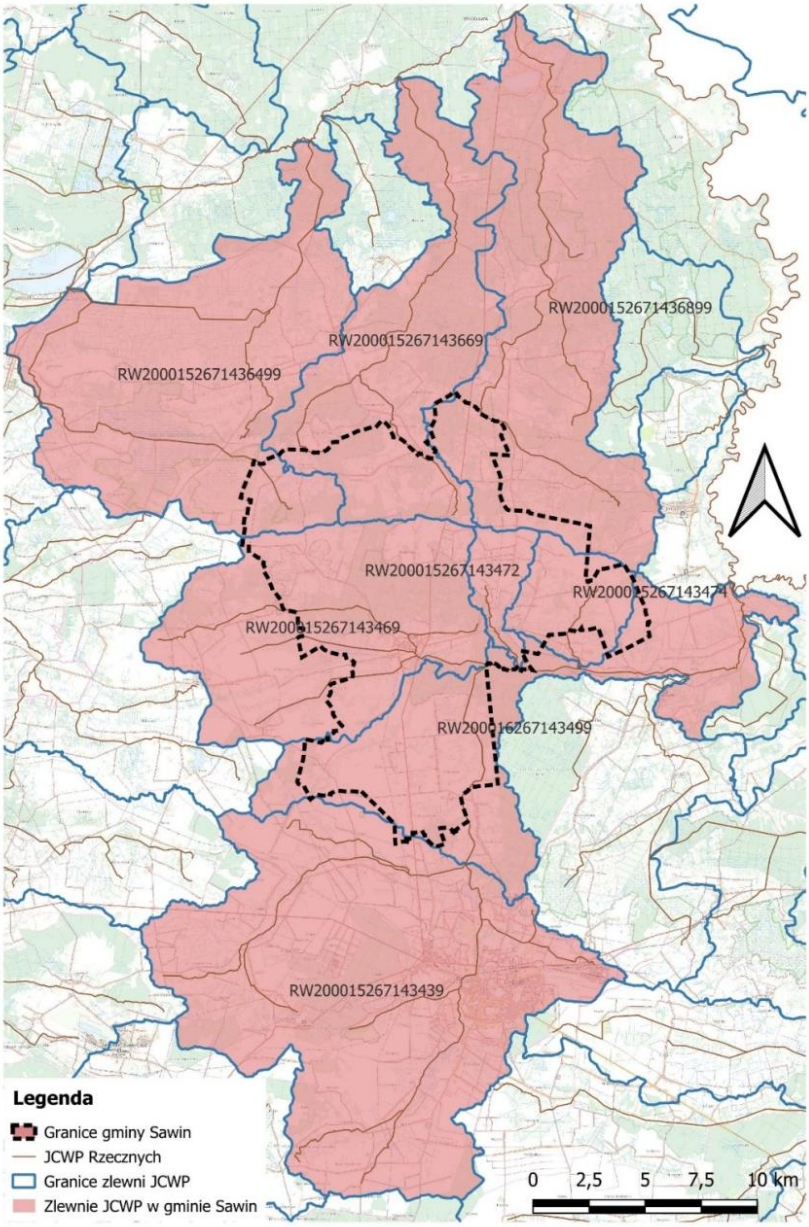

Rysunek 8. Jednolite Części Wód Powierzchniowych na terenie gminy Sawin (*źródło: opracowanie własne)*

Obszary gruntów zmeliorowanych

W myśl art. 195 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1087 ze zm.) melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy. Z kolei art. 192 ust. 1 zakazuje m.in. niszczenia lub uszkadzania urządzeń wodnych, utrudniania przepływu wody w związku z wykonywaniem lub utrzymywaniem urządzeń wodnych, z tego względu należy zachować szczególną ostrożność przy wykonywaniu prac ziemnych w pobliżu rowów i rurociągów drenarskich tak aby ich nie uszkodzić.

Na terenie gminy Sawin istnieją i funkcjonują sieci urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, będących pod opieką indywidualnych właścicieli gruntów oraz pod opieką PGW Wody Polskie. Urządzenia melioracji wodnych szczegółowych zgodnie z ustawą Prawo wodne to m.in. rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie, drenowania, rurociągi o średnicy poniżej 0,6 m, czy ziemne stawy rybne, jeśli służą polepszeniu zdolności produkcyjnej gleby. Na obszarze gminy grunty zmeliorowane występują przede wszystkim w rejonach cieków wodnych w południowej i północnej

części obszaru. Rowy melioracyjne występują także na gruntach rolnych w południowo zachodniej i południowo-wschodniej części gminy.

Zgodnie z art. 188 ust. 1 Prawo wodne utrzymywanie urządzeń wodnych należy do ich właścicieli i polega na eksploatacji, konserwacji oraz remontach w celu zachowania ich funkcji.

Właściciele gruntów, na których znajdują się urządzenia wodne oraz zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie rowów zobowiązani są do ich utrzymywania we właściwym stanie zgodnie z art. 205 ustawy Prawo wodne. Utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy - do tej spółki lub tego związku spółek wodnych.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie nie sprawuje nadzoru nad urządzeniami melioracyjnymi (rowy, drenowanie) występującymi na gruntach rolnych.

Wykonywanie prac utrzymaniowych rowów melioracyjnych musi być zgodne z obowiązującymi przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska oraz ochrony przyrody.

Wody podziemne

Jednolite części wód podziemnych

Gmina Sawin położona jest w obszarze dwóch jednolitych częściach wód podziemnych: w obszarze (JCWPd) nr 67 (kod GW200067) i nr 91 (kod GW200091).

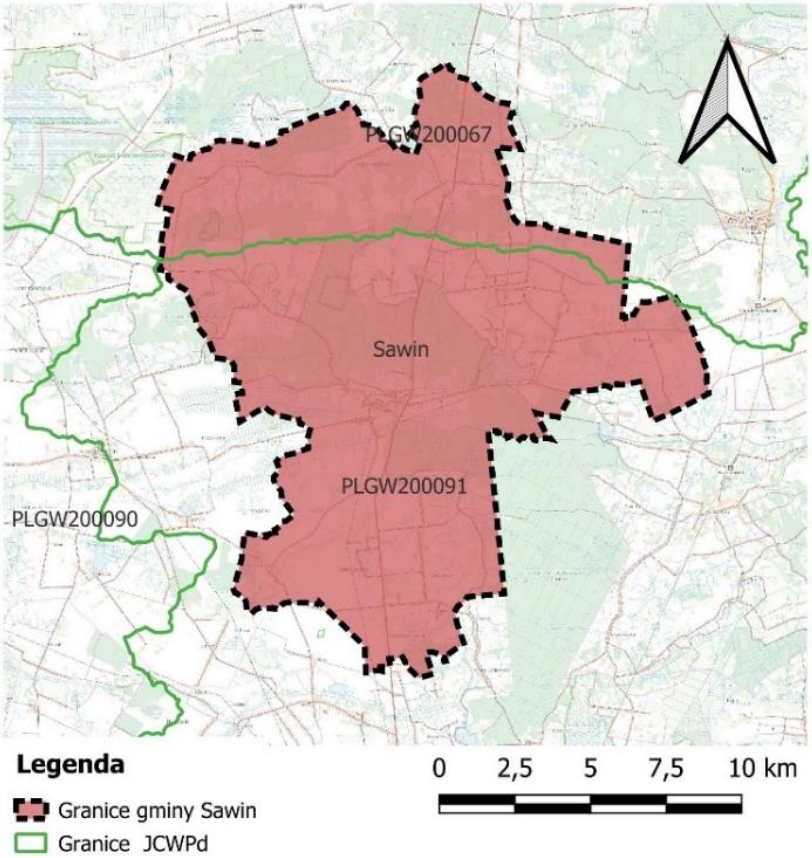

Rysunek 9. Jednolite Części Wód Podziemnych na terenie gminy Sawin *(źródło: Opracowanie własne)*

Przeważająca część gminy Sawin znajduje się w obrębie jednolitej części wód podziemnych nr JCWPd 91. Struktura JCWPd 91 składa się z dwóch poziomów wodonośnych, które są tylko lokalnie rozdzielone utworami trudno przepuszczalnymi. Poziomy te pozostają w bardzo dobrej łączności hydraulicznej.

Teren jednostki pod względem hydrogeologicznym stanowi obszar zamknięty, bez lateralnych dopływów wód z obszarów sąsiednich.

Wody podziemne obu poziomów są zasilane przez infiltrację wód opadowych, a w warunkach naturalnych są drenowane przez cieki powierzchniowe. Ten naturalny system krążenia wód został zmodyfikowany przez odwodnienia kamieniołomu, który działa na potrzeby Cementowni „Chełm" S.A. Eksploatacja ujęcia „Bariera" spowodowała powstanie regionalnego leja depresji oraz zmianę kierunków przepływu wód podziemnych.

Północny skraj gminy Sawin znajduje się w obrębie JCWPd nr 67, którego stan ogólny, jak i chemiczny oraz ilościowy oceniany jest jako dobry. Podobną ocenę uzyskał JCWPd nr 91, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Charakterystyka JCWPd nr 67 i 91

JCWPd nr 67		
Powierzchnia (km2)		5200.81
Region Wodny		Bugu
Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania	(tys. m3/rok)	104579.07
	%	16
Ocena stanu	Stan ilościowy	dobry
	Stan chemiczny	dobry
	Ogólna ocena stanu JCWPd	dobry
	Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych	niezagrożona
JCWPd nr 91		
Powierzchnia (km2)		1077.40
Region Wodny		Bugu
Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania	(tys. m3/rok)	43978.12
	%	20
Ocena stanu	Stan ilościowy	dobry
	Stan chemiczny	dobry
	Ogólna ocena stanu JCWPd	dobry
	Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych	niezagrożona

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PGW

Stan JCWPd w gminie Sawin jest dobry, a celem jest dalsze utrzymanie dobrego stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych.

Gmina znajduje się na obszarze głównego zbiornika wód podziemnych **(GZWP) nr 407** „Chełm-Zamość", który obejmuje powierzchnię 9015 km² według dokumentacji hydrogeologicznej z 1996 roku. Zbiornik ma charakter porowo-szczelinowy i został wykształcony w kredzie górnej. Jakość wody w zbiorniku określona jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r., gdzie woda została zaliczona do klas I-III.

Wodoprzewodność zbiornika wynosi 200-500 m³/d, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne to 1 099 600 m³/d. Na przeważającym obszarze zbiornik jest podatny lub bardzo podatny na antropopresję, z lokalnymi obszarami o średniej i małej podatności. W północnej części zbiornika woda jest bardzo mało podatna na wpływ działalności człowieka.

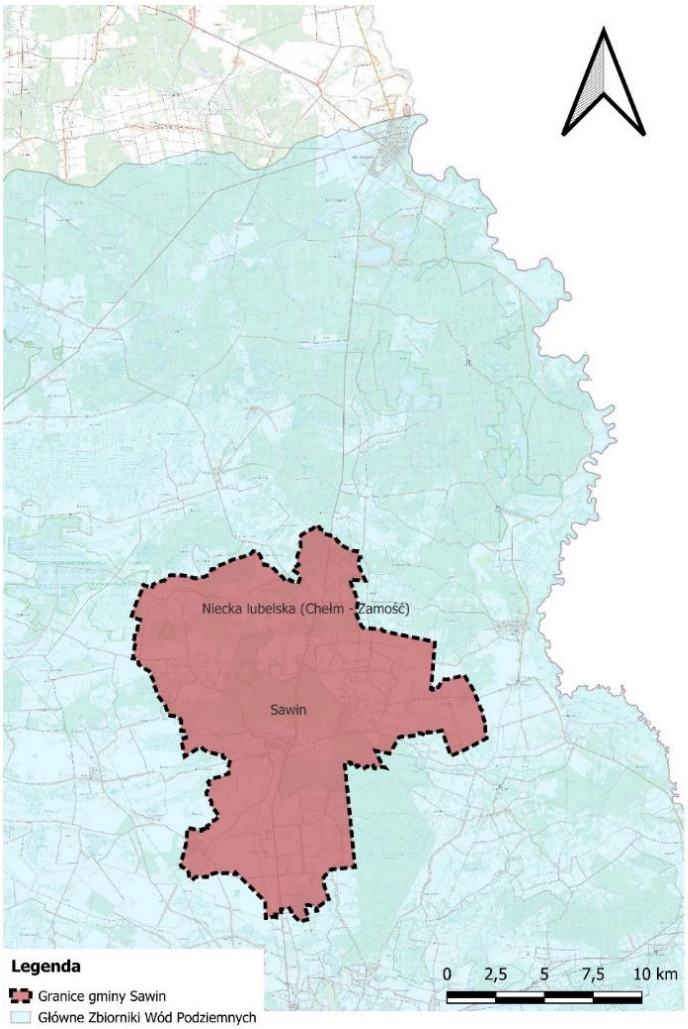

Rysunek 10. Główny Zbiornik Wód Podziemnych Niecka Lubelska Chełm-Zamość na terenie gminy Sawin

(źródło: opracowanie własne)

Na przeważającym obszarze GZWP 407 stwierdzono dobry stan chemiczny wód. Wody podziemne tego zbiornika stanowią podstawowe i jedyne źródło zaopatrzenia ludności w wodę pitną.

Zasady ochrony wód w zbiorniku zostały określone w dokumentach takich jak:

- „Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość)", zatwierdzona decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (KDH 1/013/601/97 z dnia 1 września 2016 r.),
- „Dodatek do dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych GZWP 407" oraz „ustanowienie obszarów ochronnych GZWP 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość)" decyzją Ministra Środowiska z dnia 01.09.2016 r. (DGK-II.4731.128.2015.AK).

Na całym obszarze GZWP 407, a w szczególności na obszarach ochronnych, obowiązują zasady mające na celu niedopuszczenie do przedostawania się wszelkich zanieczyszczeń do podłoża, zwłaszcza pochodzących ze ścieków i odpadów.

3.8 Zaopatrzenie w wodę

Mieszkańcy gminy zaopatrują się w wodę z systemu wodociągowego (62,2 % mieszkańców wg. GUS BDL za 2023 r.) oraz z indywidualnych ujęć. Sieć wodociągową posiadają: Sawin, Bukowa Wielka, Czułczyce. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) na terenie gminy wynosi 82,6 km. Na koniec 2023 r. istniały 1192 przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych

i zbiorowego zamieszkania, z sieci wodociągowej korzystało 3180 mieszkańców gminy co stanowiło 62,2% ludności gminy.
Zaopatrzenie w wodę mieszkańców Gminy Sawin, jak i również zakładów usługowo-produkcyjnych i innych podmiotów obywa się:

- ze studni głębinowych – zorganizowany system,
- ujęć głębinowych – indywidualne,
- studni kopanych.

Na obszarze gminy znajdują się trzy ujęcia wody i wodociągi grupowe w miejscowościach Sawin, Czułczyce i Bukowa Wielka.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 31,5 km. Ilość przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 559. Ścieki bytowo-gospodarcze z większej części miejscowości Sawin odprowadzane są siecią kanalizacji sanitarnej do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości Q = 280 m3/d. Do systemu kanalizacji sanitarnej wykonanych są przyłącza kanalizacyjne, z których korzysta łącznie 1628 osób (GUS BDL 2023 r.) co stanowi 31,8% mieszkańców gminy. Wykorzystanie oczyszczalni wynosi około 60%, co daje dużą możliwość dalszego rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Ścieki ze zbiorników bezodpływowych z terenu całej gminy są wywożone samochodami asenizacyjnymi do oczyszczalni w Chełmie. Gospodarka ściekowa dla zabudowy rozproszonej rozwiązana jest w części poprzez wybudowane przydomowych oczyszczalnie ścieków. Obecnie (stan na dzień 31 grudnia za 2023 r., GUS BDL) na terenie Gminy Sawin znajduje się 585 przydomowych oczyszczalni ścieków. Gospodarka ściekowa w pozostałych miejscowościach, w których budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest ekonomicznie nieuzasadniona, funkcjonuje w oparciu o przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe nieczystości ciekłych. Wg danych wg stanu na dzień 31 grudnia za 2023 r. na terenie gminy zlokalizowanych jest 397 zbiorników bezodpływowych nieczystości ciekłych.

Na terenach nieobjętych siecią wodociągową mieszkańcy gminy korzystają w indywidualny sposób z własnych ujęć poprzez studnie wiercone lub kopane. Woda pobierana jest na cele komunalne oraz na potrzeby rolnictwa, a także na potrzeby działalności gospodarczej.

Zapewnieniu odpowiedniej jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ochronie zasobów wodnych, służy m.in. ustanawianie stref ochronnych ujęć wody. Strefę ochronną stanowi obszar, na którym obowiązują nakazy, zakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wód. Strefa ochronna może obejmować wyłącznie teren ochrony bezpośredniej albo teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej. Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia się dla każdego ujęcia wody, z wyłączeniem ujęć wody służących do zwykłego korzystania z wód. Teren ochrony pośredniej ujęcia wód podziemnych obejmuje obszar zasilania ujęcia wody.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie przekazało informację dotyczącą ujęć wód podziemnych i powierzchniowych na terenie gminy Sawin dotyczące:

- ujęcia wód powierzchniowych na terenie gminy Sawin (1 ujęcie: w miejscowości Sawin z rzeki Lepitucha);
- 8 ujęć wód podziemnych na terenie gminy Sawin (8 ujęć w miejscowościach: Sawin, Czułczyce i Bukowa Wielka, Peryłów, Tomaszówka, Łowcza Kolonia i Podpakule);
- strefy ochronne obejmujące teren ochrony bezpośredniej od ujęć na terenie gminy.

W ustanowionych strefach ochrony bezpośredniej obowiązuje:

▪ zakaz użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody,
▪ nakaz odprowadzania wód opadowych lub roztopowych w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
▪ nakaz zagospodarowania terenu zielenią,

▪ nakaz odprowadzania poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze służących do poboru wody,
▪ nakaz ograniczenia wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywania osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

3.9 Klimat lokalny, stan powietrza atmosferycznego, klimat akustyczny i emisja pól elektromagnetycznych

Klimat lokalny

Gmina Sawin, zgodnie z rolniczo-klimatycznym podziałem Polski, należy do dzielnicy chełmskiej. Region ten charakteryzuje się umiarkowanym klimatem z pewnymi cechami kontynentalnymi. Pogodę kształtują przede wszystkim masy powietrza polarno-kontynentalnego z Europy Wschodniej, a wpływ zachodnich mas powietrza znad Atlantyku jest mniejszy niż w innych częściach Polski.

Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, w którym średnia temperatura wynosi od +14°C do +25°C. Styczeń jest najzimniejszym miesiącem, ze średnią temperaturą od –6°C do 0°C. Średnia roczna temperatura w gminie wynosi około +7,4°C, a roczna suma opadów to około 550 mm. Największe opady występują w lipcu (90 mm). Zimy są mroźne i śnieżne, a przeciętny czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi 85 dni. Pierwszy śnieg zwykle spada około 20 listopada, a ostatni znika między 15 a 25 marca. Długotrwałe odwilże w trakcie zimy nie są rzadkością, ale zdarzają się również silne mrozy, kiedy temperatura może spaść do –20°C do –25°C.

Okres wegetacyjny trwa średnio 220 dni. Lata są stosunkowo ciepłe i słoneczne. Średnia liczba dni w roku z temperaturą powyżej 25°C wynosi 49, a z temperaturą powyżej 30°C wynosi 11. Czasami zdarzają się upały, w których temperatura przekracza 35°C. Okres bez przymrozków trwa od połowy kwietnia do połowy października, chociaż przymrozki mogą wystąpić także w maju i wrześniu. Lato klimatyczne, czyli okres, w którym średnia dobowa temperatura przekracza 15°C, trwa od końca maja do początku września.

Warunki klimatu lokalnego zależą w dużej mierze od rzeźby terenu, rodzaju podłoża, głębokości zalegania wód gruntowych i szaty roślinnej. W gminie Sawin znaczną część powierzchni zajmują tereny o niekorzystnych warunkach klimatu lokalnego. Są to głównie rozległe doliny i tereny podmokłe z płytkim zaleganiem wód gruntowych. Występują tu inwersje termiczne, częste przymrozki i mgły, oraz wysoka wilgotność powietrza. Tereny te znajdują się głównie w centralnej i wschodniej części gminy. Z tego powodu są to obszary, które nie są wskazane do zabudowy mieszkaniowej ani upraw mało odpornych na przymrozki. Wskazane jest, by te tereny pozostawić w dotychczasowej formie, np. jako łąki i pastwiska.

Najkorzystniejsze warunki klimatyczne, zarówno termiczne, jak i wilgotnościowe oraz solarność, występują na terenach wyniesionych na północ i północny-wschód od Sawina. Obszary te są odpowiednie do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz upraw, które wymagają dobrych warunków termicznych. Pozostałe obszary gminy, położone niżej, w pobliżu rozległych obniżeń dolinnych, charakteryzują się przeciętnymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi i solarnymi. Są to tereny dostatecznie przewietrzane i odpowiednie dla zabudowy.

Jakość powietrza

W zakresie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza zgodnie z załącznikiem do ustawy *Prawo Ochrony Środowiska* gmina Sawin położona jest w zasięgu strefy lubelskiej dla celów oceny jakości powietrza pod kątem zawartości ozonu, dwutlenku siarki, tlenków azotu, tlenku węgla i benzenu, pyłu zawieszonego PM10 oraz zawartego w tym pyle ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu, a także pyłu zawieszonego PM2,5.

„Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim. Raport wojewódzki za rok 2023" opracowana przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie Departamentu Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w 2023 roku wykazała, że według kryteriów

odniesionych do ochrony zdrowia, w zakresie zawartości: dwutlenku siarki (SO2), dwutlenku azotu (NO2), tlenku węgla (CO), benzenu (C6H6), pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 według poziomu dopuszczalnego I fazy oraz zawartości ołowiu (Pb), arsenu (As), kadmu (Cd), niklu (Ni) i benzo(a)pirenu (B(a)P) w pyle zawieszonym PM10 – strefa lubelska została zakwalifikowana do klasy A. W przypadku ozonu (O3) według poziomu celu długoterminowego strefę zaliczono do klasy D2, a według poziomu docelowego – do klasy A. Natomiast w zakresie zawartości pyłu zawieszonego PM2,5 z uwzględnieniem poziomu dopuszczalnego II fazy strefę zakwalifikowano do klasy A1.

Kwalifikacja do klasy A oznacza, że w tym zakresie stężenia zanieczyszczenia nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych. Kwalifikacja do klasy B, że w tym zakresie stężenia zanieczyszczenia przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji. Kwalifikacja do klasy C oznacza, że stężenia zanieczyszczenia przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe. Klasyfikacja do klasy D1 oznacza przekroczenie poziomów dopuszczalnych i docelowych, ale bez przekroczenia poziomu celu długoterminowego, natomiast klasyfikacja do klasy D2 oznacza przekroczenie poziomów dopuszczalnych i docelowych oraz poziomu celu długoterminowego.

Klasyfikacji stref dokonano na podstawie pomiarów wykonanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w 2023 roku. Na obszarze stref województwa lubelskiego za rok 2023 nie wykazano obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych oraz poziomów docelowych ze względu na ochronę zdrowia ludzi**.** Wykazano natomiast obszary przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu w strefie lubelskiej, strefa ta uzyskały klasę D2.

Na obszarze województwa lubelskiego od wielu lat występuje niski poziom zanieczyszczenia powietrza: dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu, benzenem, tlenkiem węgla oraz oznaczanymi w pyle zawieszonym PM10 metalami: ołowiem, arsenem, kadmem i niklem.

W 2023 roku stężenia średnie roczne benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM10 na wszystkich stanowiskach pomiarowych nie przekroczyły poziomu docelowego. Analiza wyników pomiarów jakości powietrza na terenie województwa lubelskiego wykazała, że po raz pierwszy od 2014 roku na wszystkich stanowiskach pomiarowych został dotrzymany poziom docelowy benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM10, co wskazuje na poprawę jakości powietrza w roku oceny. W porównaniu do roku poprzedniego, na terenie województwa, wartości stężeń tego zanieczyszczenia znacznie się obniżyły.

Pomimo to, w dalszym ciągu istnieje problem z występowaniem wysokich stężeń benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM10 w sezonie grzewczym, co wskazuje, że główną przyczyną podwyższonych stężeń jest „niska" emisja pochodząca z indywidualnego ogrzewania budynków.

W ostatnim dziesięcioleciu można zauważyć stopniową poprawę jakości powietrza pod względem zanieczyszczenia powietrza pyłem. W 2023 roku średnioroczne i dobowe stężenia pyłu zawieszonego PM10 w stosunku do roku 2022 znacznie się obniżyły i na terenie całego województwa nie przekroczyły poziomów dopuszczalnych.

Przeprowadzona ocena jakości powietrza wykazała brak przekroczeń w 2023 roku poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5. Na wszystkich stanowiskach pomiarowych został dotrzymany poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM2,5 dla fazy II (20 µg/m3). W porównaniu do roku 2022 wartości stężeń tego zanieczyszczenia, podobnie jak pyłu zawieszonego PM10, znacznie się obniżyły.

W sezonie letnim rejestrowany był wzrost stężeń ozonu, spowodowany obecnością w atmosferze jego prekursorów oraz, w dużej mierze, warunkami meteorologicznymi. W 2023 roku nie stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego ozonu określonego dla kryterium ochrony zdrowia ludzi. Stwierdzono jednak, podobnie jak w latach poprzednich, przekroczenie poziomu celu długoterminowego na stacjach pomiarowych w województwie.

W odniesieniu do kryterium ochrony roślin, w 2023 roku pomiary jakości powietrza oraz wyniki obiektywnego szacowania w oparciu o wyniki modelowania nie wykazały przekroczeń poziomów dopuszczalnych określonych dla dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz poziomu docelowego ozonu. Przekroczenie w strefie lubelskiej stwierdzono w przypadku ozonu w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego.

Działania w zakresie poprawy jakości powietrza są realizowane w ramach programu ochrony powietrza dla województwa lubelskiego. Uchwałą nr XVII/292/2020 z dnia 27 lipca 2020 roku Sejmik Województwa Lubelskiego określił „Programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracja lubelska ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu". Program ochrony powietrza jest dokumentem przygotowanym w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych lub docelowych substancji w powietrzu. Wskazanie właściwych działań wymaga zidentyfikowania przyczyn ponadnormatywnych stężeń oraz rozważenia możliwych sposobów ich likwidacji. Jest elementem polityki ekologicznej regionu, stąd zaproponowane w nim działania muszą być zintegrowane z istniejącymi planami, programami, strategiami, innymi słowy wpisywać się w realizację celów makroskalowych oraz celów regionalnych i lokalnych. Konieczne jest przy tym uwzględnienie uwarunkowań gospodarczych, ekonomicznych i społecznych. Obecnie na terenie województwa obowiązuje uchwalona przez Sejmik Województwa Lubelskiego w czerwcu 2023 roku aktualizacja. Program ochrony powietrza jest dokumentem, który wskazuje na przyczyny występowania przekroczeń norm jakości powietrza oraz określa działania, których realizacja ma na celu poprawę jakości powietrza w województwie.

W zakresie ochrony powietrza dla województwa lubelskiego przyjęta została także uchwała nr XXIII/388/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 19 lutego 2021 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa lubelskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Uchwała „antysmogowa" ma na celu zapobieganie negatywnemu oddziaływaniu na środowisko lub zabytki instalacji, w których następuje spalanie paliw. Kalendarium wdrażania nowych zasad na terenie województwa obejmuje od 1 maja 2021 r. zakaz spalania miałów węglowych, mułów węglowych, flotokoncentratów oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem; węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem, węgla kamiennego, który nie spełnia któregokolwiek z wymagań określonych w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw energii oraz ministra właściwego do spraw klimatu wydanego na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 3a ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw; paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem węgla kamiennego, które nie spełniają któregokolwiek z wymagań określonych w rozporządzeniu, o jakim mowa w pkt 3; biomasy, w rozumieniu § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Klimatu z dnia 24 września 2020 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz.U. z 2020 r. poz. 1860), której wilgotność przekracza 20%.

Klimat akustyczny

Podstawowym wskaźnikiem klimatu akustycznego jest sumaryczny poziom hałasu danego obszaru. Hałas definiowany jest jako dźwięk niepożądany lub szkodliwy dla zdrowia ludzkiego. Szkodliwość lub uciążliwość hałasu zależy od natężenia, częstotliwości, charakteru zmian w czasie, długotrwałości działania oraz zawartości składowych niesłyszalnych, a także od takich cech odbiorcy jak: stan zdrowia, nastrój, wiek.

Poziom hałasu danego obszaru w decydującym stopniu zależy on od jego urbanizacji oraz rodzaju emitowanego hałasu, tj.: hałasu komunikacyjnego, który rozprzestrzenia się ze względu na rozległość źródeł, hałasu przemysłowego obejmującego swym zasięgiem najbliższe otoczenie, hałasu towarzyszącego obiektom sportu, rekreacji i rozrywki.

Ocena stanu akustycznego środowiska prowadzona jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, a realizowana jest przez instrumenty planowania przestrzennego oraz instrumenty ochrony środowiska. Dokonywane pomiary i oceny mają umożliwiać wyznaczanie obszarów o ponad normatywnym poziomie hałasu, na których należy skoncentrować działania naprawcze.

Głównym źródłem hałasu na terenie gminy Sawin jest przede wszystkim ruch kołowy. Czynnikami mającymi wpływ na poziom hałasu komunikacyjnego są natężenie ruchu i udział transportu ciężkiego w strumieniu wszystkich pojazdów, stan techniczny pojazdów, rodzaj nawierzchni dróg, organizacja ruchu drogowego.

Do głównych szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren gminy oraz powodujących podstawowe źródło hałasu należą:
− droga wojewódzka nr 812 Biała Podlaska – Włodawa – Chełm – Krasnystaw
− droga wojewódzka nr 819 Parczew – Wola Uhruska.

Według Generalnego Pomiaru Ruchu 2020-2021 przez gminę Sawin przebiegają 3 odcinki drogi wojewódzkiej nr 812 i dwa odcinki drogi wojewódzkiej 819. Z pomiarów wynika, że spośród wymienionych odcinków najbardziej uczęszczaną odcinkiem jest odcinek z Sawina do granicy miasta Chełm. Średni dobowy ruch roczny – wyniósł 4929 pojazdów silnikowych ogółem na dobę. Na odcinku ty ok. 84% stanowiły samochody osobowe i mikrobusy. Tak duża liczba pojazdów na omawianych odcinkach wynika m.in. z potrzeby dojazdów do ośrodka centralnego powiatu – miasta Chełm oraz znacznego ruchu turystycznego wokół jeziora Białego w Okunince.

Rosnące natężenie ruchu powoduje coraz większą presję na środowisko. Wieloletnie badania wskazują na zwiększanie się obszarów poddanych nadmiernemu oddziaływaniu hałasu i niepokojące zmniejszanie powierzchni terenów o korzystnych warunkach akustycznych. Na poziom hałasu drogowego ma wpływ szereg czynników związanych z ruchem pojazdów i parametrami drogi. Do najważniejszych z nich należą:
− natężenie ruchu związane bezpośrednio ze znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym,
− struktura ruchu (udział pojazdów ciężkich i hałaśliwych),
− średnia prędkość pojazdów i ich stan techniczny,
− płynność ruchu,
− rodzaj i stan nawierzchni.

W przypadku hałasów drogowych i kolejowych obowiązujące obecnie wartości wskaźników wynoszą:
− 65 dB w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zabudowy zagrodowej,
− 61 dB w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Należy podkreślić, iż przyjęte wartości dopuszczalne stanowią kompromis pomiędzy realnymi możliwościami ograniczania emisji i propagacji hałasu, a potrzebą komfortu akustycznego, w związku z czym ich zachowanie nie gwarantuje całkowitej eliminacji uciążliwości akustycznych. Z analiz przeprowadzonych przez GDDKiA w 2018 r. w opracowaniu pn. „Mapy akustyczne dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie, województwo lubelskie”, wynika, że przekroczone zostały wartości dopuszczalne wskaźnika LDWN i LN w powiecie chełmskim.

W dniu 19.06.2024 r. uchwałą nr III/44/2024 Sejmik Województwa Lubelskiego przyjął „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubelskiego”, którego celem jest zmniejszenie liczby osób narażonych na negatywne skutki zdrowotne powodowane hałasem, tj. ograniczenie liczby osób dotkniętych szkodliwym skutkiem hałasu w postaci znacznej uciążliwości, zaburzeń snu i ryzyka wystąpienia choroby niedokrwiennej serca. Cel ten realizowany jest za pomocą określonych w niniejszym programie działań w zakresie ochrony przed hałasem, planowanych do realizacji w latach 2024-2029. Program stanowi strategiczną ocenę stanu klimatu akustycznego na terenie województwa lubelskiego wraz z określeniem kierunków działań naprawczych, które w trakcie obowiązywania dokumentu powinny zostać zrealizowane w celu poprawy środowiska akustycznego na analizowanym

obszarze. Program swoim zakresem obejmuje tereny, dla których została wykonana ocena w ramach strategicznych map hałasu. Dla dróg wojewódzkich nr 812 nie zostały opracowane strategiczne mapy hałasu.

Następujący rozwój gospodarczy powoduje powstawanie nowych zakładów przemysłowych oraz rozbudowę lub modernizację już funkcjonujących. Działające zakłady, szczególnie usytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie terenów wymagających ochrony przed hałasem są często źródłem uciążliwości akustycznej dla otoczenia. Oddziaływanie akustyczne zakładów przemysłowych ma charakter punktowy. O wpływie zakładu na klimat akustyczny środowiska decyduje jego lokalizacja. Przedsiębiorstwa, zakłady i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze gminy Sawin kształtują klimat akustyczny w swoim otoczeniu. Na analizowanym obszarze działalność prowadzi wiele średnich i mniejszych przedsiębiorstw i to one stanowią źródło niekontrolowanej emisji hałasu. Natomiast większe przedsiębiorstwa posiadające uregulowany stan prawny czynią starania w kierunku zmniejszenia lub całkowitego wyeliminowania uciążliwości związanych z ich działalnością. Działanie zakładów nie powinno powodować przekroczenia standardów, jakości środowiska i dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku poza teren, do którego prowadzący instalacji ma tytuł prawny. W gminie Sawin ilość podmiotów mogących potencjalnie stanowić zagrożenie dla klimatu akustycznego (głównie dotyczy to branży przemysłowej) jest niewielka. Starosta Chełmski nie wydał żadnej decyzji dla przedsiębiorstwa na terenie gminy Sawin określającej dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku.

Emisja pól elektromagnetycznych

Ustawa Prawo ochrony środowiska określa zasady ochrony przed polami elektromagnetycznymi. Ochrona ta ma na celu zagwarantowanie jak najlepszego stanu środowiska przez utrzymaniu poziomów pól poniżej poziomów dopuszczalnych oraz zmniejszaniu pól elektromagnetycznych do co najmniej dopuszczalnych wartości. W rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku wyszczególnione zostały dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludności. Intensywność oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego na żywe komórki zależy od jego mocy (im większa moc, tym silniejsze promieniowanie) i odległości od źródła (wraz z odległością natężenie emitowanego pola słabnie). Znaczące oddziaływanie na środowisko pól elektromagnetycznych występuje:
− w paśmie 50 Hz od sieci i urządzeń energetycznych,
− w paśmie od 300 MHz do 40000 MHz od urządzeń radiokomunikacyjnych, radiolokacyjnych i radionawigacyjnych. Największy udział mają stacje bazowe telefonii komórkowej ze swoimi antenami sektorowymi i antenami radiolinii (antena sektorowa służy do komunikacji z telefonem komórkowym, natomiast antena radiolinii służy do komunikacji między stacjami bazowymi).

Pole elektromagnetyczne stanowią stały i istotny czynnik oddziałujący na organizm ludzki. Naturalne i sztuczne pola elektromagnetyczne towarzyszą człowiekowi wszędzie – w miejscu zamieszkania, w pracy, w podróży, a ich coraz bardziej intensywne występowanie jest konsekwencją rozwoju techniki. W ostatnim czasie wraz ze wzrostem ilości urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne, wzrasta również zainteresowanie tym tematem.

Do najważniejszych źródeł promieniowania należą:
− stacje i linie energetyczne,
− nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie,
− stacje bazowe telefonii komórkowej,
− wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,
− urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe.

Największe oddziaływanie w postaci promieniowania niejonizującego wykazują linie elektroenergetyczne wysokich napięć. Ich występowanie wymaga określenia stref ochronnych,

zależnych od natężenia pola elektrycznego. Pod liniami o napięciu 110-400 kV może występować II strefa ochronna z zakazem lokalizacji budynków mieszkalnych.

Przez obszar gminy przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna o napięciu 110 kV. Jest to linia relacji Chełm – Macoszyn, która stanowi podstawowe zasilanie stacji transformatorowo rozdzielczej 110/15 kV /GPZ/ Macoszyn.

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy jest lokalizacja 8 stacji bazowych telefonii komórkowej. Stacja bazowa jest instalacją radiokomunikacyjną, której równoważna moc promieniowania izotropowo przekracza 15 W, emitująca pola elektromagnetyczne o zęstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz. W Województwie Lubelskim, na terenie którego znajduje się gmina Sawin wykonano pomiary natężenia pola elektromagnetycznego dla 45 punktów pomiarowych. Najwyższe wartości otrzymano dla punktów pomiarowych położonych w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. Na terenach wiejskich najwyższą wartość odnotowano w miejscowości Borki w powiecie radzyńskim i wynosiła ona 0,46 V/m, natomiast średnia wartość pól elektromagnetycznych dla terenów wiejskich w Województwie Lubelskim w 2020 roku wynosiła 0,17V/m. Wartość ta znajduje się poniżej granicy oznaczalności.

Ocenę oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko przeprowadza się zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na podstawie badań monitoringowych oraz informacji o źródłach emitujących pola. W ramach monitoringu Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi okresowe badania kontrolne poziomów pól w środowisku na podstawie których między innymi ma prowadzić rejestr zawierający informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Według rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań pól elektromagnetycznych w środowisku* z dnia 21 grudnia 2020 roku, na terenie województwa lubelskiego, w odległości większej niż 100 m od urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne, wyznaczono 36 punktów pomiarowych dla dwuletniego cyklu pomiarowego (czteroletni cykl dla obszarów wiejskich). W tych samych lokalizacjach pomiary powtarza się co 2 lata (co 4 lata na terenach wiejskich). Dzięki cykliczności monitoringu uzyskuje się dane porównawcze pozwalające na określenie zmian oraz ich kierunków na przestrzeni lat. W gminie Sawin prowadzono pomiary poziomu pól elektromagnetycznych w ramach monitoringu GIOŚ w roku 2021 w miejscowości Sawin.

Poziom pól elektromagnetycznych w środowisku na terenie gminy Sawin utrzymuje się na niskim poziomie. Średnia dla obszaru w roku 2021 wyniosła 0,396 V/m i jest znacznie niższa od wartości dopuszczalnej określonej w rozporządzeniu Ministra Klimatu z dnia 17 lutego 2020 r. *w sprawie sposobów sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.*

Tabela 5. Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych na terenie powiatu chełmskiego

Lp.	Gmina	Adres	Typ obszaru	Parametr pomiaru	Wynik pomiaru [V/m]	Niepewność pomiaru [V/m]	Średnia dla obszaru [V/m]
1	Sawin	ul. Lubelska 32	Tereny wiejskie	Składowa elektryczna 3[MHz]-300[GHz]	<0,5	-	0,396

Źródło: *Główny Inspektorat Ochrony Środowiska*

3.10 Szata roślinna

Bogactwem gminy Sawin są lasy i grunty zalesione, które zajmują prawie 27% jej obszaru. W obrębie kompleksów leśnych dominują siedliska żyzne lasowe, bory mieszane oraz bagienne olszowe.

Drzewostany w głównej mierze tworzą sosna, dąb, olcha, z domieszką brzozy lub innych gatunków liściastych.

Większość kompleksów leśnych gminy Sawin została włączona do Chełmskiego Parku Krajobrazowego oraz jego otuliny. Najcenniejsze pod względem florystycznym obszary leśne zostały objęte ochroną rezerwatową, w tym rezerwatami „Bachus" i „Serniawy".

Teren rezerwatu „Bachus" wyróżnia się dużą różnorodnością wilgotności i urzeźbienia. Chronione są tu rozległe fragmenty rzadko występującej w Polsce dąbrowy z dębem bezszypułkowym, tworzącej zespół boru mieszanego i grądu. Ciekawostką rezerwatu jest występowanie licznych ponad 20 lejków krasowych, które okresowo wypełniają się wodą. W tych unikalnych formacjach żyje niezwykle rzadki żółw błotny, który jest wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Dziuple wiekowych dębów stanowią dogodne kryjówki dla wielu gatunków nietoperzy i ptaków. W rezerwacie gniazdują m.in. orlik krzykliwy, bocian czarny oraz dzięcioł białogrzbiety.

Na podstawie mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski autorstwa Matuszkiewicza i Wolskiego, w gminie Sawin można wyróżnić różne grupy roślinności, w tym te należące do grupy I, II i III rzędu. Na terenie gminy występują m.in.:

- Grądy subkontynentalne i łęgi jesionowo-olszowe (Fraxino-Alnetum) – zespoły leśne należące do lasów wilgotnych, które kształtują się w lekko zabagnionych dolinach cieków.
- Kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe – leśne zbiorowiska w typie siedliskowym boru mieszanego z równorzędnym udziałem sosny oraz dębu.
- Bagienny las olszowy lub olszowy – olsy środkowoeuropejskie.
- Dąbrowy świetliste – typ lasu dębowego charakteryzujący się skąpą warstwą krzewów oraz bogatym i bujnym runem.

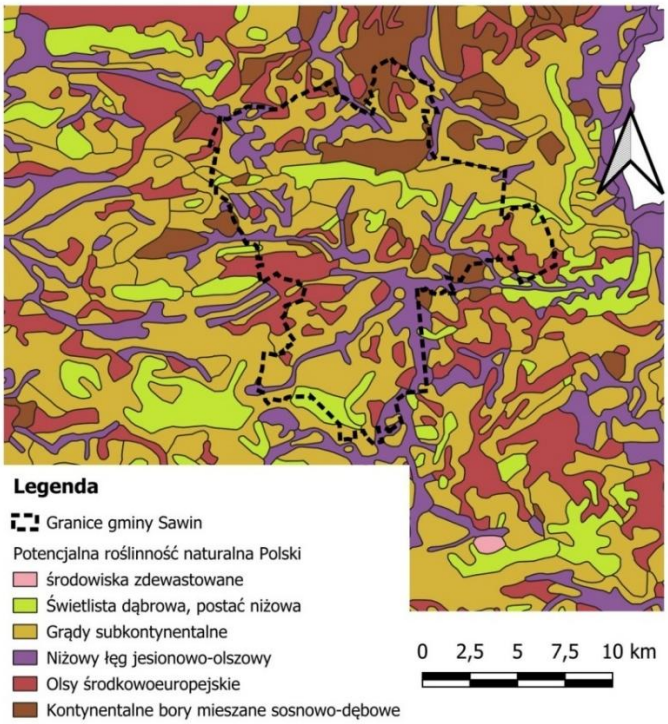

Rysunek 11. Mapa potencjalnej roślinności Polski według Jana Marka Matuszkiewicza i Jacka Wolskiego na terenie gminy Sawin *(źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski Matuszkiewicza i Wolskiego)*

Gmina Sawin, według mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski autorstwa Jana Marka Matuszkiewicza i Jacka Wolskiego, charakteryzuje się różnorodnością ekosystemów. Oprócz lasów, dużą rolę w systemie ekologicznym gminy odgrywa roślinność nieleśna: zieleń śródlokalna, parkowa oraz cmentarna. Zadrzewienia śródpolne, zwłaszcza o charakterze pasowym, przydrożne

i przywodne, pełnią rolę korytarzy migracyjnych, urozmaicając krajobraz oraz podnosząc walory estetyczno-krajobrazowe.

Zadrzewienia te tworzą pojedyncze drzewa i krzewy lub ich skupienia, które nie są klasyfikowane jako zbiorowiska leśne. W gminie występują one głównie wzdłuż obiektów prywatnych, wzdłuż dróg komunikacyjnych, mozaikowo na terenach rolnych, w pobliżu zabudowań, a także w cmentarzach i innych formach zieleni urządzonej.

Lasy

Teren gminy Sawin wyróżnia się wysokim udziałem **lasów**, które zajmują 26,7% ogólnej powierzchni gminy (dane z bdl.stat.gov.pl, 2023 r.). Lasy państwowe, będące w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, pozostają pod nadzorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP) w Lublinie. W północnej części gminy lasy należą do nadleśnictwa Sobibór, natomiast w południowej części do nadleśnictwa Chełm. Łączna powierzchnia tych lasów wynosi 4 070,64 ha.

Lasy państwowe na terenie gminy podzielone są pomiędzy osiem leśnictw:

- Leśnictwo Stańków,
- Leśnictwo Czułczyce,
- Leśnictwo Borek,
- Leśnictwo Sawin,
- Leśnictwo Świerszczów,
- Leśnictwo Petryłów,
- Leśnictwo Macoszyn,
- Leśnictwo Uhrusk.

Na obszarze gminy lasy występują zarówno w postaci dużych, zwartych kompleksów leśnych w centralnej części gminy, jak i mniejszych, rozproszonych kompleksów w części północnej. Skład gatunkowy lasów jest bezpośrednio zależny od rodzaju siedliska, na który wpływają takie czynniki jak rodzaj gleby, obecność cieków wodnych oraz warunki klimatyczne.

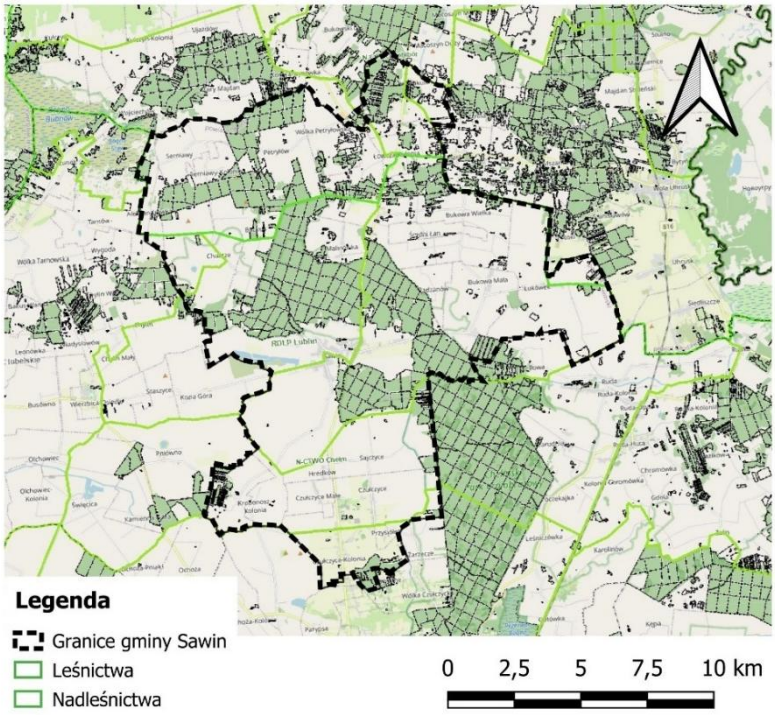

Rysunek 12. Gmina Sawin na tle wydzieleń leśnych Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych *(źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL)*

Tabela 6. Struktura lasów na terenie Gminy Sawin

Sposób użytkowania gleb	Powierzchnia [ha]
Lasy publiczne ogółem:	4 105,54
Lasy publiczne Skarbu Państwa	4 096,94
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	4 070,64
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	21,18
Lasy publiczne gminne	8,60
Lasy prywatne ogółem	889,00
Łącznie	**5 004,54**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS bdl 2023 r.

Zgodnie ze stanem na 1 stycznia 2025 r. łączna powierzchnia lasów na terenie gminy Sawin to 4070,64 ha, szczegółowo: powierzchnia w obrębie Nadleśnictwa Sobibór to 1254,68 ha w tym powierzchnia leśna 1236,67 ha. Średni wiek drzewostanu to 63 lata.

3.11 Świat zwierzęcy

Lasy Stańkowskie, Jezioro Słone oraz torfowiska śródleśne, mokradła i zarośla szuwarowe stanowią ważne ostoję dla wielu gatunków fauny, w szczególności dla ptaków. W tym regionie gniazdują m.in. orlik krzykliwy, bocian czarny, dzięcioł białogrzbiety, muchówka białoszyja oraz błotaniak stawowy. Torfowiska są również zamieszkiwane przez różne gatunki płazów, takie jak traszka zwyczajna, kumak nizinny, żaba moczarowa, ropuchy: szara, zielona i paskówka. Wśród gadów charakterystycznym przedstawicielem Chełmskiego Parku Krajobrazowego jest żółw błotny.

3.12 Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy występują zarówno obszarowe jak i punktowe formy ochrony przyrody. Zgodnie z art. 6 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. formami ochrony przyrody na terenie gminy są: rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Gmina Sawin wyróżnia się wyjątkowo wysokimi walorami przyrodniczymi, które w znacznym stopniu wynikają z rozbudowanej sieci form ochrony przyrody. Wśród form ochrony obecnych na terenie gminy znajdują się:

- dwa rezerwaty przyrody: Bachus i Serniawy,
- Chełmski Park Krajobrazowy,
- Chełmski i Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- pięć obszarów wchodzących w skład sieci Natura 2000,
- osiem pomników przyrody,
- użytki ekologiczne.

Ponadto niewielki fragment gminy znajduje się w granicach otuliny Poleskiego Parku Narodowego.

Na terenie gminy występuje wiele gatunków fauny i flory zaliczanych do rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Obszary te posiadają status ochrony o znaczeniu krajowym, europejskim i światowym. Północna część gminy leży w zasięgu strefy przejściowej Transgranicznego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie".

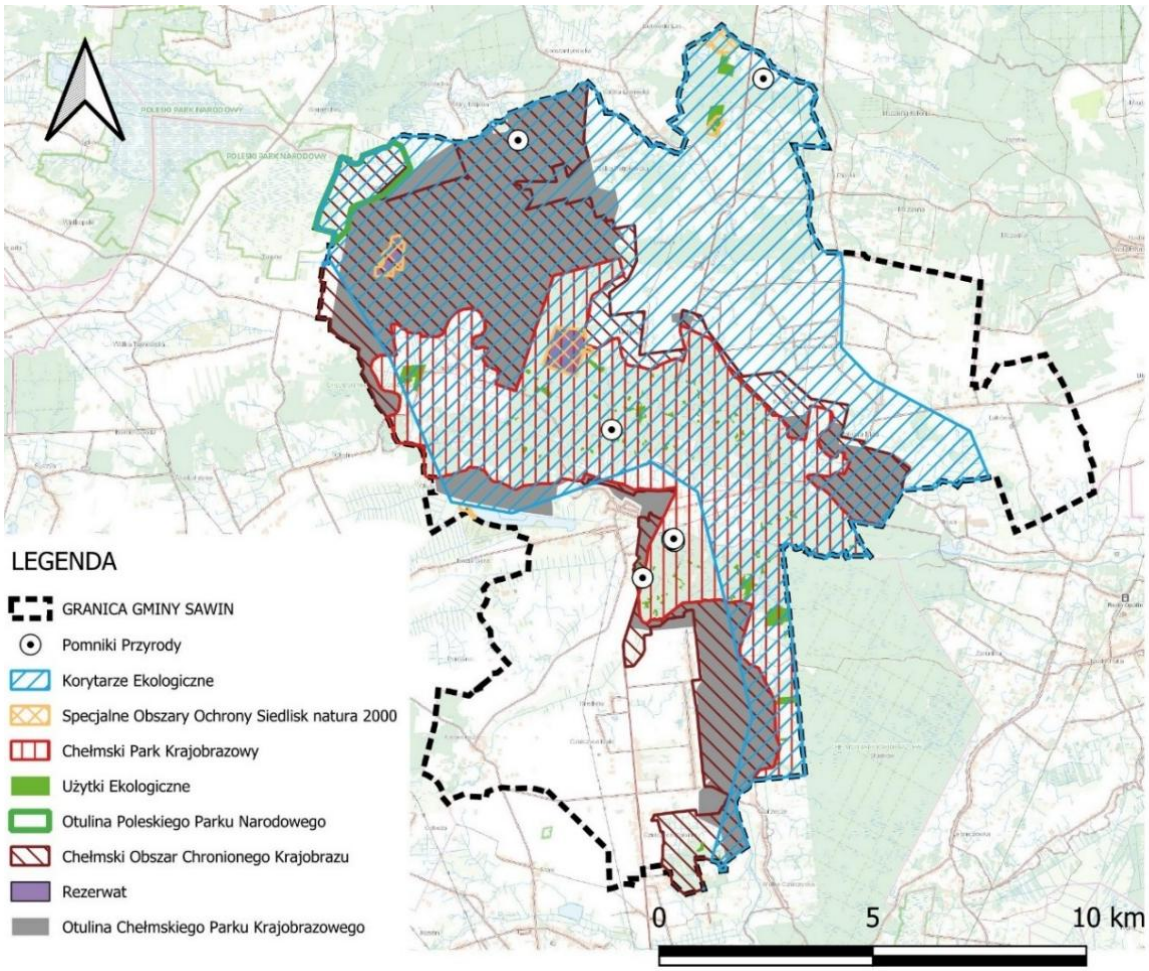

Rysunek 13. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Sawin
(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GDIOŚ)

Otulina Poleskiego Parku Narodowego

Otulina Poleskiego Parku Narodowego na terenie gminy Sawin zajmuje obszar o powierzchni około 230 ha, podczas gdy całkowita powierzchnia otuliny wynosi 13 702,77 ha. Głównym celem otuliny jest ochrona Parku przed negatywnym wpływem działalności człowieka. Obszar ten ma również wysoką wartość przyrodniczą, a jego część wchodzi w skład Poleskiego Parku Krajobrazowego oraz obszarów objętych siecią Natura 2000.

Poleski Park Narodowy został utworzony w 1990 roku i obejmuje różnorodne ekosystemy, takie jak bagna, torfowiska, jeziora krasowe oraz naturalne kompleksy leśne, bogate w unikalną faunę i florę. Park jest położony na terenie Równiny Łęczyńsko-Włodawskiej i zajmuje powierzchnię 9 760,29 ha. Obszar Parku podzielony jest według różnych form ochrony:

- ochrona ścisła – 116,56 ha,
- ochrona częściowa – 8 314,21 ha,
- ochrona krajobrazowa – 1 329,52 ha.

Podstawę prawną funkcjonowania Poleskiego Parku Narodowego (PPN) stanowi Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2017 r. w sprawie Poleskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 2017 r. poz. 2373). Park posiada również plan ochrony, ustanowiony na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 września 2020 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Poleskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1966).

Poleski Park Narodowy jest częścią obszarów Natura 2000, w tym: Polesie PLB0600193, Bagno Bubnów PLB0600013.

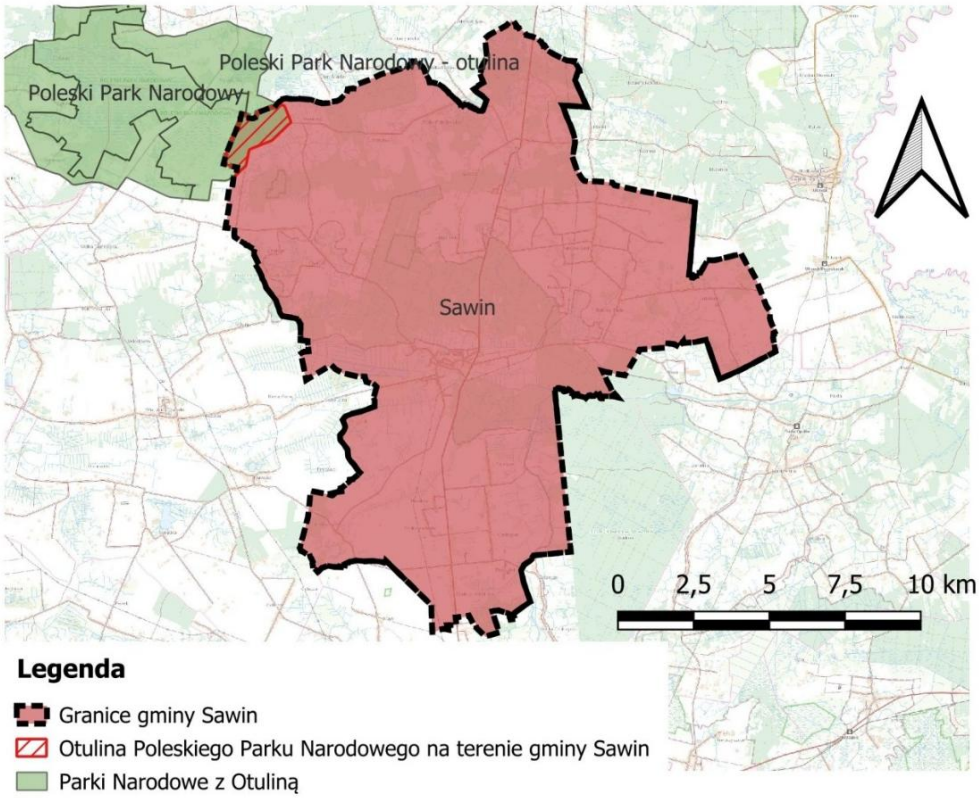

Rysunek 14. Położenie parków narodowych na tle gminy Sawin (źródło: *opracowanie własne)*

Choć powierzchnia Parku wynosi około 10 000 ha, z czego większość stanowią tereny wodno-błotne, przyroda Poleskiego Parku Narodowego wyróżnia się wyjątkowym bogactwem. Różnorodność siedlisk sprawia, że na obszarze Parku występuje ogromna liczba gatunków roślin i zwierząt, w tym takich, które można znaleźć jedynie w tym rejonie Polski.

Cały teren Poleskiego Parku Narodowego uznawany jest za jeden z 19 polskich obszarów wodno-błotnych o znaczeniu międzynarodowym, wpisanych na listę Konwencji Ramsarskiej. Konwencja ta dotyczy obszarów wodno-błotnych o znaczeniu międzynarodowym, szczególnie jako siedlisk ptactwa wodnego.

Rezerwaty przyrody

Rezerwaty przyrody zostały utworzone w celu zachowania przyrody w stanie pierwotnym, co ma znaczenie zarówno naukowe, jak i dydaktyczne. Ich istotnym celem jest również ochrona bioróżnorodności. Każda działalność prowadzona na terenie rezerwatów musi być podporządkowana ich funkcji ochronnej.

Na obszarze gminy Sawin znajdują się dwa rezerwaty przyrody:

• Rezerwat przyrody Serniawy:

Rezertwat Serniawy został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 października 1965 r. (M.P. z 1965 r. nr 63, poz. 351), Obwieszczeniem Wojewody Lubelskiego z dnia 7 stycznia 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. z 2002 r. Nr 2, poz. 102). Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu łęgu olchowo-wiązowego i grądu niskiego pochodzenia naturalnego. Nie ustanowiono planu ochrony i zadań ochronnych. Na jego terenie od 2002 r. obowiązuje ochrona na podstawie prawa międzynarodowego Rezerwat Biosfery "Polesie Zachodnie".

Rezerwat przyrody Serniawy znajduje się między miejscowościami Chutcze i Serniawy i zajmuje powierzchnię 38 ha. Został utworzony w celu ochrony naturalnych zbiorowisk grądu łęgu olszowo-jesionowego oraz grądu niskiego. Na terenie rezerwatu występuje 14 gatunków roślin objętych ochroną prawną oraz 11 gatunków uznawanych za rzadkie na nizinach. Do najbardziej interesujących gatunków należą: żywiec cebulkowy i żywiec gruczołowaty, wawrzynek wilczełyko, podkolan zielonawy, skrzyp łąkowy, listera jajowata. W runie często spotykany jest bluszcz pospolity, który jest rzadkością na terenie Lubelszczyzny.

Rezerwat jest również siedliskiem chronionych i rzadkich gatunków zwierząt. W koronach drzew swoje gniazda mają m.in.: bocian czarny, orlik krzykliwy, jastrząb. Dodatkowym walorem krajobrazowym rezerwatu jest mały strumień o wyjątkowo krętym korycie, który urozmaica teren i nadaje mu unikalny charakter.

• Rezerwat przyrody Bachus:

Rezerwat Bachus został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 18 lipca 1958 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z 1958 r. Nr 63, poz. 361), Obwieszczenie Wojewody Lubelskiego z dnia 7 stycznia 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. z 2002 r. Nr 2, poz. 102). Na jego terenie obowiązują zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem Nr 11/1/2023 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 30 października 2023 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych. Rezerwat utworzony w celu zachowania lasu liściastego z dębem bezszypułkowym (Quercus sessilis) na granicy jego zasięgu.

Rezerwat przyrody Bachus położony jest w pobliżu miejscowości Bachus i Malinówka, a jego powierzchnia wynosi około 83 ha. Obszar ten chroni rzadko spotykane w Polsce zbiorowiska dąbrowy z dębem bezszypułkowym, który tworzy zespół boru mieszanego i grądu. Na uwagę zasługują również rzadkie gatunki roślin występujących w runie leśnym, w tym: groszek alzacki, żywiec cebulkowy, turówka leśna, nasięźrzał pospolity, turzyca orzęsiona, widłak wroniec, kokorycz pusta, ciemiężyca zielona, gnieźnik pospolity, orlik pospolity i wiele innych.

Rezerwat jest także siedliskiem chronionych i rzadkich gatunków ptaków, takich jak: orlik krzykliwy, muchołówka mała, muchołówka białoszyja, bocian czarny. Ciekawostką rezerwatu są liczne lejki krasowe, które okresowo wypełniają się wodą. W tych naturalnych zbiornikach żyje niezwykle rzadki żółw błotny. Ponadto dziuple starych dębów stanowią schronienie dla wielu gatunków nietoperzy, w tym borowca wielkiego i nocka Bechsteina. Rezerwat Bachus uchodzi za jeden z najpiękniejszych rezerwatów leśnych w makroregionie lubelskim, co dodatkowo podkreśla jego wyjątkowe walory przyrodnicze i krajobrazowe.

Park Krajobrazowy

Park krajobrazowy to forma ochrony przyrody obejmująca obszary wyróżniające się szczególnymi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi, historycznymi oraz kulturowymi. Jego głównym celem jest zachowanie i popularyzacja tych wartości przy jednoczesnym racjonalnym i zrównoważonym gospodarowaniem zasobami przyrody.

Do wielkoobszarowych form ochrony przyrody zalicza się zarówno parki krajobrazowe, jak i obszary chronionego krajobrazu. W porównaniu z rezerwatami przyrody, w parkach krajobrazowych obowiązują mniej restrykcyjne zasady ochrony, co pozwala na szersze możliwości użytkowania terenów. Ich tworzenie ma na celu ochronę naturalnych walorów środowiska, a także zachowanie wartości historycznych i kulturowych. Na terenach parków krajobrazowych działalność rolnicza i leśna jest dozwolona, pod warunkiem że nie narusza zdolności przyrody do samoregulacji.

Gmina Sawin znajduje się w granicach Chełmskiego Parku Krajobrazowego, który został utworzony w 1983 roku. Celem jego powstania była ochrona cennych kompleksów leśnych zlokalizowanych w pobliżu miejscowości Żalin, Czułczyce i Sawin, a także łąk oraz torfowisk będących siedliskiem rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt.

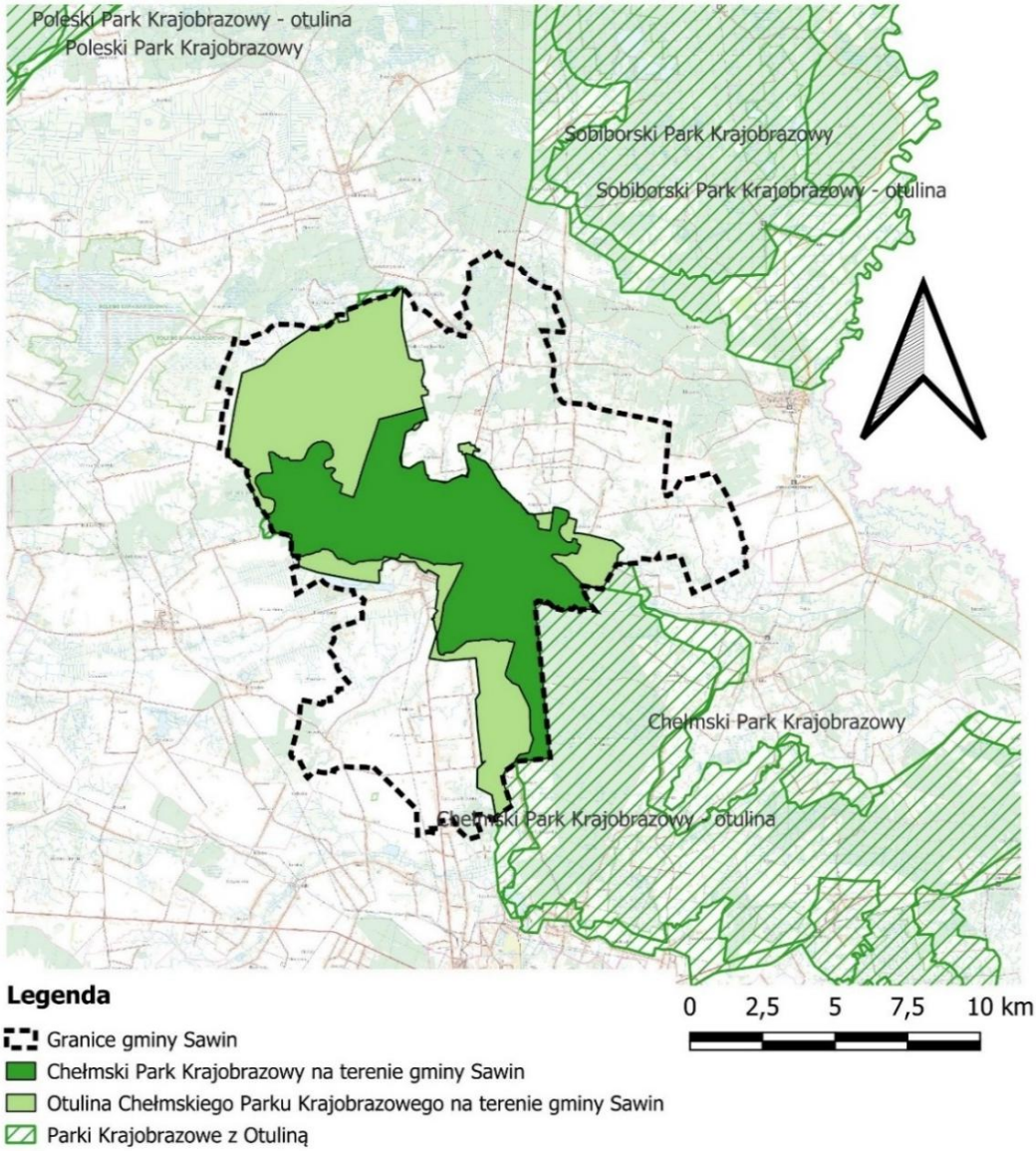

Rysunek 15. Położenie gminy Sawin na tle parków krajobrazowych *(źródło: Opracowanie własne)*

Chełmski Park Krajobrazowy powołano Uchwałą WRN w Chełmie Nr XVIII/89/83 z dnia 23 marca 1983 w sprawie ustanowienia parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa chełmskiego (Dz. Urz. z 2003 r. Nr 39, poz. 1222), Rozporządzeniem Nr 17 Wojewody Lubelskiego z dnia 25 marca 2003 r. w sprawie Chełmskiego Parku Krajobrazowego. (Dz. Urz. z 2003 r. Nr 39, poz. 1222) zmienionym Rozporządzeniem Nr 78 Wojewody Lubelskiego z dnia 28 listopada 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Chełmskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. z 2003 r. Nr 194, poz. 37320 i Rozporządzeniem Nr 35 Wojewody Lubelskiego z dnia 26 lipca 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Chełmskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. z 2004 r. Nr 147, poz. 2084).
Plan ochrony został ustanowiony Rozporządzeniem Nr 77 Wojewody Lubelskiego z dnia 28 listopada 2003 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Chełmskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. z 2003 r. Nr 194, poz. 3731). Plan ochrony wprowadza obszary działań ochronnych, zasady ochrony w gospodarczym korzystaniu z terenów Parku, zasady, ograniczenia i zakazy, w tym w zakresie zagospodarowania przestrzennego i budownictwa czy rozwoju zagospodarowania turystycznego.

Celem ochrony Parku jest zachowanie specyficznego krajobrazu Polesia Wołyńskiego, a w szczególności naturalnego ukształtowania terenu z rzadkimi formami krasu kredy piszącej, mozaiki siedlisk torfowisk węglanowych i muraw kserotermicznych, ekosystemów leśnych i łąkowych wraz

z charakterystyczna flora i fauna. Te unikalne elementy przyrodnicze stanowią istotną wartość przyrodniczą i krajobrazową, podkreślając znaczenie ochrony tego obszaru.

Chełmski Park Krajobrazowy zajmuje powierzchnię 16 457,00 ha, a jego otulina obejmuje dodatkowe 10 878,00 ha. Park położony jest na pograniczu dwóch jednostek fizjograficznych: Pagórów Chełmskich i Obniżenia Dubienki, co przekłada się na jego wyjątkowe bogactwo krajobrazowe. Część północno-zachodnia (Pagóry Chełmskie) charakteryzuje się bardziej urozmaiconą rzeźbą terenu. Występują tu wyniesienia ostańcowe o wysokości względnej do 50 m, które układają się w łańcuchy, tworząc pasma przecinane suchymi dolinami. Część południowo-wschodnia (Obniżenie Dubienki) wyróżnia się płaskimi, rozległymi zagłębieniami, które są wypełnione łąkami, torfowiskami oraz podmokłymi lasami.

Jednym z unikalnych elementów przyrodniczych Parku są niewielkie oczka wodne – werteby krasowe, które znajdują się głównie na terenach leśnych. Są one zasilane wodami opadowymi i podskórnymi. Blisko połowę powierzchni Parku zajmują lasy, wśród których dominują siedliska świeże i mieszane. Znaczący udział mają również lasy wilgotne i bagienne. Na szczególną uwagę zasługują dąbrowy świetliste oraz bagienne lasy brzozowo-olchowe, które stanowią potencjalne siedliska naturalne tego obszaru.

O wysokich walorach przyrodniczych Chełmskiego Parku Krajobrazowego decydują także nieużytkowane rolniczo zbocza ostańców kredowych, porośnięte świetlistymi lasami oraz murawami kserotermicznymi. W tych murawach występują rzadkie gatunki roślin, takie jak: miłek wiosenny, wisienka stepowa, dziewięćsił bezłodygowy, goryczka krzyżowa, storczyk kukawka, zawilec wielkokwiatowy, aster gawędka. Najcenniejszym elementem przyrodniczym Parku są torfowiska niskie, reprezentujące bardzo rzadki podtyp torfowisk węglanowych, bogate w różnorodne gatunki roślin i zwierząt.

Ochroną objęte są najcenniejsze kompleksy torfowisk, które znajdują się w rezerwatach przyrody:

- Bagno Serebryskie,
- Brzeźno,
- Roskosz,

  a także w obszarach Natura 2000:
- PLH060023 Torfowiska Chełmskie,
- PLB060002 Chełmskie Torfowiska Węglanowe.

Na terenie gminy Sawin znajduje się głównie północno-zachodnia część Chełmskiego Parku Krajobrazowego. Chełmskie Torfowiska Węglanowe, z kolei, leżą poza granicami gminy, po jej południowo-zachodniej stronie. Chełmski Park Krajobrazowy otoczony jest otuliną, która niemal w pełni pokrywa się z granicami Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (OCK).

Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyjątkowe walory krajobrazowe oraz zróżnicowane ekosystemy. Jest to obszar o dużym znaczeniu turystycznym i wypoczynkowym, a także pełniący funkcję korytarzy ekologicznych.

Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu został ustanowiony uchwałą WRN w Chełmie Nr XVIII/89/83 z dnia 28 marca 1983 roku w sprawie wyznaczenia parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie chełmskim (Dz. Urz. Woj. Chełmskiego Nr 4, poz. 24 z 1983). Obecnie podstawą prawną funkcjonowania OCK jest Rozporządzenie Nr 49 Wojewody Lubelskiego z dnia 28 lutego 2006 roku w sprawie Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 69, poz. 1287).

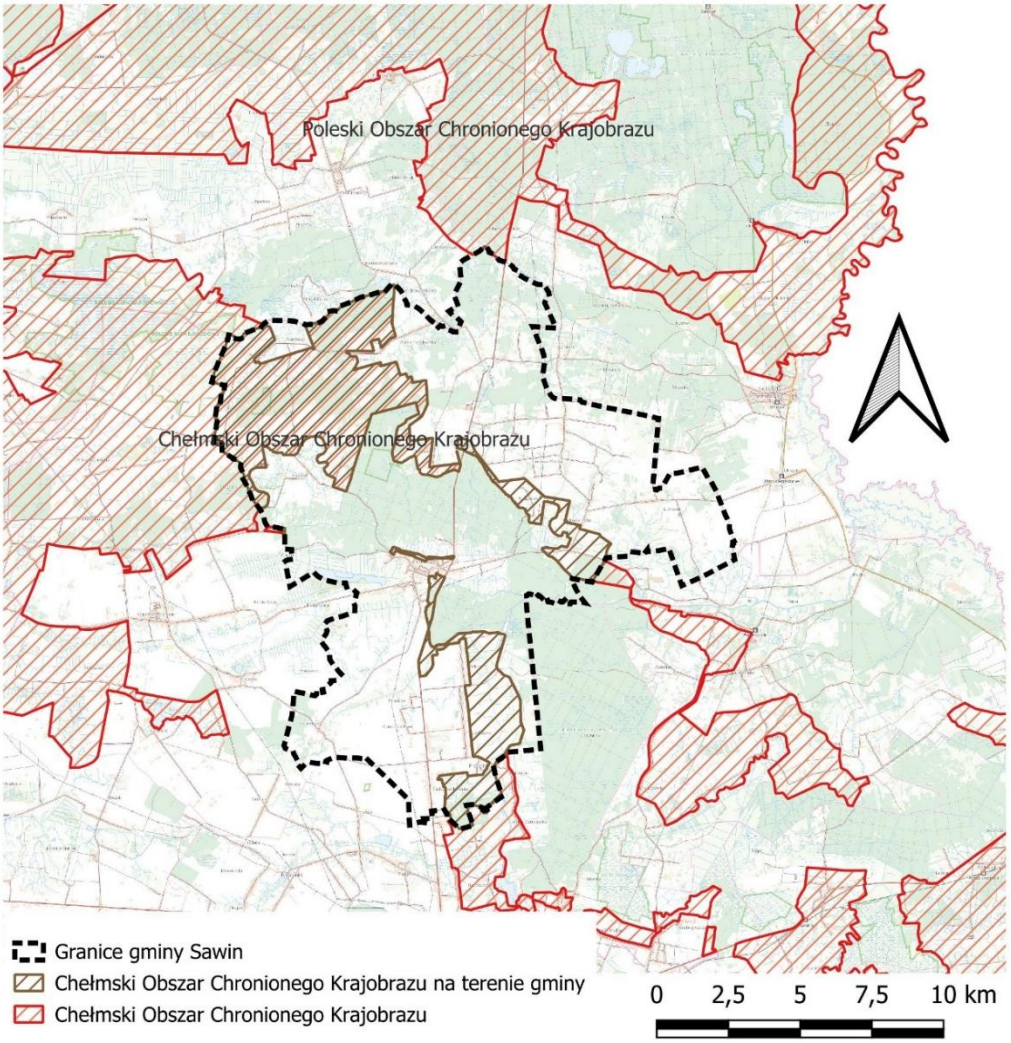

Rysunek 16. Położenie gminy Sawin na tle obszarów chronionego krajobrazu *(źródło: Opracowanie własne)*

Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu tworzy strefę otulinową Chełmskiego Parku Krajobrazowego (Chełmski PK), przy czym sam Park znajduje się wewnątrz tej strefy. Obszar ten, pod względem przyrodniczym, nawiązuje do walorów przyrodniczych Parku. W granicach obszaru znajdują się charakterystyczne krajobrazy Pagórów Chełmskich i Obniżenia Dubienki. Region ten cechują masywne wyniosłości zbudowane ze skał wapiennych (margle kredowe), które wtopione są w równinny krajobraz mozaiki lasów, pól, torfowisk, łąk i dolin rzecznych. Występują tu wszystkie typy torfowisk niskich, w tym szczególnie charakterystyczne dla tego mezoregionu torfowiska węglanowe.

Tylko niewielka część gminy (gminna działka drogowa nr 412 w obrębie Podpakule) położona jest w granicach Poleskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, powołanego Uchwałą WRN w Chełmie Nr XVIII/89/83 z dnia 28 marca 1983 w sprawie ustanowienia parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa chełmskiego (Dz. Urz. Woj. Chełmskiego Nr 4, poz.24 z 1983 r.), Rozporządzeniem Nr 53 Wojewody Chełmskiego z dnia 26 czerwca 1998 r. w sprawie Poleskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Chełm. Nr 10, poz. 89) i Rozporządzeniem Nr 52 Wojewody Lubelskiego z dnia 28 lutego 2006 r. w sprawie Poleskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 69, poz. 1290).

Obszary Natura 2000

Sieć ekologiczna Natura 2000 jest najbardziej kompleksową i spójną europejską siecią ekologiczną, która została starannie przygotowana legislacyjnie. Jej głównym celem jest zapewnienie trwałej egzystencji ekosystemów. Tworzenie tej sieci jest obowiązkiem wszystkich krajów Wspólnoty

Europejskiej oraz krajów ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej, w okresie przygotowawczym przed przystąpieniem do UE.

Koncepcja sieci opiera się na tradycyjnych metodach ochrony przyrody, zarówno gatunkowej, jak i obszarowej. Jej celem jest zwiększenie efektywności działań ochronnych poprzez stworzenie kompletnej i spójnej sieci obszarów ochrony przyrody, która jest zarówno metodologicznie, jak i funkcjonalnie zorganizowana. Dodatkowo, sieć obejmuje procedurę weryfikacji wyboru poszczególnych elementów, co pozwala na dokładną selekcję obszarów o szczególnym znaczeniu dla ochrony bioróżnorodności.

W skład sieci Natura 2000 na terenie gminy Sawin wchodzą:
Specjalne obszary ochrony (SOO) – (Special Areas of Conservation - SAC), które zostały wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG dotyczącej ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, zwanej "dyrektywą siedliskową". Dyrektywa ta nakłada obowiązek ochrony 198 typów siedlisk przyrodniczych, z których 68 występuje w Polsce. Ponadto, obejmuje ochroną ponad 400 gatunków zwierząt i 222 gatunki roślin, dla których należy zapewnić odpowiednie siedliska ochronne.

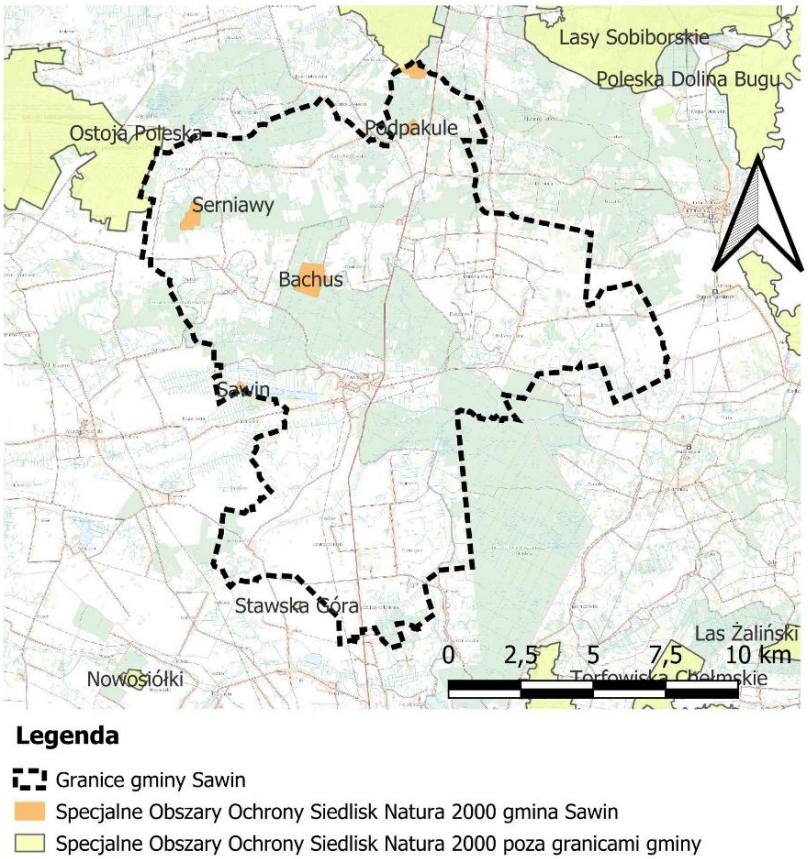

Rysunek 17. Położenie gminy Sawin na tle Obszarów Natura 2000 (*źródło: Opracowanie własne)*

Na terenie gminy Sawin znajdują się następujące specjalne obszary ochrony:

• Specjalny obszar ochrony siedlisk Lasy Sobiborskie PLH060043

Został utworzony Decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE) (Dz. Urz. UE L 43 z 13.02.2009, str. 63) i Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Lasy Sobiborskie PLH060043 (Dz. U. z 2021 r. poz. 2261).

Na terenie tym obowiązuje plan zadań ochronnych, który został ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 12 stycznia 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Sobiborskie PLH060043.

Obszar ten obejmuje trzy fragmenty dużego kompleksu leśnego, który znajduje się we wschodniej części Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Na jego terenie stwierdzono obecność 14 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, które zajmują ponad 17% powierzchni. W rejonie tym zachowały się w bardzo dobrym stanie fragmenty torfowisk wysokich i przejściowych. Obszar ten jest również miejscem występowania 16 cennych gatunków ssaków, owadów i płazów, które są chronione na mocy Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

W skład obszaru wchodzą trzy fragmenty lasów, z których największy, położony na wschodzie, obejmuje tereny z dużym udziałem borów bagiennych i olsów. W tym obszarze znajdują się również liczne płaty śródleśnych torfowisk wysokich. Na tym terenie występuje grupa sześciu eutroficznych jezior, otoczonych przez torfowiska przejściowe i niskie. Doliny małych cieków wodnych i lokalne zagłębienia terenu są miejscami, gdzie rozwijają się kompleksy bagiennych i łąkowych siedlisk.

Bory świeże oraz murawy stanowią siedliska jednej z największych w Polsce populacji bardzo rzadkiej rośliny – lepnicy litewskiej (Silene lithuanica). Występujące tutaj siedliska wodne i torfowiskowe stanowią największą w Polsce, a także jedną z największych w Europie, ostoję żółwia błotnego. Jest to również jedno z największych w województwie lubelskim miejsc występowania strzebli błotnej (Phoxinus percnurus) oraz wielu innych gatunków ptaków, w tym wodno-błotnych i drapieżnych.

• Specjalny obszar ochrony siedlisk Serniawy PLH 060057

Obszar ten charakteryzuje się dobrze wykształconym grądem ze starodrzewiem dębowym w wieku około 200-220 lat, który najprawdopodobniej ma pochodzenie naturalne. Na jego terenie występują chronione gatunki zwierząt, w tym: bocian czarny, orlik krzykliwy, muchołówka mała, muchołówka białoszyja, dzięcioł czarny, dzięcioł średni. W obszarze tym można również spotkać kilkanaście gatunków roślin objętych ochroną. Specjalny obszar ochrony siedlisk Serniawy PLH 060057 – obszar ten zajmuje powierzchnię całkowitą 38,03 ha, z czego 38,00 ha na gruntach nadleśnictwa Sobibór.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Serniawy został powołany na mocy Decyzji Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE) i Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r. w sprawie wyznaczenia tego obszaru (Dz. U. z 2021 r. poz. 2097).

Dla tego terenu obowiązuje plan zadań ochronnych, który został ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Serniawy PLH060057.

• Specjalny obszar ochrony siedlisk Sawin PLH 060068

Obszar ten znajduje się na wysokości 171 m n.p.m. i obejmuje fragment rozległego torfowiska nakredowego. Dominującym elementem roślinnym jest szuwar kłoci wiechowatej, a także płaty zespołu marzycy rudej.

Do lat 50-tych XX wieku było to jedno z pięciu najzasobniejszych stanowisk szuwaru kłociowego w Polsce środkowo-wschodniej. Wówczas torfowisko zostało osuszone na skutek melioracji odwadniających, a także rozpoczęła się intensywna eksploatacja pokładów torfu.

Na terenie obszaru występują trzy typy siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej:

- 7210 Torfowiska nakredowe (Cladietum marisci, Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis),
- 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
- 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion).

Powołany Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE) i Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 września 2019 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Sawin PLH060068 (Dz. U. z 2019 r. poz. 2007).

Obszar posiada plan ochrony, ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 1 marca 2017 r., w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Sawin PLH060068 (Dz.Urz. Woj. Lub. 881).

• Specjalny obszar ochrony siedlisk Podpakule PLH 060048

Obszar ten stanowi ostoję płytkiego zbiornika wodnego o powierzchni jednego hektara, otoczonego podmokłymi zaroślami brzozowo-wierzbowymi oraz lasami mieszanymi. Zbiornik powstał w wyniku eksploatacji złóż torfu. Jednym z najważniejszych walorów przyrodniczych tego obszaru jest fakt, że jest to jedna z największych ostoi strzebli błotnej (Rhynchocypris percnurus) w Polsce. Obszar ten obejmuje kompleks zarastających powyrobiskowych zbiorników (torfianek) o powierzchni około 0,7 ha, które zajmują płytką nieckę. Torfianki są połączone wąskimi rowami wypełnionymi wodą. Specjalny obszar ochrony siedlisk Podpakule PLH 060048 zajmuje 10,69 ha, z czego 9,16 ha na gruntach nadleśnictwa Sobibór.

Otoczenie obszaru stanowią młode drzewostany, głównie sosnowe i brzozowe, których wiek nie przekracza 60 lat. Teren ten, o niewielkich walorach przyrodniczych, jest także miejscem występowania torfowisk przejściowych pomiędzy zbiornikami wodnymi. Głównym przedmiotem ochrony jest strzebla błotna, a obszar podlega ochronie na mocy planu zadań ochronnych ustanowionego Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 29 kwietnia 2014 r., w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Podpakule PLH060048 (Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego z 2014 r. poz. 1879).

Część obszaru Natura 2000 Podpakule objęta jest ochroną w formie użytku ekologicznego na podstawie Uchwały Nr III/19/94 Rady Gminy Sawin z dnia 11.08.1994 r., dotyczącej uznania za użytki ekologiczne obiektów przyrodniczych na terenie gminy Sawin.

Obszar został ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Podpakule PLH060048 (Dz. U. z 2021 r. poz. 2107) i posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Podpakule PLH060048.

• Specjalny obszar ochrony siedlisk Bachus PLH060056

Obszar ten obejmuje rezerwat leśny Bachus (w oddziałach 73 b-h, 74 d, 88, 89), który stanowi fragment większego kompleksu leśnego. 99% powierzchni obszaru zajmują lasy liściaste, natomiast pozostały 1% to siedliska rolnicze. Współczesna rzeźba terenu, na którym znajduje się obszar Bachus, jest stosunkowo młoda. Większość form ukształtowała się po recesji maksymalnego stadiału zlodowacenia Odry (środkowopolskiego). Główne formy terenu pochodzą z okresów lodowcowego (wysoczyzny i pagórki morenowe) oraz wodnolodowcowego (równiny sandrowe, terasy kemowe).

Najstarszymi elementami rzeźby są równiny denudacyjne, rozwinięte na marglach i kredzie piszącej. Na ich powierzchni występują liczne formy krasu powierzchniowego, reprezentujące typ krasu kredy piszącej. W obrębie ostoi, najbardziej widoczną formą krasu są lejki krasowe – zagłębienia o głębokości około 1 m, które okresowo wypełniają się wodą.

W granicach obszaru wyróżniono 6 podtypów gleb leśnych, z czego ponad 80% powierzchni zajmują gleby brunatne (wyługowane i bielicowane). Cały obszar jest pokryty wielogatunkowym i zróżnicowanym wiekowo lasem, z wyraźną dominacją fazy starodrzewia.

Obszar został ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Bachus PLH060056 (Dz. U. z 2021 r. poz. 2104) i posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bachus PLH060056.

Użytki Ekologiczne

Cenne przyrodniczo tereny, które do niedawna były uznawane za rezerwaty przyrody, a które ze względu na niespełnianie określonych kryteriów nie mogły otrzymać tego statusu, są obecnie klasyfikowane jako użytki ekologiczne. Użytkami ekologicznymi nazywane są tereny, które zasługują na ochronę, ponieważ stanowią pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych oraz typów środowisk. W gminie Sawin, do użytków ekologicznych zaliczają się Jezioro Słone, Obszar Torfowisk oraz Torfianki.

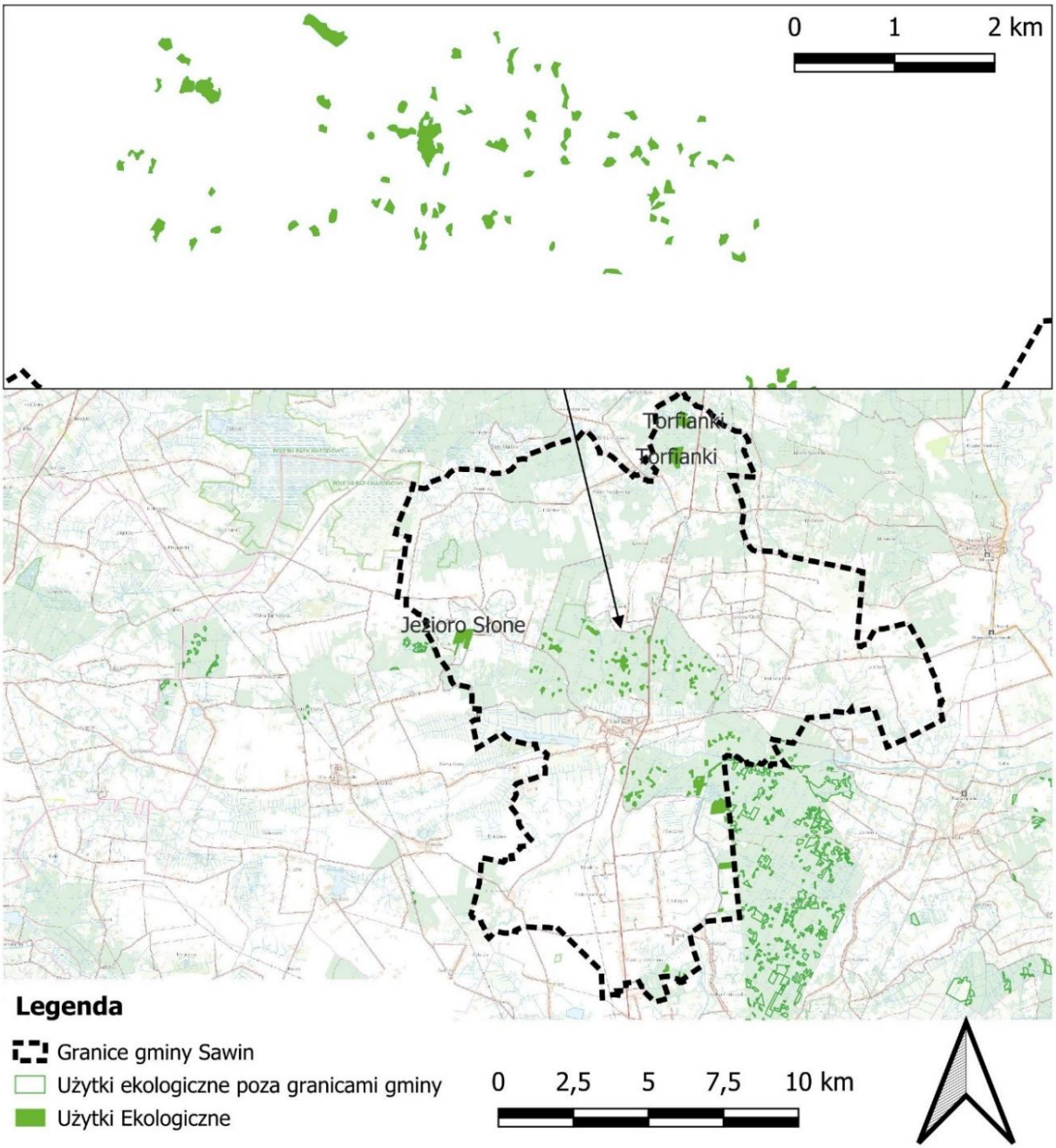

Rysunek 18. Użytki ekologiczne na terenie gminy Sawin *(źródło: Opracowanie własne)*

Na terenie gminy Sawin znajdują się użytki ekologiczne, które zostały wyznaczone na podstawie uchwał Rady Gminy Sawin: Uchwała Nr XXVI/148/93 z dnia 30.09.1993 r., Uchwała Nr III/19/94 z dnia 11.08.1994 r., dotycząca uznania obiektów przyrodniczych za użytki ekologiczne, Uchwała Nr XIX/90/96 z dnia 24 kwietnia 1996 r., w sprawie uznania kolejnych obiektów przyrodniczych za użytki ekologiczne.

Każdy z użytków ekologicznych składa się z wielu (kilkuset) małych, śródleśnych wydzieleń, takich jak podmokłości, torfowiska, oczka wodne, a także lasy bagienne. Są one rozmieszczone w obrębie głównego kompleksu leśnego, w tym w rejonie Jeziora Słone. Użytki te stanowią siedliska dla lokalnych populacji fauny i flory.

Zgodnie z prawną definicją użytku ekologicznego, są to pozostałości naturalnych ekosystemów, które, mimo niewielkich rozmiarów, pełnią ważną rolę w funkcjonowaniu całego ekosystemu lasu i stanowią kluczowy element jego przyrodniczej tożsamości.

Jezioro Słone – wyznaczone uchwałą RG Sawin Nr XXVI/148/93 z dnia 30.09.1993 r., znajduje się w pobliżu wsi Chutcze. W skład użytku ekologicznego wchodzi Jezioro Słone (o powierzchni 6,10 ha) oraz obszar gruntów bezpośrednio przyległych (zasięg 100 m, o powierzchni 18,32 ha). Na tym terenie występują rzadkie gatunki roślin, takie jak: kłoć wiechowata, przęstka pospolita, turzyca darniowa, turzyca Buxbauma, turzyca tunikowa.

Użytek ekologiczny Torfianki znajduje się w miejscowości Podpakule, w obrębie obszaru „Torfianki", i zajmuje powierzchnię 10,75 ha. Celem ochrony jest zachowanie ostoi ptactwa wodno-błotnego oraz zbiorowisk wodnych i torfowiskowych z licznymi gatunkami chronionymi. Występuje tutaj siedlisko strzebli przekopowej (błotnej) oraz żółwia błotnego, które są gatunkami wpisanymi do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt.

Użytek ekologiczny „Obszar Torfowisk" został wyznaczony uchwałą RG Sawin Nr XXVI/148/93 z dnia 30.09.1993 r. i ma powierzchnię 2,25 ha, oznaczoną jako dział lasu 70K, 81b, 177c.

Użytek ekologiczny „Obszar torfowisk i bagien" został wyznaczony uchwałą RG Sawin Nr XXXV/184/98 z dnia 30.03.1998 r. i obejmuje powierzchnię 148,13 ha. Celem ochrony jest zachowanie zbiorowisk wodnych i torfowiskowych.

Pomniki Przyrody

Pomnik przyrody to obiekt przyrody, który jest chroniony prawnie. Może to być twór przyrody żywej (pomnik przyrody ożywionej) lub nieożywionej (pomnik przyrody nieożywionej), a także ich zespoły, które wyróżniają się niepowtarzalnymi wartościami naukowymi, krajobrazowymi, historyczno-pamiątkowymi, kulturowymi lub estetycznymi.

Na terenie gminy Sawin, zgodnie z Centralnym Rejestrem Ochrony Przyrody, znajduje się 8 pomników przyrody, w tym:

- 7 drzew pomnikowych,
- 1 głaz narzutowy.

Tabela 7. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Sawin

Lp.	Rodzaj tworu	Forma	Nazwa	Lokalizacja	Data ustanowienia
1.	głaz narzutowy	Jednoobiektowy	Kamień Powstańców	Głaz - Nadleśnictwo Chełm, leśnictwo Sawin, oddział 118g	1981-05-30
2.	drzewo	Jednoobiektowy	-	Nadleśnictwo Chełm, leśnictwo Borek, oddział 180k	1981-05-30
3.	drzewo	Jednoobiektowy	-	Nadleśnictwo Chełm, leśnictwo Borek, oddział 180k	1981-05-30
4.	drzewo	Jednoobiektowy	-	Nadleśnictwo Chełm, leśnictwo Borek, oddział 180k	1981-05-30

5.	drzewo	Jednoobiektowy	-	Nadleśnictwo Chełm, leśnictwo Borek, oddział 180k	1981-05-30
6.	drzewo	Jednoobiektowy	-	Nadleśnictwo Sobibór, leśnictwo Petrytów, około 500m na północny-wschód od gajówki, oddział 404a	1988-12-30
7.	drzewo	Jednoobiektowy	-	Nadleśnictwo Chełm, leśnictwo Borek, oddział 220a	1981-05-30
8.	drzewo	Jednoobiektowy	Dąb Władek	Miejscowość Podpakule gmina Sawin obręb Podpakule nr ewidencyjny działki 152/6	2022-10-25

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych DGOŚ*

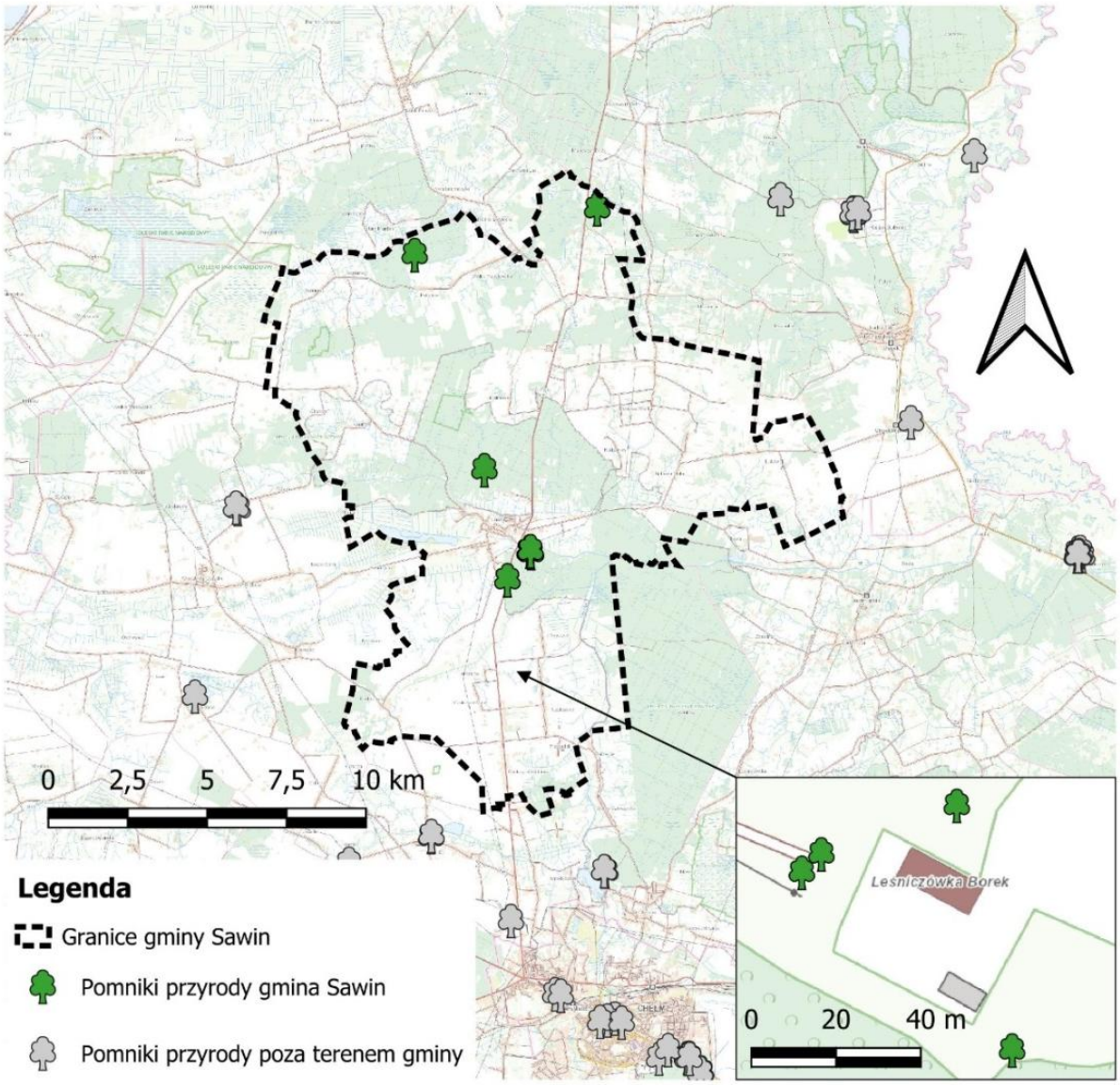

Rysunek 18. Pomniki przyrody na terenie gminy Sawin *(źródło: Opracowanie własne)*

Transgraniczny Rezerwat Biosfery "Polesie Zachodnie"

Północna część gminy Sawin znajduje się w zasięgu tzw. strefy przejściowej Transgranicznego Rezerwatu Biosfery "Polesie Zachodnie". Polska część tego rezerwatu, jako Rezerwat Biosfery "Polesie

Zachodnie", została utworzona w 2002 roku. Od 2012 roku istnieje trójpaństwowy Transgraniczny Rezerwat Biosfery "Polesie Zachodnie", który obejmuje tereny Polski, Ukrainy i Białorusi.

Rezerwat biosfery został utworzony w celu ochrony unikatowych wartości dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego Polesia Zachodniego. Jest częścią programu UNESCO „Człowiek i Biosfera" (MAB), którego celem jest tworzenie zrównoważonych relacji między ludźmi a biosferą. Program realizuje ten cel poprzez tworzenie międzynarodowej Sieci Rezerwatów Biosfery, która obecnie skupia 714 rezerwatów w 129 krajach, z czego 21 to rezerwaty transgraniczne.

Rezerwaty biosfery mają na celu ochronę różnorodności biologicznej oraz monitorowanie zmian ekologicznych na poziomie globalnym. Dodatkowo, przyczyniają się do podnoszenia społecznej świadomości na temat powiązań między różnorodnością ekologiczną a kulturową.

3.13 Powiązania ekologiczne

Głównymi powiązaniami ekologicznymi są korytarze ekologiczne, które stanowią rodzaj łącznika pomiędzy wyspami środowiskowymi, umożliwiającego swobodne przemieszczanie fauny i flory. Są to pasy terenu, po jakim przemieszczają się organizmy na daleki dystans, w którym panuje dla nich odpowiednie środowisko i warunki bezpieczeństwa. Naturalnymi korytarzami ekologicznymi są obszary mało przekształcone przez człowieka, głównie lasy i doliny rzeczne, a także obszary bagienne, łąki, nieużytki oraz obszary pozbawione barier o charakterze antropogenicznym. Korytarze mogą mieć zasięg lokalny, regionalny, krajowy lub międzynarodowy. Tymi ostatnimi są np. trasy wędrówek ptaków. Korytarz nie zawsze jest strukturą liniową, jak np. rzeka, występują też korytarze, które nie mają ciągłości strukturalnej, ale zachowują ciągłość funkcjonalną, np. wyspy leśne stanowiące ostoje ptaków wędrownych. Miejsca krzyżowania się korytarzy ekologicznych lub obszary o dużym stopniu naturalności i nagromadzenia się organizmów, skąd podejmują one ekspansje na zewnątrz, nazywane są węzłami ekologicznymi lub, jeżeli obejmują duży obszar ekologicznie zróżnicowany, obszarami węzłowymi.

Korytarze o znaczeniu międzynarodowym i krajowym

Korytarze ekologiczne, w tym korytarze główne, które stanowią odcinki korytarzy paneuropejskich, a ich rolą jest zapewnienie łączności ekologicznej w skali kraju i kontynentu. Na podstawie mapy korytarzy o charakterze multifunkcjonalnym - przeznaczonych dla możliwie największej liczby gatunków i łączących różnorodne siedliska przyrodnicze, zwłaszcza podlegające ochronie w ramach sieci Natura 2000 zostały wskazane przebiegające przez teren gminy korytarze: Polesie i Dolina Środkowego Bugu.

Przez obszar gminy Sawin przebiegają fragmenty dwóch korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym, które zostały wyznaczone w 2012 roku przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot.

- Główny Korytarz Ekologiczny Polesie (GKW-2) obejmuje większość powierzchni gminy Sawin.
- Główny Korytarz Ekologiczny Polesie – Dolina Środkowego Bugu (GKW-4B) obejmuje koryto rzeki Bug, które wyznacza wschodnią granicę gminy i jednocześnie państwa.

Oba te korytarze są częścią Korytarza Wschodniego (KW), który rozpoczyna się na Polesiu, biegnie wzdłuż Bugu i łączy Strzelecki Park Krajobrazowy, Chełmski Park Krajobrazowy, Poleski Park Narodowy, Lasy Sobiborskie, Park Krajobrazowy Podlaski Przełom Bugu oraz Lasy Mielnickie. Korytarz Wschodni łączy się następnie z Korytarzem Północno-Centralnym.

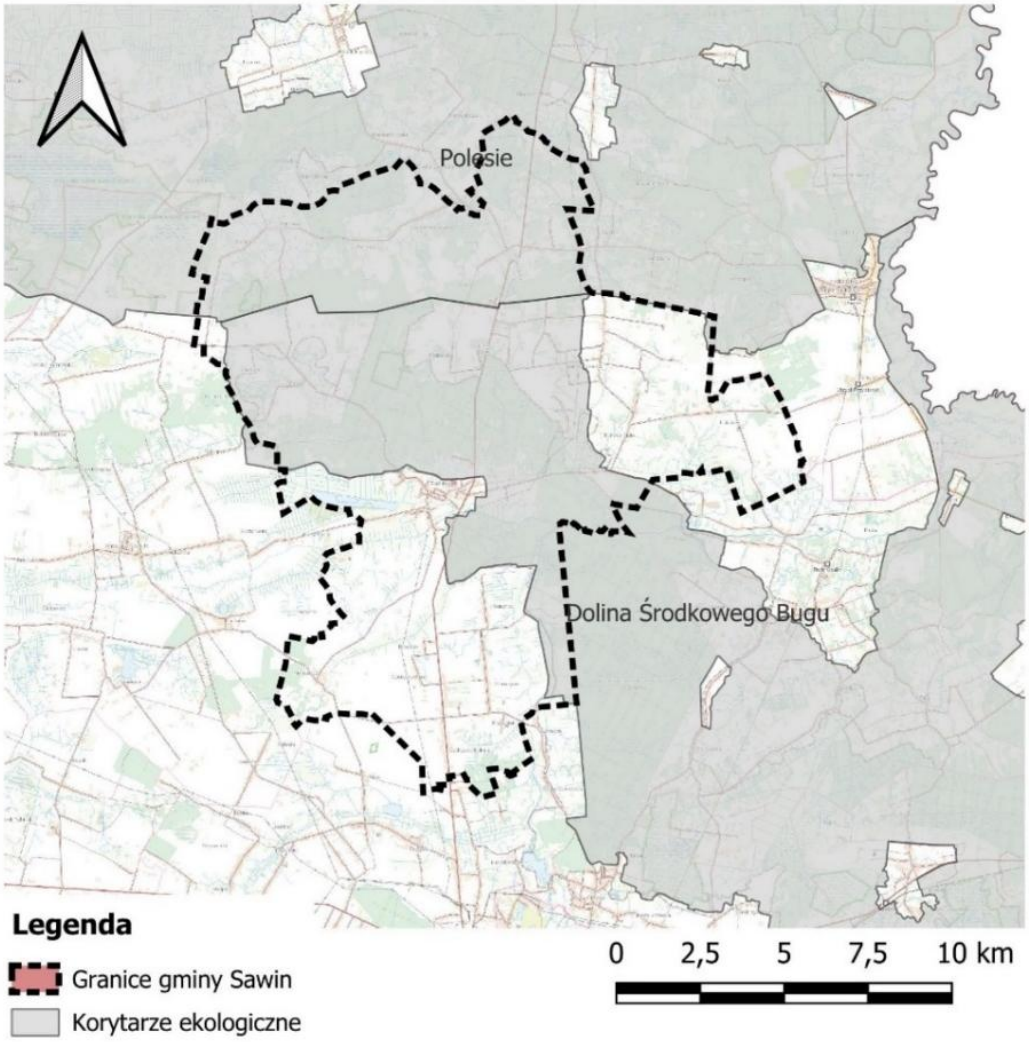

Rysunek 19. Gmina Sawin na tle korytarzy ekologicznych o randze krajowej *(źródło: opracowanie własne https://mapa.korytarze.pl)*

Nadrzędnym celem zaprojektowanej sieci korytarzy migracyjnych jest przede wszystkim przeciwdziałanie fragmentacji cennych przyrodniczo obszarów oraz utrzymanie istniejących połączeń pomiędzy zachowanymi płatami naturalnego środowiska. Stworzenie możliwości przemieszczania się zwierząt i roślin w skali kraju i Europy pozwoli na utrzymanie zagrożonych gatunków oraz zachowanie prawidłowych procesów ekologicznych.

PZPWL korytarze ekologiczne wskazuje się do uszczegółowienia granic, w lokalnych dokumentach planistycznych, właściwe dla odpowiedniej skali planistycznej oraz dostosowanie struktur krajobrazu tworzących obszar korytarza ekologicznego do wymagań bytowych i migracyjnych grup gatunków chronionych o określonych potrzebach terytorialnych.

Korytarze o znaczeniu regionalnym

Ważną rolę w zachowaniu łączności przestrzennej struktur ekologicznych odgrywają korytarze rangi regionalnej. Naturalnymi korytarzami ekologicznymi tego typu są przede wszystkim doliny rzeczne. Korytarze regionalne odgrywają ważną rolę łącznikową dla obszarów naturalnych i cennych przyrodniczo oraz chronionych w skali kraju i ponad krajowej.

Za korytarz ekologiczny o znaczeniu regionalnym w granicach gminy należy uznać dolinę rzeki Uherka i Lepitucha. Koryta tych cieków oraz otaczające je tereny łąk i pastwisk i lasów łączą tereny położone

w Chełmskim Obszarze Chronionego Krajobrazu z terenami cennymi przyrodniczo położonymi poza granicami gminy.

Korytarze o znaczeniu lokalnym

Na terenie gminy występują także tereny spełniające funkcję lokalnych ciągów ekologicznych zapewniających łączność pomiędzy terenami o istotniejszym znaczeniu. Są to lokalne płaty leśne, tereny rolne oraz użytki zielone i rowy melioracyjne porośnięte krzewami bądź drzewami, wąwozy, szpalery drzew na miedzach i inne tereny aktywne biologicznie. Odgrywają one zasadniczą rolę dla zachowania lokalnych populacji różnych gatunków i siedlisk, stanowiąc przestrzeń migracji organizmów na mniejszych odległościach.

3.14 Zasoby krajobrazowe

Europejska Konwencja Krajobrazowa podkreśla znaczenie krajobrazu jako podstawowego komponentu europejskiego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. Krajobraz jest jednym z istotnych elementów kształtujących jakość życia ludzi. Ochrona krajobrazu wymaga podjęcia działań na rzecz zachowania i utrzymania ważnych lub charakterystycznych cech krajobrazu oraz ukierunkowania i harmonizowania zmian, które wynikają z procesów społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Na ogólną fizjonomię krajobrazu wpływa ukształtowanie terenu, wartości przyrodnicze (szata roślinna), sposób użytkowania terenu oraz wartości kulturowe.

W granicach gminy dominuje krajobraz rolniczy. Pola uprawne są wkomponowane na stałe w pejzaż Polski, a ich znaczenie dla tworzenia wartościowych widoków jest szczególnie zauważalne w okresie wegetacyjnym, gdy wprowadzają zróżnicowaną kolorystykę. Wysokie wartości krajobrazowe przedstawia także dolina rzek wraz z otaczającymi je otwartymi przestrzeniami łąkowymi i pastwiskami. Charakteryzują się one wysokimi walorami przyrodniczymi, w tym faunistycznymi i florystycznymi. Krajobrazem atrakcyjnym przyrodniczo jest także krajobraz leśny.

Do obszarów krajobrazu otwartego o najwyższych walorach zalicza się większość obszaru gminy, gdzie został zachowany wysoki stopień naturalności zbiorowisk roślinnych i harmonijność krajobrazu. Jednym z podstawowych czynników decydujących o atrakcyjności krajobrazu są warunki ekspozycji i percepcji krajobrazu. Gmina Sawin położona jest w obrębie dwóch subregionów geograficznych: Pagórów Chełmskich i Obniżenia Dubienki. Środkowa i południowo – wschodnia część gminy obejmująca duże kompleksy leśne oraz łąki i torfowiska posiada walory Chełmskiego Parku Krajobrazowego. Krajobraz tego obszaru tworzą lasy z wielogatunkowym drzewostanem, bogatym runem i podszytem, a w obniżeniach terenu charakterystyczne tutaj torfowiska niskie typu węglanowego. Konfiguracja terenu gminy waha się od ok. 175 – ok. 230 m. n.p.m. Zdecydowanie przeważają jednak obszary równinne, z siecią osiedleńczą, którą tworzy 26 miejscowości – głównie ulicówek usytuowanych wzdłuż dróg.

Na charakter krajobrazu gminy składa się także krajobraz kulturowy. Do obszarów krajobrazu zurbanizowanego należy obszar dawnego miasta lokacyjnego charakteryzujący się w pełni czytelnym układem urbanistycznym – rynku miejscowości Sawin. Cechuje go czytelna kompozycja urbanistyczna, udział zabudowy zabytkowej. Obszary o krajobrazie współczesnym dysharmonijnym to obszary o rozplanowaniu podporządkowanym układowi dróg polnych, przemieszanej zabudowie współczesnej o nadmiernie zróżnicowanej formie architektonicznej i tradycyjnej, częściowo zdegradowanej oraz o niskich walorach estetycznych zagospodarowania.

Założenie przestrzenne miejscowości gminnej wyróżnia spośród pozostałych ośrodków jej miejski charakter – układ ulic z centralnie usytuowanym rynkiem oraz charakter zabudowy i wielkość osady, którą zamieszkuje ponad 30 % mieszkańców całej gminy. Obszar gminy jest dość równomiernie zurbanizowany, z pominięciem terenów podmokłych i lasów. Krajobraz nie jest zdegradowany, zabudowa pozbawiona dominant architektonicznych posiada spokojny, wyciszony charakter. Miejscowości zabudowane są w większości budynkami wzniesionymi w ostatnich dziesięcioleciach, gdzieniegdzie wyłania się z drzew stara zagroda. Zdecydowanie najwięcej nowych budynków powstało

w Sawinie. Pośród niewysokiej zabudowy osady, od strony północnej powstało osiedle zabudowy wielorodzinnej nieco przytłaczające gabarytami charakter całej osady. Najciekawszym architektonicznie akcentem miejscowości gminnej, chociaż nie posiadającym znaczącej ekspozycji przestrzennej w krajobrazie gminy, jest zespół sakralny otoczony wysokim drzewostanem dorównującym wysokością bryle kościoła.

Kolejne skupisko wysokiej zieleni znajduje się w centrum osady, na płycie rynkowej, przez co zatraciła ona swą funkcję pierwotną. Zabudowa przy rynku jest zróżnicowana zarówno pod względem gabarytów (parterowa i piętrowa), jak też czasu powstania, formy i funkcji. Część domów przyrynkowych poprzedzona jest drewnianymi podcieniami. Drewnianą zabudowę Sawina reprezentuje typ domu małomiasteczkowego oraz na przedmieściach i w pozostałych miejscowościach – chałupa wiejska z dachem dwuspadowym zajmująca frontową część działki, z zabudową zagrodową usytuowaną w głębi siedliska.

3.15 Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczeń

Z punktu widzenia zdrowia ludzi najistotniejsze znaczenie mają zanieczyszczenia wody pitnej, w mniejszym stopniu zanieczyszczenia powietrza. Dla funkcjonowania ekosystemów podstawowe znaczenie mają zanieczyszczenie powietrza lub wód powierzchniowych, wpływające na procesy życiowe roślin i zwierząt, oraz zmieniające stan środowiska, takie jak eutrofizacja, powodująca niekorzystne zmiany w ekosystemie wód, zakwaszenie oraz uciążliwości powodowane hałasem.

Główne zagrożenia środowiska występujące na terenie gminy to:
- brak sieci kanalizacyjnej – spływ nieoczyszczonych ścieków bytowych niesie za sobą zagrożenie zanieczyszczenia wód podziemnych, powierzchniowych oraz gleb, a tym samym siedlisk i żyjących tam gatunków zwierząt – należy dążyć do utworzenia sieci kanalizacyjnej, a w przypadku terenów, gdzie jest to niemożliwe ze względów technicznych lub ekonomicznych – regularnie kontrolować częstotliwość opróżniania zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków;
- niska emisja – zanieczyszczenie powietrza w wyniku ogrzewania budynków – ogólnym rozwiązaniem dla ograniczenia niskiej emisji jest modernizacja indywidualnych systemów grzewczych i termomodernizacja budynków;
- hałas, którego głównym źródłem są drogi wojewódzkie, powiatowe i drogi gminne – możliwe jest ograniczenie uciążliwości akustycznych poprzez lokalizacje pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg przebiegających
przez tereny zabudowane, modernizację nawierzchni drogowych (wymiana na cichą nawierzchnię).

4 Zawartość, główne cele projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami

4.1 Cele i zawartość dokumentu

Plan ogólny jest obligatoryjnie sporządzanym dokumentem planistycznym o zasięgu całej gminy, który ma zastąpić dotychczasowe studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W przeciwieństwie do swojego poprzednika plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego. Oznacza to przede wszystkim, że jego postanowienia będą wiążące zarówno przy uchwalaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jak i przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy.

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1688 z późn. zm.) wprowadziła szereg zmian w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 z późn. zm.), która między innymi określiła nowe zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i wprowadziła plan ogólny jako nowy akt planowania przestrzennego.

Na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują moc do czasu uchwalenia planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do końca czerwca 2026 roku.

Zgodnie z art. 13i ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku przed sporządzeniem projektu planu ogólnego rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia planu ogólnego. Rada Gminy Sawin dnia 26 czerwca 2024 r. podjęła uchwałę Nr IV/16/24 w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Sawin.

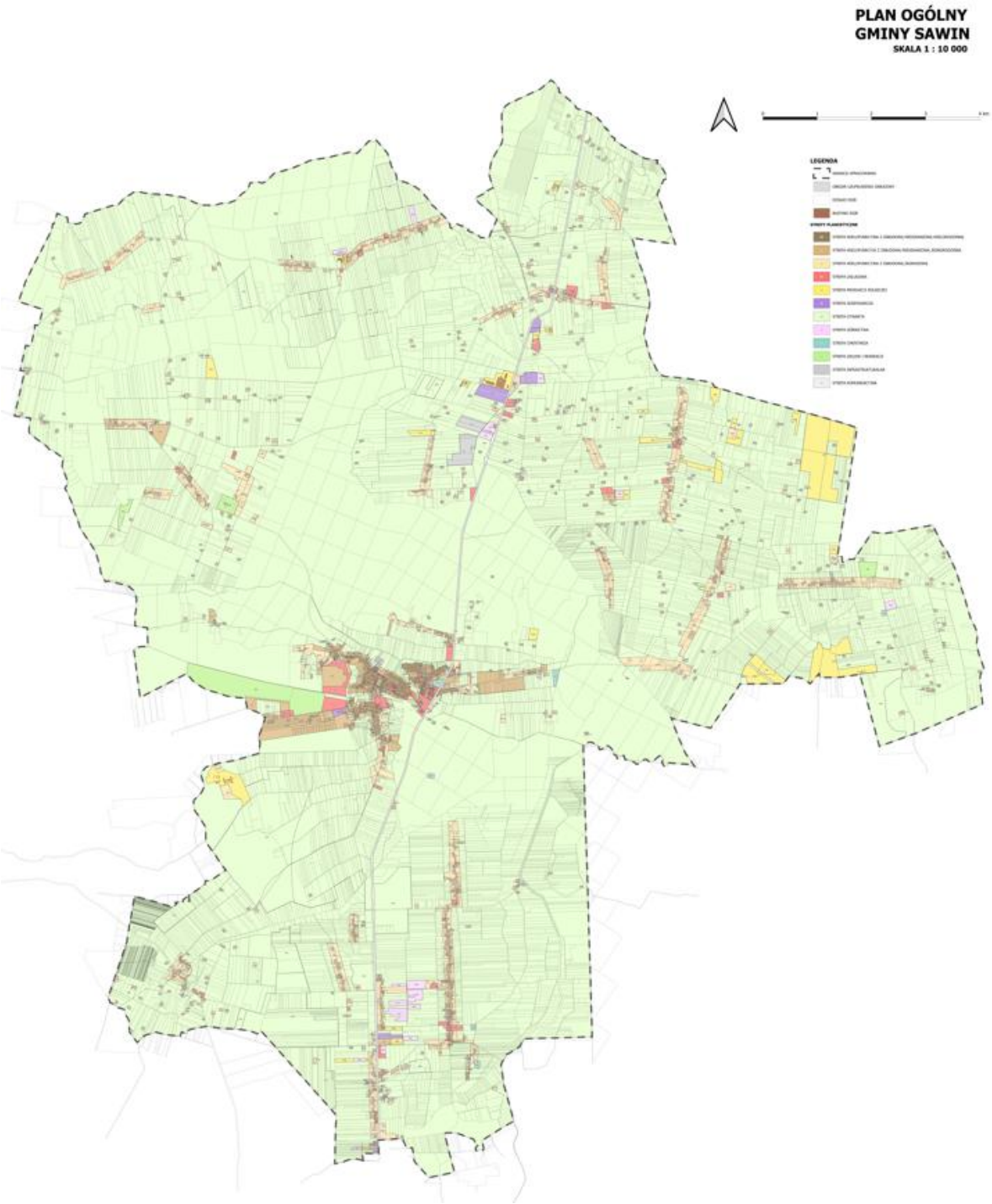

Rysunek 20. **Projekt planu ogólnego gminy Sawin**

W oparciu o uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy wymienione w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zostało wyznaczonych 12 stref planistycznych, tj.:

1) **SW – STREFA WIELOFUNKCYJNA Z ZABUDOWĄ MIESZKANIOWĄ WIELORODZINNĄ**

profil podstawowy	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
profil dodatkowy	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
Maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	2
maksymalny udział powierzchni zabudowy	70%
maksymalna wysokość zabudowy	12 m
minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	30%

Na terenie gminy wyznaczono dwie strefy wielofunkcyjne z zabudową wielorodzinną. Zostały one wyznaczone w miejscowości Sawin, w granicach istniejących terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, dla których obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Ze względu na położenie tej strefy przy zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz usługowej ustalono profil dodatkowy, który nie będzie zaburzał ładu przestrzennego i nawiązywał do dotychczasowego charakteru miejscowości. Wskazane ustalenia gminnych standardów urbanistycznych nawiązują do otaczającej zabudowy, utrzymują określoną w planie miejscowym wysokość budynków wielorodzinnych zlokalizowanych w tej strefie oraz określają minimalną powierzchnię biologicznie czynną zgodną z rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Technologii w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów. W związku z powyższym określone gminne standardy urbanistyczne dla tej strefy kontynuują spójną politykę przestrzenną.

2) **SJ – STREFA WIELOFUNKCYJNA Z ZABUDOWĄ MIESZKANIOWĄ JEDNORODZINNĄ**

profil podstawowy	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
profil dodatkowy	teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
Maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	0,3 - 1,2
maksymalny udział powierzchni zabudowy	20 % - 70%
maksymalna wysokość zabudowy	8 m - 12 m
minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	30% - 70%

Na terenie gminy wyznaczono strefy wielofunkcyjne z zabudową jednorodzinną. Strefy te zostały wyznaczone w granicach: terenów istniejącej zabudowy mieszkaniowej, które charakteryzują się podobnymi uwarunkowaniami przestrzennymi, standardami kształtowania zabudowy i zasadami zagospodarowania terenu oraz wyznaczone w planach miejscowych. Wyznaczając przedmiotową strefę uwzględniano ustalenia obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz istniejące zagospodarowanie. Ponieważ plany miejscowe gminy Sawin dopuszczają zabudowę mieszkaniową jednorodzinną na terenach zabudowy zagrodowej dla części tych terenów wskazano strefę wielofunkcyjną z zabudowa mieszkaniowa jednorodzinną.

Dla tej strefy określono profil dodatkowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 z późn. zm.), który umożliwia uzupełnienie przeznaczeń profilu dodatkowego, nie generując konfliktów przestrzennych i umożliwia zachowanie zasad ładu przestrzennego.
Wyznaczono strefy SJ na obszarach poza: istniejącą zabudową, wyznaczonymi obszarami uzupełnienia zabudowy. Wskazane ustalenia gminnych standardów urbanistycznych są kontynuacją polityki przestrzennej gminy, zapisanej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, dotychczasowym dokumencie planistycznym studium, istniejącej zabudowy oraz umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego i w oparciu o wykształcony układ dróg. Określone gminne standardy urbanistyczne umożliwią m.in. ochronę jakości krajobrazu w tym przeciwdziałanie dysharmonii i fragmentacji krajobrazu z zachowaniem zwartego charakteru zabudowy nawiązującej do istniejących obiektów i otoczenia.

3) SZ – STREFA WIELOFUNKCYJNA Z ZABUDOWĄ ZAGRODOWĄ

profil podstawowy	teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
profil dodatkowy	teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód *lub* teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
Maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	0,4 - 1,2
maksymalny udział powierzchni zabudowy	30% - 60%
maksymalna wysokość zabudowy	9 m -15 m
minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	30% - 50%

Na terenie gminy wyznaczono strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową. Strefy te zostały wyznaczone w graniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, istniejącej zabudowy zagrodowej, terenów które charakteryzują się podobnymi uwarunkowaniami przestrzennymi, standardami kształtowania zabudowy i zasadami zagospodarowania terenu, obszarów uzupełnienia zabudowy.

Wyznaczając strefę uwzględniano ustalenia obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i istniejące zagospodarowanie. Ponieważ plany miejscowe gminy Sawin dopuszczają zabudowę mieszkaniową zagrodową na terenach rolnych dla części tych terenów już zainwestowanych wskazano strefę wielofunkcyjną z zabudowa zagrodową. Dla tej strefy określono profil dodatkowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 z późn. zm.), który umożliwia uzupełnienie przeznaczeń profilu dodatkowego, nie generując konfliktów przestrzennych i umożliwia zachowanie zasad ładu przestrzennego.

Wyznaczono strefy SZ na obszarach istniejącej zabudowy oraz obszarach uzupełnienia zabudowy zgodnie z istniejącym zagospodarowaniem i funkcją określoną w planie miejscowym. Wskazane ustalenia gminnych standardów urbanistycznych są kontynuacją polityki

przestrzennej gminy, zapisanej w miejscowych planach, dotychczasowym dokumencie planistycznym studium oraz umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego i w oparciu o wykształcony układ dróg. Określone gminne standardy urbanistyczne umożliwią m.in. ochronę jakości krajobrazu w tym przeciwdziałanie dysharmonii i fragmentacji krajobrazu z zachowaniem zwartego charakteru zabudowy nawiązującej do istniejących obiektów i otoczenia. W celu osiągnięcia najbardziej realnego odzwierciedlenia chłonności tych terenów dokonano rozróżnienia i ustalono inne współczynniki korelacji.

4) SU – STREFA USŁUGOWA

Profil podstawowy	teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
Profil dodatkowy	*brak lub* teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód *lub* teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód *lub* teren zieleni naturalnej
Maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	0,6 - 1,5
Maksymalny udział powierzchni zabudowy	30% - 80%
Maksymalna wysokość zabudowy	9 m -15 m
Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	30% - 60%

Na terenie gminy wyznaczono strefy usługowe. Strefy usługowe zostały wskazane na obszarach istniejącej zabudowy usługowej oraz na terenach przeznaczonych do rozwoju ww. funkcji w dotychczasowych dokumentach planistycznych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i studium, jako kontynuacja polityki przestrzennej gminy umożliwiającej rozwój gminy oraz podnoszenie jakości życia mieszkańców w sferze społecznej i ekonomicznej.

Dla tej strefy określono profil dodatkowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758), który umożliwia uzupełnienie przeznaczeń profilu dodatkowego, nie generując konfliktów przestrzennych i umożliwia zachowanie zasad ładu przestrzennego.

Wskazane ustalenia gminnych standardów urbanistycznych są kontynuacją polityki przestrzennej gminy, zapisanej w dotychczasowych dokumentach planistycznych oraz umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego i w oparciu o wykształcony układ dróg. Określone gminne standardy urbanistyczne umożliwią m.in. ochronę jakości krajobrazu w tym przeciwdziałanie dysharmonii i fragmentacji krajobrazu z zachowaniem zwartego charakteru zabudowy nawiązującej do istniejących obiektów i otoczenia.

5) SP – STREFA GOSPODARCZA

Profil podstawowy	teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
Profil dodatkowy	teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
Maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	1,0
Maksymalny udział powierzchni zabudowy	20% - 70%

Maksymalna wysokość zabudowy	10 m - 12 m
Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	20% - 60%

Na terenie gminy wyznaczono strefy gospodarcze. Strefy gospodarcze zostały wskazane na obszarach istniejącej zabudowy produkcyjnej i usługowej oraz na terenach przeznaczonych do rozwoju ww. funkcji w dotychczasowym dokumencie planistycznym miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jako kontynuacja polityki przestrzennej gminy umożliwiającej rozwój gminy oraz podnoszenie jakości życia mieszkańców w sferze społecznej i ekonomicznej. Na wniosek gminy wskazano nowe obszary wyznaczone poza obszarami prawnej ochrony przyrody w miejscowościach Czułczyce Duże, Łowcza i Łowcza Kolonia.

Dla tej strefy określono profil dodatkowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758), który umożliwia uzupełnienie przeznaczeń profilu dodatkowego, nie generując konfliktów przestrzennych i umożliwia zachowanie zasad ładu przestrzennego.

Wskazane ustalenia gminnych standardów urbanistycznych są kontynuacją polityki przestrzennej gminy, zapisanej w dotychczasowych dokumentach planistycznych oraz umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego i w oparciu o wykształcony układ dróg.

Określone gminne standardy urbanistyczne umożliwią m.in. ochronę jakości krajobrazu w tym przeciwdziałanie dysharmonii i fragmentacji krajobrazu, poprzez wskazanie m. in. maksymalnie 12 m wysokości zabudowy.

6) SR – STREFA PRODUKCJI ROLNICZEJ

profil podstawowy	teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
profil dodatkowy	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni wodnej, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód *dla jednej strefy dodatkowo* teren elektrowni wiatrowej *dla dwóch stref dodatkowo* teren biogazowni
Maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	0,1 - 1,0
maksymalny udział powierzchni zabudowy	10% - 80%
maksymalna wysokość zabudowy	6 m - 15 m
minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	30% - 90%

Na terenie gminy wyznaczono strefy produkcji rolniczej. Strefy produkcji rolniczej wskazano na terenach istniejącej produkcji w gospodarstwach rolnych, wyznaczono je zgodnie z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i studium również na terenach elektrowni słonecznych. Dla strefy SR wyznaczono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758).

Strefy uwzględniają wyznaczone w planach miejscowych tereny elektrowni słonecznych, gdyż profil dodatkowy umożliwia prowadzenie takiej działalności. Tereny przeznaczone pod strefy produkcji rolniczej mają za zadanie umożliwić rozwój istniejących gospodarstw rolnych i działalności rolniczej w gminie, w której dominuje działalność rolnicza. Wyznaczone strefy produkcji rolniczej umożliwią rozwój istniejących i powstanie nowych obiektów służących gospodarce rolnej w tym zakresie, ale także rozwój produkcji rolnej w innych branżach np. hodowli zwierząt gospodarskich. Zasięg stref SR został wyznaczony nie tylko w sąsiedztwie stref wielofunkcyjnych z zabudową zagrodową umożliwienia prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej również tej uciążliwej dla zabudowy mieszkaniowej.

Wskazane ustalenia gminnych standardów urbanistycznych wynikają z zapisów planu miejscowego nawiązując do ustaleń wyznaczonych dla strefy wielofunkcyjnej z zabudową zagrodową. W strefie SR ustalono jednak wyższą maksymalną wysokość zabudowy, aby umożliwić realizację obiektów, takich jak magazyny i silosy.

Ustalenia dla niektórych stref SR dotyczące 80% powierzchni zabudowy wynikają z ustaleń planu a minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej wynoszący 30% dla tych stref wynika z minimalnego ustalonego w Rozporządzeniu w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów.

7) SI – STREFA INFRASTRUKTURALNA

profil podstawowy	teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
profil dodatkowy	teren usług, teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód *dla części* teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
Maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	0,1 – 0,5 *nie wyznaczono dla 16SI*
maksymalny udział powierzchni zabudowy	10% - 50% *nie wyznaczono dla 16SI*
maksymalna wysokość zabudowy	6 m - 10 m *nie wyznaczono dla 16SI*
minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	20% - 50%

Na terenie gminy wyznaczono strefy infrastruktury. Zostały one wskazane na obszarach istniejących terenów infrastruktury technicznej oraz na terenach przeznaczonych do rozwoju ww. funkcji w dotychczasowych dokumentach planistycznych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jako kontynuacja polityki przestrzennej gminy. Strefę SI w miejscowości Sajczyce wskazaną w miejscowym planie pomniejszono o teren wskazany jako obszar szczególnego zagrożenia powodzią. W miejscowości Malinówka na wniosek gminy wskazano nowe tereny pod rozbudowę składowiska odpadów.

Dla stref SI wyznaczono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej uwzględniając zapisy obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wynikające z załącznika nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 z późn. zm.).

Dla tej strefy określono profil dodatkowy, który umożliwia uzupełnienie przeznaczeń profilu dodatkowego, nie generując konfliktów przestrzennych i umożliwia zachowanie zasad ładu przestrzennego. Wskazane ustalenia gminnych standardów urbanistycznych są kontynuacją polityki przestrzennej gminy, zapisanej w dotychczasowych dokumentach planistycznych studium oraz umożliwiają realizację zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego.

8) **SN – STREFA ZIELENI I REKREACJI**

profil podstawowy	teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
profil dodatkowy	teren usług sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren usług nauki, teren usług edukacji, teren usług zdrowia i pomocy społecznej, teren zieleni naturalnej ,teren lasu *lub* teren usług sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren usług edukacji, teren zieleni naturalnej *lub* teren usług turystyki, teren zieleni naturalnej, teren lasu
maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	*nie wyznacza się lub* 0,1
maksymalny udział powierzchni zabudowy	*nie wyznacza się lub* 10% - 30%
maksymalna wysokość zabudowy	*nie wyznacza się lub* 6 m - 12 m
minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	70% - 90%

Na terenie gminy wyznaczono strefy zieleni i rekreacji. Strefy SN są istniejącymi terenami zadrzewionymi, obejmują dawne założenia parkowe i ogrodowe w celu zachowania ich wartości oraz zostały wyznaczone zgodnie z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Dla stref SN określono profil dodatkowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758), który umożliwia uzupełnienie przeznaczeń profilu dodatkowego, nie generując konfliktów przestrzennych i umożliwia zachowanie zasad ładu przestrzennego. Dla części stref SN określono inny profil dodatkowy, ze względu na objęcie ochroną konserwatorską, gdzie zagospodarowanie terenu odbywa się zgodnie przepisami odrębnymi z zakresu ochrony zabytków.

9) SC – STREFA CMENTARZY

profil podstawowy	teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
profil dodatkowy	teren usług kultu religijnego, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód *dla niektórych stref* teren usług kultu religijnego, teren zieleni naturalnej
maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	*nie wyznacza się*
maksymalny udział powierzchni zabudowy	*nie wyznacza się*
maksymalna wysokość zabudowy	*nie wyznacza się*
minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	30% - 80%

Na terenie gminy wyznaczono strefy cmentarzy. Obejmują one istniejące cmentarze oraz lokalizację wskazaną we wniosku w miejscowości Sawin. Na wniosek właściciela terenu zrezygnowano z lokalizacji cmentarza w miejscowym planie zagospodarowania Gminy Sawin (uchwała nr XII/94/2004) w dolinie rzeki. Na wniosek Gminy wskazano nową lokalizację cmentarza w miejscowości Sawin oznaczony symbolem 3SC. Dla tej strefy określono profil dodatkowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758), który umożliwia uzupełnienie przeznaczeń profilu dodatkowego, nie generując konfliktów przestrzennych i umożliwia zachowanie zasad ładu przestrzennego.

Dla stref nieczynnych cmentarzy podlegających ochronie konserwatorskiej profilu dodatkowym określono jedynie teren usług kultu religijnego, teren zieleni naturalnej, teren lasu teren wód ze względu na ochronę konserwatorską tych terenów.

Wskazane ustalenia gminnych standardów urbanistycznych są kontynuacją polityki przestrzennej gminy, zapisanej w dotychczasowych dokumentach planistycznych i umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego.

10) SG – STREFA GÓRNICTWA

profil podstawowy	teren górnictwa i wydobycia, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
profil dodatkowy	teren produkcji, teren usług handlu, teren usług rzemieślniczych, teren usług gastronomii, teren usług biurowych i administracji, teren usług nauki, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	*nie wyznacza się*
maksymalny udział powierzchni zabudowy	*nie wyznacza się*
maksymalna wysokość zabudowy	*nie wyznacza się*
minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	*nie wyznacza się*

Na terenie gminy wyznaczono strefy górnictwa. Strefą zostały objęte udokumentowane złoża kopalin oraz tereny górnicze i obszary górnicze.

Dla strefy górnictwa określono profil dodatkowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758), który umożliwia uzupełnienie przeznaczeń profilu dodatkowego, nie generując konfliktów przestrzennych i umożliwia zachowanie zasad ładu przestrzennego. Ponadto wskazanie takiego profilu dodatkowego wynika z bliskiego położenia terenów wobec istniejącej zabudowy oraz terenów zabudowy.

Dla stref planistycznych nie wyznaczono gminnych standardów urbanistach w zakresie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, powierzchni, intensywności i wysokości zabudowy z uwagi na charakter strefy, w której standardy urbanistyczne wynikają bezpośrednio z wymogów technicznych. Gminne standardy urbanistyczne w tym zakresie mogą zostać określane na etapie miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań przestrzennych i przepisów odrębnych.

11) SO – STREFA OTWARTA

profil podstawowy	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
profil dodatkowy	*w części stref nie wyznacza się, w części wskazano niektóre profile dodatkowe* teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni geotermalnej, teren elektrowni wodnej, teren zieleni urządzonej *lub* teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni geotermalnej, teren elektrowni wodnej, teren zieleni urządzonej *lub* teren elektrowni słonecznej, teren zieleni urządzonej
maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	0,1 – 0,2 *w części stref nie wyznacza się*

maksymalny udział powierzchni zabudowy	10% *w części stref nie wyznacza się*
maksymalna wysokość zabudowy	8 m – 12 m oraz 300 m *w części stref nie wyznacza się*
minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	80% *w części stref nie wyznacza się*

Na terenie gminy wyznaczono strefy otwarte. Strefy otwarte zostały wyznaczone na terenach o wartościach przyrodniczych poza obszarami zabudowy. Strefy otwarte pokrywają największą część gminy, obejmują tereny lasów, tereny rolnicze, tereny wód i zieleni naturalnej oraz tereny dróg.

W strefach otwartych dopuszczono odnawialne źródła energii, w tym lokalizację elektrowni słonecznych oraz elektrowni geotermalnych. W części stref, poza obszarami prawnej ochrony przyrody dopuszczono również lokalizację elektrowni wiatrowych. W pozostałych terenach nie dopuszczono ich lokalizacji. Wyznaczono strefy otwarte, które obejmują obszary gminy znajdujące się w obszarach chronionych obejmujące często większe kompleksy leśne, zadrzewienia i tereny otwarte pól i łąk.

Wskazane ustalenia gminnych standardów urbanistycznych dla tych stref są kontynuacją polityki przestrzennej gminy, zapisanej w dotychczasowych dokumentach planistycznych oraz umożliwiają realizację zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego. Dla części stref nie wyznaczono gminnych standardów urbanistycznych z uwagi, na położenie na obszarach objętych formami ochrony przyrody. Ewentualne określenie standardów urbanistycznych nastąpi na etapie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które będą uwzględniały istniejące uwarunkowania oraz przepisy odrębne.

12) SK – STREFA KOMUNIKACJI

profil podstawowy	teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
profil dodatkowy	teren drogi zbiorczej
maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	*nie wyznacza się*
maksymalny udział powierzchni zabudowy	*nie wyznacza się*
maksymalna wysokość zabudowy	*nie wyznacza się*
minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	*nie wyznacza się*

Na terenie gminy wyznaczono strefy komunikacji. Strefy SK zostały wyznaczone w granicach przebiegu dróg wojewódzkich. Strefa SK została wskazana w granicach działek ewidencyjnych oraz zgodnie z ustaleniami miejscowego planu z 2004 r i 2005 r. Dla tej strefy planistycznej nie określono gminnych standardów urbanistycznych, z uwagi na charakter strefy, w której standardy urbanistyczne wynikają bezpośrednio z wymogów technicznych. Gminne standardy urbanistyczne mogą zostać określane na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań przestrzennych i przepisów odrębnych.

Plan ogólny nie wyznacza na terenie gminy strefy SH - strefy handlu wielkopowierzchniowego.

Dla każdej ze stref określono profil funkcjonalny, a dla większości stref także wartość maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, wartość maksymalnej wysokości zabudowy, maksymalny udział powierzchni zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, co stanowi gminne

standardy urbanistyczne (gminny katalog stref planistycznych). Gminne standardy urbanistyczne stanowią ustalenia w zakresie nieprzekraczalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych względem planowanych na terenie gminy inwestycji.

Warunki określone w gminnych standardach urbanistycznych muszą zostać uwzględnione przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz stanowią podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Ponadto w projekcie planu ogólnego gminy określono obszary uzupełnienia zabudowy.

4.2 Powiązania z innymi dokumentami oraz sposób realizacji celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym i krajowym

Plan ogólny jako dokument wyrażający politykę przestrzenną na szczeblu lokalnym musi być zgodny z polityką przestrzenną prowadzoną na szczeblu wojewódzkim, a ta z krajową polityką przestrzenną. Wzajemne powiązanie tych dokumentów zapewnia spójne i całościowe kształtowanie przestrzeni oraz umożliwia przeprowadzanie inwestycji strategicznych w skali krajowej.

Projektowane strefy planistyczne nawiązują do istniejącego przeznaczenia opracowywanego terenu jak i terenów sąsiednich. Jednocześnie wprowadzenie wartości minimalnej powierzchni biologicznie czynnej terenów pod zabudowę pozostawi możliwość przepuszczalności gleb oraz możliwość odprowadzania wód opadowych do wód gruntowych. Zachowanie w znacznej mierze terenów zielonych, lasów, gruntów rolnych (w tym w szczególności gruntów ornych klasy III), łąk, wód na obszarze gminy jako strefy otwartej wolnej od zabudowy również należy pozytywnie ocenić pod względem przyrodniczym.

Głównymi dokumentami, powstałymi na szczeblu gminnym, mającymi wpływ na ochronę środowiska przyrodniczego są lokalne programy ochrony środowiska oraz od 1 stycznia 2012 r. wojewódzkie plany gospodarki odpadami. Na obszarze Gminy obowiązuje „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Chełmskiego na lata 2021-2025”. Zapisy w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami są dostosowane do obowiązującego prawa lokalnego.

Program ochrony środowiska dla gminy Sawin na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030

Program został przyjęty uchwałą Nr XLVIII/300/23 Rady Gminy Sawin z dnia 7 czerwca 2023 r. w sprawie przyjęcia "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sawin na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030". Nadrzędnym celem opracowania Programu Ochrony Środowiska jest sprecyzowanie działań, jakie można przedsięwziąć w celu realizacji polityki ochrony środowiska. Zadania stawiane przed jednostką samorządu terytorialnego pokrywają się z założeniami podstawowej dokumentacji programowej i strategicznej.

Po przeprowadzeniu analizy stanu środowiska w Gminie Sawin, wyznaczono cele oraz określono zadania, których realizacja przełoży się na poprawę stanu środowiska:

1) Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza, wyznaczony cel: Poprawa jakości powietrza,
2) Obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa, wyznaczony cel: Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
3) Obszar interwencji: Zagrożenia hałasem, wyznaczony cel: Poprawa klimatu akustycznego poprzez zachowanie obwiązujących poziomów.

Ponadto kontynuowane będzie umieszczanie w aktach prawa miejscowego zapisów mających na celu ochronę środowiska. Przykładem takiego dokumentu jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Wyznaczane w nich kierunki zagospodarowania terenu oraz uwarunkowania, mające wpływ na ochronę środowiska to m.:

− zakaz wprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu oraz zakaz gromadzenia lub magazynowania wszelkich odpadów w miejscach do tego nieprzygotowanych

− ograniczenie możliwości lokalizacji w pobliżu zabudowy mieszkaniowej nowych oraz rozbudowy istniejących obiektów uciążliwych, w tym mogących potencjalnie negatywnie oddziaływać na środowisko takich jak m.in.: fermy wielkopowierzchniowe lub zakłady przetwarzania odpadów przemysłowych,
− zakaz lokalizacji nowych oraz rozbudowy istniejących obiektów uciążliwych, tj. powodujących przekroczenia ustalonych przepisami odrębnymi standardów jakości środowiska,
− ograniczenie zmian naturalnego ukształtowania terenu
− ograniczenie wycinki istniejących drzew i krzewów w zadrzewieniach, o ile nie jest ona bezpośrednio związana lokalizacją istniejącego lub przewidzianego niniejszym planem zainwestowania lub usuwaniem zagrożeń
− zakaz zanieczyszczania, zasypywania i kanalizowania (z wyjątkiem przepustów pod drogami) istniejących cieków powierzchniowych;
− ograniczanie rozpraszania zabudowy poprzez wskazanie terenów jej rozwoju, w pierwszej kolejności w granicach wykształconych już pasów i skupisk zabudowy lub w ich sąsiedztwie,
− wypełnianie wolnych enklaw w pasmach istniejącej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej w celu odpowiedniego wykorzystania terenów już zurbanizowanych i stworzenia większej ich zwartości przestrzennej,
− wyposażanie terenów zabudowy mieszkaniowej co najmniej w sieci elektroenergetyczne i wodociągowe, a strefy koncentracji zabudowy mieszkaniowej - także w sieci kanalizacji sanitarnej,
− propagowanie odnawialnych źródeł energii, rekomendowanie stopniowego ograniczania wykorzystywania węgla kamiennego jako głównego nośnika energii cieplnej stosowanego do ogrzewania budynków mieszkalnych zagospodarowanie maksymalnej powierzchni działek w postaci powierzchni biologicznie czynnych.

Projekt Strategii rozwoju gminy

Gmina Sawin nie posiada aktualnego dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Sawin. Dokument „Strategii Rozwoju Gminy Sawin na lata 2008-2015" przyjęty Uchwałą Nr V/27/11 Rady Gminy Sawin z dnia 25 stycznia 2011 r., utracił ważność. Nowy dokument jest w trakcie opracowania. Projekt Strategii Rozwoju Gminy Sawin na lata 2025-2035 został udostępniony w konsultacjach społecznych, prowadzonych w terminie od 21.04.2025 r. do 25.05.2025 r. Projekt Strategii rozwoju gminy wyznacza cele strategiczne w wymiarze przestrzennym oraz zawiera model struktury funkcjonalno-przestrzennej, a także ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Każdemu z celów strategicznych przypisano odpowiadające im cele operacyjne, które precyzują ich sposób realizacji. Osiągnięcie celów strategicznych i operacyjnych możliwe jest dzięki wdrażaniu określonych kierunków działań, stanowiących konkretne inicjatywy i przedsięwzięcia wspierające rozwój gminy. Cel strategiczne:
1. *Wysoki poziom życia mieszkańców gminy Sawin* dotyczą rozwoju środowiskowych usług społecznych, z naciskiem na osoby ze szczególnymi potrzebami, wysokiego poziomu oferty edukacyjnej i poprawy funkcjonowania placówek oświatowych, większej dostępności usług ochrony zdrowia, poprawy poziomu bezpieczeństwa, rozwoju oferty kulturalnej i ochrony dziedzictwa kulturowego, rozwoju sportu i rekreacji, a także wysokiego poziomu kapitału społecznego i integracji mieszkańców. Do każdego z wymienionych celów operacyjnych sformułowano kierunki działań.
2. *Gmina rozwinięta gospodarczo* wiąże się z dostosowaniem rynku pracy do potrzeb lokalnej społeczności, efektywnym wykorzystywaniu finansów publicznych, wykorzystywaniem potencjału turystycznego gminy, tworzeniem korzystnego klimatu inwestycyjnego, a także z utrzymaniem tradycji rolniczych gminy.
3. *Czyste środowisko dla wszystkich* doprecyzowany został za pomocą sześciu celów operacyjnych: skutecznej ochrony przyrody, rozwoju systemu gospodarowania odpadami, promocji turystycznej gminy, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, adaptacji do zmian klimatu oraz zachowania ładu przestrzennego.

4. *Rozwinięta infrastruktura gminna* składają się trzy cele operacyjne: rozwój infrastruktury drogowej, poprawa dostępności komunikacyjnej gminy oraz rozwój infrastruktury energetycznej i sieciowej.
Projekt Strategii przedstawia strukturę osadniczą gminy Sawin. Na jej tle widoczna jest dominacja terenów rolniczych, szczególnie gruntów ornych, które zajmują znaczną część obszaru gminy. Warto również zauważyć, że prawie 27% powierzchni gminy pokrywają tereny leśne, z największym ich skupiskiem wokół miejscowości Sawin, tworząc zielony pierścień wokół niej. Pozostałe, mniejsze jednostki osadnicze poza są rozmieszczone stosunkowo regularnie. W południowej części gminy znajduje się skupisko wsi: Sajczyce, Hredków, Czułczyce, Czułczyce Małe oraz Czułczyce-Kolonia. Drugie skupisko znajduje się na północy gminy i obejmuje miejscowości: Malinówka, Bukowa Wielka, Łowcza, Wólka Petryłowska oraz Petryłów. Na mapie uwzględniono także kluczowe obiekty użyteczności publicznej.

Docelowy Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi docelowy układ elementów przestrzeni na terenie gminy. Oprócz powiązania celów Strategii z aspektem przestrzennym funkcjonowania gminy, model ma za zadanie również wskazanie zaplanowanych kluczowych działań, które będą miał wpływ na układ przestrzenny gminy.

Poniższy model struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazuje obszar stanowiący główny węzeł funkcjonalny gminy, a więc centrum miejscowości Sawin, a także węzły wspomagające i mniejsze centra lokalne. Ponadto model wskazuje również obszary rozwoju gospodarczego oraz turystycznego, a także obszary zabudowy i rolnictwa. Model przedstawia także układ głównych elementów sieci komunikacyjnej, infrastruktury naziemnej oraz najważniejszych powiązań przyrodniczych.

Na modelu zaznaczono kluczowe inwestycje mające wpływ na układ funkcjonalno-przestrzenny gminy, do których zalicza się budowę żłobka, bazy sportowo-edukacyjnej oraz ścieżki rowerowej. Ponadto gmina planuje szereg inwestycji związanych z przebudową i modernizacją dróg gminnych, infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej oraz termomodernizacją budynków Gminnego Ośrodka Kultury.

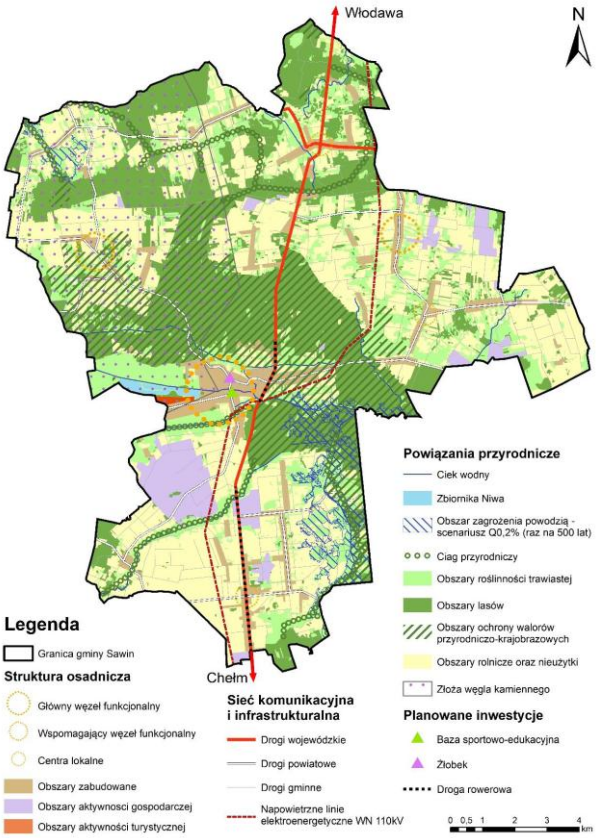

Rysunek 21. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Sawin

źródło: Projekt Strategii Rozwoju Gminy Sawin na lata 2025-2035

Celem prowadzenia polityki przestrzennej jest ochrona sfery przyrodniczej przy jednoczesnym stałym rozwoju gospodarczym, a także dbałość, by tereny atrakcyjne inwestycyjnie i krajobrazowo służyły nie tylko celom prywatnym, ale przede wszystkim dobru wspólnemu. Rezultatem kształtowania polityki przestrzennej powinny być możliwie jak największe korzyści dla wszystkich użytkowników danego obszaru, co jest procesem trudnym i wymagającym ze względu na niejednokrotne konflikty interesów podmiotów zamieszkujących lub prowadzących działalność na wspólnym terenie. Strategia rozwoju umożliwia uspójnienie oczekiwań wszystkich stron z realiami i wypracowanie korzystnych modeli działań, które w zgodzie z polityką przestrzenną doprowadzą do osiągnięcia możliwie najlepszych efektów rozwojowych.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Sawina przewidziano utrzymanie równowagi środowiskowej przy jednoczesnym rozwoju zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej na terenie gminy. Zakłada się również rozwój obszarów usługowych, rozwój obszarów produkcyjnych poprzez możliwości lokalizacji kopalni węgla kamiennego, a także rozwój terenów przeznaczonych na farmy fotowoltaiczne.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego jest dokumentem o charakterze długookresowym, stanowiącym element krajowego systemu planowania przestrzennego. Określa on zasady i kierunki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu oraz działania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, stanowiąc formalną i merytoryczną płaszczyznę odniesienia dla podejmowanych decyzji przestrzennych. Jest to dokument komplementarny i spójny ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego przyjętego przez Sejmik Województwa Lubelskiego Uchwałą Nr XI/162/2015 z 30 października 2015 roku obszar gminy Sawin w strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa położony jest w obszarze rolniczej przestrzeni produkcyjnej w strefie gospodarki hodowlanej o charakterze mozaikowym łąkowo-leśno-polnym. W związku z tym przyjmuje się zasadę nadrzędności działań służących utrzymaniu i wzmacnianiu ich funkcji podstawowych (wiodących) oraz preferencji rozwojowe nakazujące zachowanie naturalnych wartości zasobów rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz zrównoważony rozwój gospodarki rolnej i funkcji towarzyszących.

Na terenie gminy znajdują się elementy obszarowe układu naturalnego (ostoje przyrody oraz kluczowe w skali krajowej i regionalnej ekosystemy leśne cechujący się dużym stopniem naturalności), a także korytarze ekologiczne o znaczeniu regionalnym stanowiące element pasmowy obszaru o nadrzędnej funkcji przyrodniczej dla których obowiązuje zasada podporządkowania wszelkiej działalności utrzymaniu wartości przyrodniczych oraz utrzymaniu ciągłości powiązań ekologicznych.

Gmina Sawin położona jest w obszarach funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym: wiejskim obszarze funkcjonalnym wymagającym wsparcia procesów rozwojowych i w strefie nadgranicznej przygranicznego obszaru funkcjonalnego (rozdz. VII.1, rys. 19). W związku z tym, PZPWL wskazuje dla tych obszarów następujące cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego:

1) Wzmocnienie powiązań funkcjonalnych (transportowych, teleinformatycznych, społeczno gospodarczych) z lokalnymi ośrodkami rozwoju
2) stworzenie warunków dla Rozwoju Przedsiębiorczości związanej z produkcją rolną i wykorzystaniem walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego w turystyce,
3) zwiększenie dostępności w relacjach krajowych i regionalnych (poprawa dostępu do usług, sieci transportowych i telekomunikacyjnych),
4) rozwój sieci przejść granicznych i infrastruktury Granicznej,
5) rozbudowa infrastruktury logistycznej.

Gmina położona jest również w obszarach funkcjonalnych oznaczeniu regionalnym: w obszarze funkcjonalnym Polesie ze strefą oddziaływania kanału Wieprz-Krzna oraz łęczyńsko-chełmskim okręgu górniczo-energetycznym (rozdz. VII.2., rys. 20), dla każdych jako wiodące kierunki zagospodarowania PZPWL wskazuje:

1) Modernizację (remelioracje) KWK obejmującą:
   - Uszczelnienie koryta kanału,
   - udrożnienie sieci rowów melioracyjnych,
2) rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej,
3) budowę i modernizację obiektów stawowych dla potrzeb gospodarki rybackiej,
4) rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego,
5) rozwój energetyki odnawialnej z wykorzystaniem biomasy zasobów wodnych i instalacji fotowoltaicznych,
6) zalesianie stref wodo działowych,
7) rozwój infrastruktury kopalni węgla kamiennego oraz transportowej dla potrzeb dystrybucji surowca,
8) rozwój zaplecza badawczo-wdrożeniowego kopalni.

Na podstawie wykazu inwestycji celu publicznego oznaczeniu ponad lokalnym umieszczonych w PZPWL (rozdz. VIII) Oraz aktualnie obowiązujących dokumentów przyjętych odpowiednio przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra, Sejmik Województwa Lubelskiego lub Zarząd Województwa Lubelskiego, w obszarze gminy Sawin nie wskazuje się inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Ustalenia planu ogólnego są zgodne z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego przyjętym uchwałą nr XI/162/215 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego

Gmina Sawin wchodzi w skład poleskiego obszaru strategicznej interwencji (OSI Polesie). Kierunkami interwencji OSI Polesie w kontekście realizacji celów *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego są:*

1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych, poprzez:
   a) poprawę warunków wodnych, w tym retencjonowanie, melioracje i nawodnienia, ochrona i lepsze wykorzystanie wód. *Przedsięwzięciem flagowym tego obszaru tematycznego jest rewitalizacja systemu Kanału Wieprz-Krzna.*
   b) rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych.
2. Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej, poprzez:
   a) poprawę regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast. *Przedsięwzięciami flagowymi tego obszaru tematycznego są realizacja drogi ekspresowej S12, w tym budowa obwodnicy Chełma, a także przebudowa i rozbudowa dróg wojewódzkich nr: DW812, DW816, DW820, DW838 (w tym rozbudowa mostu na Rzece Wieprz), DW843, DW844.*
   b) poprawę regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny. *Przedsięwzięć flagowych tego obszaru tematycznego jest siedem i przede wszystkim dotyczą one budowy lub przebudowy linii kolejowych .*
3. Ochrona walorów środowiska, poprzez:
   a) wspieranie działań na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych, w tym racjonalizacji wielkości poboru wody, rozwój i modernizację oczyszczalni ścieków, zwiększanie małej retencji i renaturyzacji rzek.
   b) ochronę wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności. *Przedsięwzięciami flagowymi tego obszaru tematycznego są opracowanie planów ochrony*

oraz planów zadań ochronnych dla obszarów objętych prawną formą ochrony przyrody, a także aktualizacja lokalnych dokumentów planistycznych w zakresie uwzględnienia działań i warunków zagospodarowania wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych.

4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu, poprzez:
   c) wspieranie tworzenia kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o marki regionalne i terytorialne.
   d) rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne.
   e) organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej.
   f) rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne *formy turystyki. Przedsięwzięciami flagowymi tego obszaru tematycznego są organizacja szlaku Architektury Drewnianej Województwa Lubelskiego, a także promocja oraz rozwój bazy i infrastruktury turystycznej Szlaku Jagiellońskiego.*
   g) wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych
   h) ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych.
5. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej, poprzez:
   i) wspieranie działań i współpracę z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej. *Przedsięwzięciem flagowym tego obszaru tematycznego jest wspieranie rozbudowy istniejącej oraz budowy nowej infrastruktury poprawiającej dostępność do przejść granicznych.*
   j) wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej.

Sejmik Województwa Lubelskiego w dniu 19 lutego 2021 r. przyjął uchwałę Nr XXIII/388/2021 w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa lubelskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Uchwała wprowadziła na obszarze województwa zakaz stosowania:

- mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu poniżej 3 mm,
- biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%.

Zakazy oraz ograniczenia dotyczą instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych, o których mowa w art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 266). Zapisy uchwały wchodzą w życie etapowo, od 2024 r., a jej pełne wdrożenie zakończy się 1 stycznia 2030 r.

Projekt planu ogólnego i dalsze jej dokumenty planistyczne, które będą na jego podstawie tworzone muszą uwzględniać wyżej wymienione obostrzenia prawne poprzez zapisy dotyczące gospodarki odpadami lub zaopatrzenia w energię cieplną.

Ze względu na przynależność do Unii Europejskiej Polska zobowiązana jest do przestrzegania prawa Unii oraz brania udziału w działaniach zapobiegawczych i regulujących w zakresie ochrony środowiska. Zadania priorytetowe to przede wszystkim: przeciwdziałanie zmianom klimatu, ochrona różnorodności biologicznej, ograniczenie wpływu zanieczyszczenia na zdrowie oraz lepsze wykorzystanie zasobów naturalnych. Tworząc zapisy planu miejscowego należy uwzględniać cele ochrony środowiska wynikające z dokumentów rangi międzynarodowej. Należą do nich m.in.:

- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny

skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz. Urz. UE L 26/1 z 28.01.2012),

- dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 334/17 z 17.12.2010).

Ponadto są to ustalenia wynikające z szeregu konwencji międzynarodowych, a szczególnie z konferencji ONZ w Rio de Janeiro z 1992 r. zawartych w ramowej konwencji w sprawie zmian klimatu. Działania na rzecz ochrony krajobrazu określa m.in. Europejska Konwencja Krajobrazowa, sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz. U. z 2006 r., nr 14 poz. 98).

Europejska Konwencja Krajobrazowa

Europejska Konwencja Krajobrazowa obejmuje obszary przyrodnicze wiejskie, miejskie i podmiejskie i dotyczy krajobrazów, które mogą być traktowane jako wyjątkowe, jak również krajobrazów pospolitych i zdegradowanych. Celem konwencji jest promowanie ochrony i planowania krajobrazu oraz organizowanie współpracy europejskiej w zakresie zagadnień dotyczących krajobrazu, w tym tworzenie dobrej praktyki krajobrazowej. Sygnatariusze konwencji zobowiązani są do podjęcia działań na rzecz:

- prawnego uznania krajobrazów jako: istotnego komponentu otoczenia ludzi, wyrażenia różnorodności kulturowej i przyrodniczej, podstawy ich tożsamości,
- ustanowienia i wdrożenia polityki w zakresie krajobrazu ukierunkowanej na ochronę, gospodarkę i planowanie krajobrazu poprzez przyjęcie środków specjalnych,
- ustanowienia procedur udziału społeczeństwa, organów lokalnych i regionalnych oraz innych stron zainteresowanych zdefiniowaniem i wdrożeniem polityki w zakresie krajobrazu.

Program działań na rzecz ochrony środowiska

Środowiskowa polityka Unii Europejskiej oparta jest obecnie na ósmym Programie działań na rzecz ochrony środowiska (8. EAP), który wszedł w życie 2 maja 2022 r. i którego jednym z kluczowych elementów jest adaptacja do zmian klimatu, powiązana z wieloma innymi aspektami środowiskowymi, takimi jak: ochrona gleby, zrównoważone środowisko miejskie oraz zrównoważona ochrona wód. Program określa trzy obszary priorytetowe, w których należy podjąć więcej działań na rzecz przyspieszenia transformacji ekologicznej w kierunku neutralnej dla klimatu, zrównoważonej, nietoksycznej, zasobooszczędnej, bazującej na energii ze źródeł odnawialnych, odpornej i konkurencyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym w sposób sprawiedliwy, równy i sprzyjający włączeniu społecznemu, a także ochrony, odbudowy i poprawy stanu środowiska, między innymi poprzez powstrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej. Wspiera on i wzmacnia zintegrowane podejście do polityki i wdrażania, opierając się na Europejskim Zielonym Ładzie. Wśród celów priorytetowych, które mają zostać osiągnięte do końca 2030 r. r., znajdują się:

- osiągnięcie celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. oraz neutralności klimatycznej do 2050 r.,
- wzmocnienie zdolności przystosowawczych, zwiększenie odporności i zmniejszenie podatności na zmianę klimatu,

- dążenie do modelu regeneracyjnego wzrostu, uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów i degradacji środowiska oraz przyspieszenie przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- osiągnięcie zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, w tym zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby, oraz ochrona zdrowia i dobrostanu Europejczyków,
- ochrona, zachowanie i przywrócenie różnorodności biologicznej oraz wzmocnienie kapitału naturalnego (zwłaszcza powietrza, wody, gleby oraz ekosystemów leśnych, słodkowodnych, podmokłych i morskich),
- redukcja presji na środowisko i klimat związanej z produkcją i konsumpcją (zwłaszcza w dziedzinie energii, rozwoju przemysłowego, mieszkalnictwa i infrastruktury, mobilności i systemu żywnościowego).

Program zawiera wizję na rok 2050, która zawarta została także w poprzednim programie siódmym, w której obywatele mają się cieszyć dobrą jakością życia, z uwzględnieniem ekologicznych ograniczeń planety, w gospodarce nic się nie marnuje, przywracana jest różnorodność biologiczna, a niskoemisyjny wzrost wyznacza drogę rozwoju globalnego. Dla potrzeb oceny spójności projektu Planu z celami ochrony środowiska przeanalizowano dokumenty zawierające cele środowiskowe istotne dla kształtowania przestrzeni regionu w odniesieniu do następujących obszarów tematycznych: rozwój zrównoważony, zachowanie różnorodności biologicznej, poprawa jakości komponentów środowiska w kontekście jakości życia i zdrowia ludzi. Do najważniejszych obowiązujących dokumentów określających priorytety w zakresie ochrony środowiska należą: Strategia Europa 2020, Agenda Terytorialna UE 2020, Agenda Miejska dla Unii Europejskiej oraz Europejska Konwencja Krajobrazowa. Większość wyznaczonych w nich celów jest istotna z punktu widzenia określenia uwarunkowań oraz kreowania kierunków zagospodarowania przestrzeni. Proekologiczny i prospołeczny wzrost gospodarczy, dla którego opracowywany Plan wskazuje przestrzenne ramy, możliwy będzie m.in. dzięki realizacji ustaleń Strategii Europa 2020, która zakłada rozwój gospodarki bazujący na: wiedzy, niskoemisyjnych i przyjaznych środowisku technologiach, oszczędnym gospodarowaniu zasobami oraz dbałości o spójność społeczną. Od 2011 roku Polska wdrożyła 44% wszystkich skierowanych do niej zaleceń.

Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 stanowi plan długoterminowy, którego celem jest ochrona przyrody i odwrócenie procesu degradacji ekosystemów. Odbudowa bioróżnorodności w Europie powinna się odbyć do 2030 r. poprzez zastosowanie konkretnych działań i wypełnienie zobowiązań. Zaproponowano w niej, jaki wkład UE może wnieść w przyszłe międzynarodowe negocjacje w sprawie globalnych ram bioróżnorodności na okres po 2020 roku. W ramach strategii, stanowiącej zasadniczy element Europejskiego Zielonego Ładu, wspierana będzie również ekologiczna odbudowa gospodarki w następstwie pandemii COVID-19, która polegać będzie na budowaniu odporności społeczeństwa na zagrożenia takie jak skutki zmian klimatu, pożary lasów, brak bezpieczeństwa żywnościowego, występowanie chorób – w tym poprzez ochronę dzikiej fauny i flory i zwalczanie nielegalnego handlu dziką fauną i florą. W strategii zawarto konkretne zobowiązania i działania, które należy zrealizować do 2030 r.:

- utworzenie w całej UE większej sieci obszarów chronionych na lądzie i na morzu,
- rozpoczęcie planu odbudowy zasobów przyrodniczych,
- wprowadzenie środków umożliwiających niezbędną zmianę transformacyjną,
- wprowadzenie środków mających na celu sprostanie globalnemu wyzwaniu, jakim jest zachowanie bioróżnorodności.

Europejski Zielony Ład

Europejski Zielony Ład to strategia rozwoju, która ma przekształcić Unię Europejską w obszar neutralny klimatycznie. Jest odpowiedzią na kryzys klimatyczny i silne procesy degradacji środowiska. Wedle ogólnych założeń Unia Europejska ma stać się społeczeństwem neutralnym klimatycznie,

sprawiedliwym i dostatnim z gospodarką nowoczesną, zasobooszczędną, przyjazną środowisku. Unia Europejska postawiła sobie za główny cel osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. poprzez:

- dostarczanie czystej i bezpiecznej energii,
- wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym,
- budynki o niższym zapotrzebowaniu na energię,
- przyspieszenie przejścia na zrównoważoną i inteligentną mobilność,
- ochronę i odbudowę ekosystemów oraz bioróżnorodności,
- przystosowanie się do zmiany klimatu,
- ochronę zdrowia.

Dla Polski Europejski Zielony Ład jest szansą na przejście na gospodarkę niskoemisyjną i odejście od gospodarki pochłaniającej nieodnawialne zasoby naturalne w wyniku powstającego na podstawie tej strategii Europejskiego Prawa Klimatycznego.

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2030

Agenda Terytorialna 2030 została przyjęta przez ministrów odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne, rozwój terytorialny i spójność terytorialną 1 grudnia 2020 roku w Niemczech i stanowi ramy dla działań służących promowaniu spójności terytorialnej w Europie. W agendzie podkreślono znaczenie strategicznego planowania przestrzennego i wyznaczono jego kierunki, które zostały oparte na dwóch nadrzędnych celach: Sprawiedliwa Europa i Zielona Europa, które obejmują sześć priorytetów na rzecz rozwoju terytorium Europy jako całości ze wszystkimi jej obszarami:

- bardziej zrównoważony rozwój terytorialny wykorzystujący różnorodność Europy,
- zbieżny rozwój lokalny i regionalny, mniej nierówności między obszarami,
- łatwiejsze życie i praca ponad granicami państwowymi,
- lepsze, ekologiczne środki utrzymania, neutralne dla klimatu i odporne gminy i regiony,
- silne i zrównoważone gospodarki lokalne w zglobalizowanym świecie,
- zrównoważona łączność cyfrowa i fizyczna obszarów.

Na poziomie krajowym strategiczne cele ochrony środowiska, oparte o prawo międzynarodowe, zawarte są w dokumentach rządowych takich jak: II Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej, Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022, Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.).

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, co powoduje, że musi być uwzględniana we wszystkich dokumentach strategicznych i programach, mających wpływ na środowisko. Jednocześnie zgodnie z art. 74 Konstytucji RP nakłada to obowiązek dbałości o środowisko na instytucje publiczne. Dnia 16 lipca 2019 r. Rada Ministrów przyjęła dokument „Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej" – tym samym PEP2030 stało się najważniejszym dokumentem strategicznym w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Dokument ten jest dostosowaniem wcześniejszych dokumentów do zmian w prawodawstwie polskim i wspólnotowym w zakresie ochrony środowiska. Rolą PEP2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje i operacjonalizuje „Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)" przyjętą 14 lutego 2017 r. przez Radę Ministrów. Kierunki działań określone w celach PEP2030 mają stać się odpowiedzią na przywrócenie właściwej roli planowaniu przestrzennemu, w szczególności w zakresie lokalizacji nowych inwestycji. Cele szczegółowe polityki ekologicznej państwa ujęto jako trzy pochodne głównego celu, jakim jest rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Są to „Środowisko i zdrowie" – traktujący o poprawie jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, „Środowisko i gospodarka" – uszczegóławiający temat zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska oraz „Środowisko i klimat", który nakreśla działania w ramach łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do nich oraz zarządzania ryzykiem klęsk żywiołowych. PEP2030 określa ponadto dwa cele horyzontalne

wspierające powyższe cele środowiskowe: „Środowisko i edukacja”, który wiąże się z rozwijaniem kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa oraz „Środowisko i administracja”, opisujący działania w ramach poprawy efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska. Wymienione cele odnoszą się do najważniejszych trendów w obszarze środowiska: przybierającego na znaczeniu negatywnego wpływu środowiska na zdrowie ludzi, zwiększającej się konkurencji o zasoby, rosnącej presji na ekosystemy, nasilających się skutków zmian klimatu oraz wyczerpywania się dotychczasowych źródeł finansowania ochrony środowiska. Dla każdego z celów szczegółowych wyszczególniono kierunki interwencji, w przypadku celu „Środowisko i zdrowie” są to: zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód, likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania, ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska i zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej. Dla celu „Środowisko i gospodarka” kierunkami działań są: zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu, wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa oraz wspieranie wdrażania ekoinnowacji. Dla celu „Środowisko i klimat” działania mają być przeprowadzane w kierunku przeciwdziałania zmianom klimatu oraz adaptacji do zmian klimatu i zarządzaniem ryzykiem klęsk żywiołowych. Ponadto dla celu horyzontalnego „Środowisko i edukacja” kierunkiem działania jest edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji, a dla celu horyzontalnego „Środowisko i administracja” – usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 („Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r”)).

Głównym celem Krajowego Programu Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030) jest poprawa jakości powietrza, w szczególności na obszarach, gdzie stwierdzone zostały przekroczenia standardów norm. Dotyczy to zwłaszcza osiągnięcia dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego, benzo(a)pirenu, związków azotu, ozonu i innych substancji szkodliwych w powietrzu (wymaganych przepisami prawa unijnego), a także – poziomów wskazywanych przez Światową Organizację Zdrowia, w perspektywie do 2030 r. W programie przedstawione zostały:

- propozycje zmian prawa, dotyczące m.in. jakości paliw, wymagań technicznych dla nowych kotłów opalanych paliwami stałymi,
- harmonogram działań (organizacyjnych, inwestycyjnych itp.) niezbędnych do osiągnięcia poprawy jakości powietrza w Polsce,
- podmioty odpowiedzialne za realizację działań (na poziomie rządowym i samorządowym),
- systemy monitorowania realizacji programu (ustalone zostały wskaźniki, które powinny zostać osiągnięte w latach 2018 i 2020),
- możliwe źródła finansowania (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, fundusze wojewódzkie, a także środki unijne przeznaczone na ochronę środowiska).

Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza określa działania naprawcze do realizacji w perspektywie krótko, średnio i długoterminowej, które będą spójne z dotychczas realizowaną polityką poprawy jakości powietrza oraz przeciwdziałania zmianom klimatu na poziomie krajowym oraz wojewódzkim i gminnym.

Krajowy plan gospodarki odpadami 2028

Plan określa politykę zagospodarowania wszystkich wytwarzanych odpadów (w gospodarstwach domowych, przedsiębiorstwach, przemyśle), która wpisuje się w założenia gospodarki o obiegu zamkniętym. Przewiduje realizację działań znajdujących się najwyżej w hierarchii sposobów postępowania z odpadami tj. wg kolejności: zapobieganie powstawania odpadów, przygotowywanie do ponownego użycia (realizacja niezbędnej infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów u źródła), recykling i inne procesy odzysku. Za wiodące cele plan przyjmuje: zmniejszenie ilości

powstających odpadów, zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami (w tym odpadami z żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji), zmniejszenie ilości odpadów ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów oraz osiągnięcie odpowiednich poziomu odzysku i recyklingu. W dokumencie zakłada się: przeciwdziałanie nielegalnemu, transgranicznemu przemieszczaniu odpadów, tworzenie synergii pomiędzy nurtem gospodarki o obiegu zamkniętym i unijną polityką klimatyczno – energetyczną, jak również tworzenie praktyk sprzyjających rozwojowi rynku surowców wtórnych.
Zapisy powyższych przepisów zostały przede wszystkim uwzględnione w procedurze sporządzania planu ogólnego, który wymaga opracowania prognozy oddziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania planów i programów. Niniejszy dokument dodatkowo, oprócz samego projektu planu, podlega ocenie społeczeństwa i jest dostępny do wglądu w trakcie sporządzania planu, jak i po jego zakończeniu. Ponadto społeczność może składać zarówno wnioski, jak i uwagi do tego dokumentu. Prognoza zawiera opis metod analiz skutków realizacji ustaleń miejscowego planu na środowisko oraz sposób oddziaływania zapisów planu na poszczególne komponenty środowiska. Jednocześnie integralną częścią każdego planu jest pisemne podsumowanie uzasadniające wybór przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych oraz zawierające propozycje metod przeprowadzania monitoringu realizacji ustaleń planu i jego częstotliwość.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020 (w trakcie opracowywania Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej na lata 2022-2027 z perspektywą do 2030 roku)

W dniu 6 listopada 2015 r. Rada Ministrów uchwaliła „Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020", natomiast w trakcie opracowywania jest „Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej na lata 2022-2027 z perspektywą do 2030 roku". Dokument ten zakłada kompleksową i uwzględniającą wszelkie najistotniejsze potrzeby zachowania różnorodności biologicznej realizację zobowiązań wynikających z zawartych przez Polskę zobowiązań międzynarodowych oraz efektywną ochronę i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrody. Jest to także kontynuacja i rozwinięcie analogicznego dokumentu zatwierdzonego przez Radę Ministrów w dniu 26 października 2007 roku. Projekt planu powiązany jest z powyższym dokumentami, m. in. poprzez wprowadzenie ustaleń dotyczących:

- ochrony gleb (wyznaczenie lokalizacji stref otwartych, określenie optymalnych wskaźników minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej);
- jakości wód powierzchniowych (w miejscach występowania wód powierzchniowych stojących i płynących wyznaczenie lokalizacji stref otwartych, wprowadzenie profilu dodatkowego dla poszczególnych stref – tereny wód, dodatkowo określenie optymalnych wskaźników minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej);
- jakości powietrza (odpowiednia lokalizacja planowanych stref gospodarczych z zachowaniem bufora od terenów zamieszkania).

Opracowywany projekt planu ogólnego musi być zgodny z obowiązującymi przepisami prawa oraz planami i programami przyjętymi w gminie. Natomiast dokumenty te, jak zostało to wyżej wspomniane, są dostosowywane do zapisów krajowych polityk i strategii opartych na standardach i przepisach wspólnotowych oraz przyjętych przez Polskę konwencjach międzynarodowych.
Analizowany projekt planu ogólnego uwzględnia powyższe zapisy poprzez poddanie go ocenie oddziaływania na środowisko, jaką jest także opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko skutków ustaleń planu ogólnego. Jednocześnie w procedurze sporządzania planu ogólnego, jak i prognozy zapewniony jest dostęp społeczeństwa i możliwość konsultacji obu dokumentów. Przeanalizowano również wszystkie aspekty środowiskowe, takie jak wpływ na ewentualne obszary Natura 2000 występujących na terenie lub w sąsiedztwie opracowania. Dodatkowo w zakresie prognozy został określony monitoring realizacji ustaleń planu i ich wpływ na środowisko przyrodnicze. Jednocześnie określając w projekcie planu szczegółowe parametry zagospodarowania terenu i jego

możliwe przeznaczenie wzięto pod uwagę możliwości przyjęcia nowej zabudowy na dany obszar oraz jego chłonność środowiskową.
Ważne również pod względem klimatycznym opracowanie „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030" (tzw. SPA2020) wskazuje iż skutki zmian klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają się i z tego względu stały się przedmiotem zainteresowania rządów i społeczności międzynarodowej. Przeprowadzone badania naukowe wykazały, że zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Wysiłki na rzecz dostosowania się do skutków zmian klimatu powinny być zatem podejmowane jednocześnie z realizowanymi przez Polskę działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych.
Przy formułowaniu działań SPA przesądzono, że dokument powinien zawierać różne grupy działań adaptacyjnych m. in. minimalizację podatności na ryzyko związane ze zmianami klimatu, uwzględniając ten aspekt na etapie planowania inwestycji. Projekt planu uwzględnia powyższe założenie, wprowadzając m.in. odpowiednie strefy otwarte wolne od zabudowy i utwardzenie terenu oraz minimalne udziały powierzchni biologicznie czynnej, dodatkowo większościowy obszar lasów, występujących na obszarze gminy Sawin, zostaje zachowany. Zapewniony planem znaczny udział zieleni w istniejącej i planowanej zurbanizowanej strukturze gminy będzie miał niewymierne pozytywne skutki poprawy klimatu lokalnego, w tym zmniejszenia zjawisk ekstremalnych.

Ochrona środowiska na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym realizowana jest w Polsce między innymi poprzez wprowadzenie w życie odpowiednich aktów prawnych, w tym ustaw i rozporządzeń.

Plan ogólny, którego projekt jest przedmiotem oceny w niniejszej prognozie, jako akt prawa miejscowego jest podstawą do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Plan ogólny nie ustala konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych, lecz okrgodzieśla strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne (parametry i wskaźniki urbanistyczne), co ma na celu zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy i harmonijnego zagospodarowania jej przestrzeni, bez niekontrolowanego rozlewu zabudowy.

Za istotne cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu krajowym i międzynarodowym, mające znaczenie w skali sporządzanego opracowania, uznano następujące cele:

- ochrona powierzchni ziemi, racjonalne gospodarowanie i zachowania wartości przyrodniczych określonych w przepisach szczegółowych – zgodnie z ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze;

- ochrona obiektów i obszarów o cennych walorach przyrodniczych – zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;

- ochrona korytarzy ekologicznych – zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Programem ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, który jest przełożeniem Konwencji o różnorodności biologicznej z 1992 r. (Rio de Janeiro);

- ochrona udokumentowanych złóż kopalin oraz zapewnienie obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż – zgodnie z ustawą z dnia ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze;

- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych – zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska; ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków;

- ochrona gruntów rolnych i leśnych – zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ustalenia planu ogólnego umożliwiają realizację wymienionych powyżej celów. Dzięki odpowiednim rozwiązaniom planistycznym możliwy jest rozwój gospodarczy z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju na terenie gminy Sawin.

5 Tendencje zmian środowiska przy braku realizacji ustaleń projektu planu ogólnego

Analiza polityki przestrzennej gminy zawarta w dotychczas opracowywanych dokumentach (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sawin, których tekst poprawiony przyjęto uchwałą Nr XXXIX/260/22 Rady Gminy Sawin z dnia 30 2022 r.; obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) pozwala stwierdzić, że dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego będzie wykazywał tendencje do uzupełniania i zagęszczania istniejącej zabudowy, z możliwością wyznaczania nowych terenów inwestycyjnych, podporządkowując się z reguły istniejącemu i projektowanemu układowi drogowemu oraz sieci infrastruktury technicznej, z jednoczesnym zachowaniem ciągłości terenów funkcjonujących przyrodniczo oraz uwzględnieniem obowiązujących zakazów i nakazów na obszarach objętych ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody.

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1688) wprowadziła szereg zmian w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130), która między innymi określiła nowe zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i wprowadziła plan ogólny jako nowy akt planowania przestrzennego.

Na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują moc do czasu uchwalenia planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do końca czerwca 2026 roku.

Plan ogólny jako akt prawa miejscowego jest podstawą do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Jego normatywna część dotyczy najważniejszych ustaleń w zakresie strefowania obszaru gminy oraz ustaleń nieprzekraczalnych warunków realizacji inwestycji w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych określonych w gminnych standardach urbanistycznych.

Brak realizacji ustaleń planu – nie spowoduje likwidacji istniejącego zainwestowania gminy, może przyczynić się jedynie do jego nieprawidłowego i ograniczonego rozwoju.

6 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu

Opracowywany dokument odnosi się do obszaru położonego w jednostce administracyjnej miejscowo zurbanizowanej, gdzie dokonano już przekształcenia środowiska. Znaczne niezagospodarowane na chwilę obecną tereny zielone i rolne, w tym lasy oraz tereny łąk przebiegające wzdłuż głównych cieków wodnych plan zakłada zachować. Dla jednostek osadniczych – gdzie plan zakłada strefy związane z zabudową i zainwestowaniem najistotniejsze jest ograniczenie zanieczyszczeń przenikających do gleby oraz powietrza, oraz zapewnienie maksymalnej możliwej różnorodności biologicznej. Projekt planu dla terenów wprowadza wymogi i ograniczenia, które zachowują harmonię terenów z otoczeniem oraz nawiązują do obecnie obowiązujących przepisów oraz standardów ochrony środowiska.

6.1 Identyfikacja głównych zagrożeń

Zagrożenie powodziowe

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego (MZP) i mapami ryzyka powodziowego (MRP), opracowanymi przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w gminie Sawin zagrożenie powodziowe stanowi rzeka Uherka i Więzienny Rów. W jej granicach wskazano obszary szczególnego

zagrożenia powodzią, tj. o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=10%, tzw. wody dziesięcioletnie) i o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=1%, tzw. wody stuletnie), a także obszary zagrożenia powodzią o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=0,2%, tzw. wody pięćsetletnie). W granicach gminy nie ma zlokalizowanych wałów przeciwpowodziowych.

Zgodnie z MRP w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią znajdują się głównie tereny leśne, użytki zielone i zieleń naturalna w dolinach rzecznych. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, tj. Q=1% i Q=10%, występują ograniczenia dla zagospodarowania terenu, które wymagają uzgodnienia z Wodami Polskimi. Ponadto na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 z późn. zm.) obejmujące: gromadzenie ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenie przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowanie oraz lokalizowanie nowych cmentarzy.

Według rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1225), zbiorniki na nieczystości ciekłe mogą być sytuowane tylko na działkach budowlanych niemających możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, przy czym nie dopuszcza się ich sytuowania na obszarach podlegających szczególnej ochronie środowiska i narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz na terenach zalewowych. Zatem do momentu wybudowania kanalizacji sanitarnej, lokalizacja nowej zabudowy na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi jest niemożliwa.

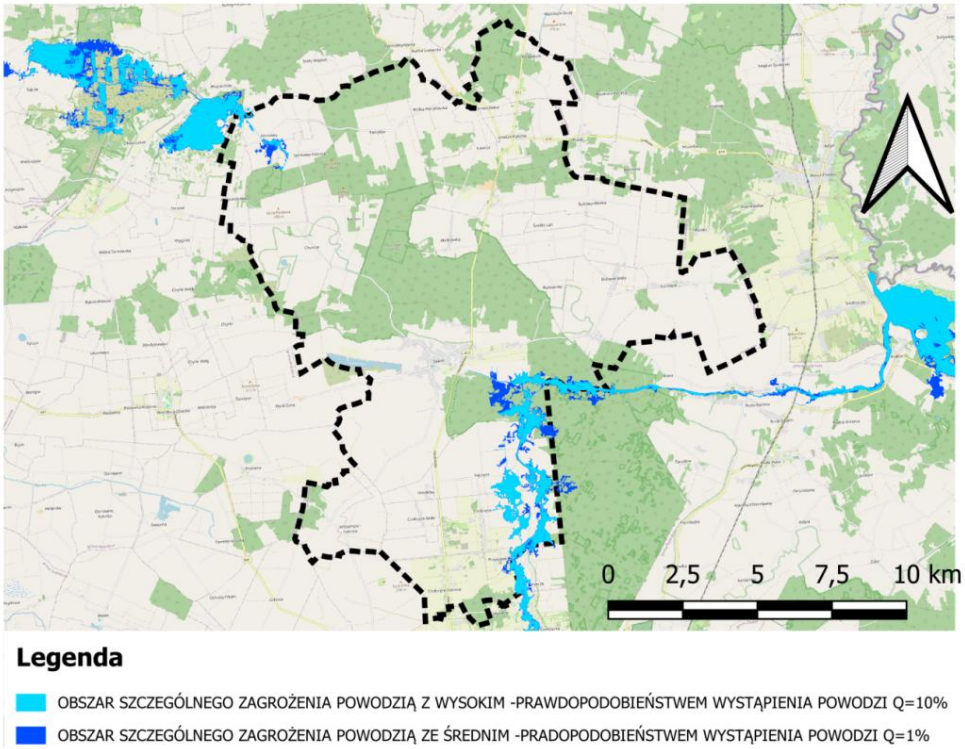

Rysunek 16. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Sawin

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PGW Wody Polskie

Hałas

Klimat akustyczny w istotny sposób wpływa na warunki bytowania i zdrowie człowieka oraz warunki życia zwierząt. Hałas stanowi jedno z istotnych zanieczyszczeń środowiska, które w związku z ciągłym rozwojem komunikacji, wzrastającym uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją stale wzrasta.

Dopuszczalne poziomy hałasu są regulowane rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Klimat akustyczny na terenie gminy warunkują takie czynniki jak natężenie ruchu i jakość sieci drogowej oraz występowanie zakładów produkcyjnych, w mniejszym stopniu – ilość i zagęszczenie zabudowy oraz hałas związany z rolnictwem.

Sawin nie jest gminą silnie narażoną na uciążliwości hałasowe. Głównym źródłem hałasu jest komunikacja drogowa - obecnie są to przede wszystkim drogi wojewódzkie i powiatowe. Drogi te stanowią obecnie główne powiązania wewnętrzne i zewnętrzne gminy Sawin, których uzupełnieniem są drogi kategorii gminnej, obejmujące wszystkie miejscowości na terenie gminy. Brak dróg krajowych i autostrad sprawia, że istniejąca infrastruktura drogowa gminy nie stwarza znacząco niekorzystnych warunków akustycznych, jednakże hałas towarzyszący godzinom szczytowym w gminie może sprawiać dyskomfort mieszkańców zamieszkujących tereny znajdujące się blisko dróg.

Innymi źródłami hałasu występującymi na terenie gminy są niewielkie zakłady produkcyjne, a także warsztaty samochodowe, stolarskie itp., przy czym nie są to źródła szczególnie uciążliwe, gdyż gminę charakteryzuje ogólnie dobry klimat akustyczny. Ponadto część gminy jest użytkowana rolniczo - hałas związany z terenami rolnymi ma charakter sezonowy i wynika z prowadzenia prac polowych z użyciem ciężkiego sprzętu.

Promieniowanie elektromagnetyczne

W środowisku występują dwa rodzaje źródeł promieniowania elektromagnetycznego: naturalne (pole geomagnetyczne Ziemi, Słońce, zjawiska atmosferyczne, promieniowanie kosmiczne, pierwiastki promieniotwórcze) oraz sztuczne (wprowadzone do środowiska przez człowieka, tj. obiekty elektroenergetyczne do wytwarzania i przesyłu energii elektrycznej (napowietrzne linie elektroenergetyczne, stacje transformatorowe, elektrociepłownie, elektrownie), instalacje i urządzenia radiokomunikacyjne (stacje bazowe telefonii komórkowej (SBTK), stacje nadawcze, stacje radiolokacyjne i radionawigacyjne).

Na obszarze gminy Sawin nie funkcjonuje infrastruktura sieci przesyłowych najwyższych napięć. Plan Rozwoju Krajowego Systemu Elektroenergetycznego nie przewiduje na terenie gminy budowy nowych elementów infrastruktury sieci przesyłowych najwyższych napięć.

Przez teren gminy Sawin przebiega napowietrzna linia wysokiego napięcia 110 kV, która stanowi podstawowe zasilanie stacji transformatorowo rozdzielczej 110/15 kV /GPZ/ Macoszyn. Odbiorcy energii elektrycznej z gminy Sawin zasilani są przez sieć napowietrzną magistralną średniego napięcia 15kV i stacje transformatorowo rozdzielcze GPZ: Macoszyn, Chełm płn. i Cyców. Aktualnie na terenie Gminy Sawin są zlokalizowane urządzenia energetyczne: linia WN 110 kV, linie SN 15 kV, stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

W celu ograniczenia wpływu linii energetycznych na środowisko wyznacza się strefy techniczne wzdłuż linii elektroenergetycznych, zgodnie z przepisami odrębnymi i wprowadza się ograniczenia w zagospodarowaniu tych terenów. Wprowadzenie stref ochronnych zabezpiecza standardy środowiskowe określone odrębnymi przepisami i normami środowiskowymi na etapie planów miejscowych.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku prowadzi Główny Inspektor Ochrony Środowiska. Obserwacja ta ma na celu śledzenie poziomów sztucznie wytworzonych pól elektromagnetycznych w środowisku w odniesieniu do wartości poziomów dopuszczalnych określonych dla miejsc dostępnych dla ludności.

Zgodnie z *Oceną poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2023 w województwie lubelskim, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Departament Monitoringu Środowiska (Lublin, czerwiec 2024)* w 2023 r. na terenie województwa lubelskiego pomiary przeprowadzono w 75

punktach pomiarowych, w tym w 37 punktach stałej sieci monitoringu i w 38 punktach monitoringu badawczego. Na terenie gminy Sawin nie wyznaczono punktów pomiarowych. Zgodnie z analizą wyników pomiarów poziomów PEM dla stałej sieci monitoringu, jak również dla monitoringu badawczego, na terenie województwa nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości PEM, ponieważ w żadnym punkcie pomiarowym wskaźnik WME9 nie przekroczył wartości 1. Oznacza to, że na monitorowanych obszarach województwa lubelskiego poziomy PEM są bardzo niskie. Średnie natężenie pola elektromagnetycznego w na terenie województwa wynosi 0,44 [V/m].

Zagrożenia dla jakości powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja antropogeniczna, w szczególności emisja z sektora bytowego tzw. „niska emisja" oraz emisja komunikacyjna.

W przeważającej większości mieszkańcy gminy zaopatrują się w ciepło z lokalnych źródeł takich jak: lokalne kotłownie, ogrzewanie piecowe, elektryczne itp. W miejscowości gminnej zlokalizowane są kotłownie osiedlowe.
Kotłownia osiedlowa dla zabudowy wielorodzinnej (dawne obiekty PGR) ma:

- wydajność Q – 300 kW,
- wyposażenie – 2 kotły co. – na opał stały.

Kotłownia osiedlowa przy Domu Nauczyciela:

- wydajność Q – 200 kW,
- wyposażenie – 1 kocioł olejowy.

Kotłownia osiedlowa dla zabudowy wielorodzinnej gminny ośrodek zdrowia:

- wydajność Q – 210 kW,
- wyposażenie – 3 kotły CO – na opał stały.

Ciepło odbiorcom dostarczane jest za pomocą indywidualnych kotłowni i systemów grzewczych, które zaspokajają potrzeby budynków mieszkalnych, obiektów użyteczności publicznej oraz podmiotów gospodarczych. W kotłowniach tych wykorzystywane jest głównie drewno oraz węgiel kamienny. Pozostałe nośniki ciepła, takie jak np. biomasa wykorzystywane są na terenie gminy w nieznacznym stopniu. W gminie sieci gazowe przebiegają przez wschodnie obrzeża gminy (tereny wsi Łukówek i Bukowa Wielka cz. II) przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia. Nie ma obecnie możliwości zmiany systemu rozwiązań indywidualnych na sieć cieplną, dlatego ważne są działania z zakresu modernizacji instalacji grzewczych i źródeł ciepła, doboru niskoemisyjnych paliw, termomodernizacji budynków, rozpowszechniania informacji o odnawialnych źródłach energii i ich efektywnym wykorzystaniu dla potrzeb ciepłowniczych oraz budowy świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie racjonalnego gospodarowania ciepłem.

Emisja komunikacyjna najbardziej odczuwalna jest w pobliżu dróg, głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi w związku z ruchem samochodowym są: tlenek i dwutlenek węgla, węglowodory, tlenki azotu, pyły zawierające metale ciężkie, pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych.

Zagrożenia dla wód podziemnych i powierzchniowych

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 31,5 km. Ilość przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 559. Ścieki bytowo-gospodarcze z większej części miejscowości Sawin odprowadzane są siecią kanalizacji sanitarnej do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości Q = 280 m3/d. Do systemu kanalizacji sanitarnej wykonanych są przyłącza kanalizacyjne, z których korzysta łącznie 1628 osób (GUS BDL 2023 r.)co stanowi 31,8% mieszkańców gminy. Wykorzystanie oczyszczalni wynosi około 60%, co daje dużą możliwość dalszego rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Ścieki ze zbiorników bezodpływowych z terenu całej gminy są wywożone samochodami asenizacyjnymi do oczyszczalni w Chełmie. Gospodarka ściekowa dla zabudowy rozproszonej rozwiązana jest w części poprzez wybudowane przydomowych oczyszczalnie ścieków. Obecnie (stan na dzień 31 grudnia za 2023 r., GUS BDL) na terenie Gminy Sawin znajduje się 585 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gospodarka ściekowa w pozostałych miejscowościach, w których budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest ekonomicznie nieuzasadniona, funkcjonuje w oparciu o przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe nieczystości ciekłych. Wg danych wg stanu na dzień 31 grudnia za 2023 r. na terenie gminy zlokalizowanych jest 397 zbiorników bezodpływowych nieczystości ciekłych.

Sieć kanalizacyjna w gminie jest słabo rozwinięta. Istotnym elementem gospodarki wodno-ściekowej są przydomowe oczyszczalnie ścieków. Ocena jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się na terenie Gminy Sawin nie jest zadowalająca. Głównym źródłem zanieczyszczeń wód są czynniki antropogeniczne wiążące się przede wszystkim z niewłaściwym prowadzeniem działalności gospodarczo-bytowej oraz wciąż niedostateczne uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej. Nieoczyszczone ścieki odprowadzone są często do nieszczelnych szamb, stanowiąc poważne źródło zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych. Wody podziemne na terenie gminy mają duże znaczenie, ponieważ stanowią źródło zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną. Jakość wód podziemnych jest zadowalająca.

Zagrożenie jest szczególnie istotne wzdłuż dolin rzecznych, a także na terenach, gdzie stopień zagrożenia wód podziemnych jest wysoki. Należy konsekwentnie prowadzić kontrolę wywozu nieczystości. Duże zagrożenie związane jest nie tylko z brakiem kanalizacji sanitarnej, ale także z nawożeniem pól ornych, łąk, pastwisk oraz rolniczym wykorzystaniem ścieków.

Zagrożenia dla obszarów objętych ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody

Zagrożenie środowiska na terenie gminy Sawin, w tym obszarów chronionych, wiąże się z obniżaniem walorów krajobrazowych w wyniku postępowania zainwestowania terenów oraz realizacją elementów infrastruktury technicznej i drogowej oraz prowadzeniem intensywnego rolnictwa.

7 Ocena oddziaływania na komponenty środowiska i zagrożenia dla środowiska w wyniku realizacji ustaleń projektu planu

Przedmiotem oceny zawartej w prognozie są ustalenia projektu planu ogólnego gminy. W następstwie procesów naturalnych oraz antropogenicznych środowisko przyrodnicze jest poddawane nieustannym przemianom. Procesy naturalne są praktycznie niezależne od człowieka, w przeciwieństwie do procesów antropogenicznych, które można kontrolować. Są one również nieuchronne, umożliwiając przysposabianie środowiska dla potrzeb egzystencjalnych człowieka. Przewidywane oddziaływanie na środowisko projektowanego planu ogólnego gminy Sawin przeprowadzono w oparciu o identyfikację prawdopodobnych skutków środowiskowych w odniesieniu do istniejącego stanu środowiska, w rejonie lokalizacji projektowanych funkcji. Analizę i ocenę przewidywanych skutków oddziaływania na poszczególne elementy środowiska oraz zdrowie i życie ludzi w wyniku realizacji projektu planu ogólnego przedstawiono poniżej. Uwzględniono działania prowadzące do minimalizacji potencjalnych negatywnych oddziaływań.

W niniejszej prognozie ocenia się skutki, które mogą wynikać z ustaleń projektu planu ogólnego, tj. projektowanych stref planistycznych oraz określonych gminnych standardów urbanistycznych, które mogą wpływać na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, emitowanie hałasu i pól elektromagnetycznych oraz powodować ryzyko wystąpienia awarii. Analogicznie ocenia się skutki wpływu realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na powierzchnię ziemi, glebę, kopaliny, wody powierzchniowe i podziemne, klimat, zwierzęta i rośliny.

7.1 Oddziaływanie na ludzi

W rozumieniu przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska znaczące oddziaływanie na środowisko oznacza również znaczące oddziaływanie na zdrowie ludzi. O znaczącym oddziaływaniu na środowisko (zdrowie ludzi) można mówić w sytuacji, gdy przekraczane są standardy emisyjne oraz dopuszczalne normy hałasu (dopuszczalne normy zanieczyszczeń) określone w przepisach o ochronie środowiska.

Wielkość emisji zanieczyszczeń dla środowiska, będąca skutkiem realizacji projektowanego planu ogólnego może oddziaływać na zdrowie i życie ludzi. Istotne znaczenie w tym względzie mają relacje

przestrzenne terenów o różnych funkcjach, zwłaszcza terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, zabudowy w ramach terenów aktywności gospodarczej, zabudowy produkcji zwierzęcej. Z prognozy wynika, iż skala spodziewanych emisji zanieczyszczeń (tj.: zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, ścieki, odpady stałe, hałas) nie będzie stanowić zagrożenia dla zdrowia ludzi z uwagi na upowszechnianie odnawialnych źródeł energii (elektrownie słoneczne), rozwoju kanalizacji sanitarnej oraz poprawy sposobu usuwania i neutralizacji odpadów, separacji poszczególnych stref i planowanych w nich funkcji. Zakłada się, iż jest mało prawdopodobne, aby przy zastosowaniu tych rozwiązań dopuszczalne normy zanieczyszczeń były przekraczane.

W kontekście odnawialnych źródeł energii, w tym elektrowni wiatrowych i fotowoltaicznych, ustalenia planu ogólnego mają charakter ramowy i nie przesądzają o ich lokalizacji ani parametrach technicznych. Ewentualne przedsięwzięcia z zakresu OZE będą wymagały odrębnych procedur lokalizacyjnych, w tym szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko oraz analizy odległości od zabudowy mieszkaniowej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych. Na etapie prognozy przyjęto, że realizacja tego typu inwestycji będzie odbywać się z poszanowaniem zasad ochrony środowiska i komfortu życia mieszkańców, w szczególności w zakresie hałasu, pól elektromagnetycznych, uciążliwości wizualnych i bezpieczeństwa.

W celu uniknięcia potencjalnych konfliktów przestrzennych i społecznych, w prognozie wskazuje się na konieczność uwzględnienia w dalszym planowaniu: zachowania odpowiednich odległości lokalizacyjnych elektrowni wiatrowych od zabudowy mieszkaniowej, wprowadzenia pasów buforowych zieleni izolacyjnej, prowadzenia konsultacji społecznych na etapie szczegółowych opracowań planistycznych, stosowania technologii minimalizujących emisję hałasu i efekt migotania cienia.

Plan ogólny wspiera utrzymanie funkcji rolniczej i zagrodowej na terenach wiejskich, co ma znaczenie dla zachowania lokalnego charakteru gminy, jej tożsamości kulturowej oraz zapewnienia mieszkańcom możliwości rozwoju gospodarstw rodzinnych. Równocześnie plan dopuszcza lokalizację funkcji sprzyjających rozwojowi turystyki i rekreacji, w tym na terenach o wysokich walorach krajobrazowych, co może pozytywnie wpłynąć na rozwój społeczno-gospodarczy oraz jakość życia ludności.

Podsumowując, realizacja ustaleń projektu planu ogólnego nie powinna powodować negatywnych oddziaływań na środowisko ludzi. Poprzez uporządkowanie struktury przestrzennej realizujących ustalenia obowiązujących planów miejscowych, właściwe rozmieszczenie funkcji oraz określenie zasad lokalizacji inwestycji mogących potencjalnie oddziaływać na otoczenie, dokument ten tworzy podstawy do kształtowania bezpiecznego, zdrowego i harmonijnego środowiska życia mieszkańców gminy, z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego.

Hałas

Zgodnie z art. 114 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się tereny, dla których obowiązują dopuszczalne poziomy hałasu określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Na terenie gminy Sawin obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Plan miejscowy obejmuje prawie 100% powierzchni gminy. Jedyny nieobjęty planem obszar gminy to teren gruntów rolnych o powierzchni około 3 ha w miejscowości Aleksandrówka znajdująca się w strefie otwartej. Wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne obejmują tereny istniejącej zabudowy, projektowanej zabudowy zgodnie z dotychczas obowiązującymi dokumentami planistycznymi miejscowych planów.

Nie ma podstaw do prognozowania przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu dla terenów objętych ochroną akustyczną z uwagi iż, ustalenia dotyczące dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku zostały zawarte w obwiązującym dla gminy miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i jego zmianach, jak również będą one musiały być zawarte w miejscowych planach sporządzanych na podstawie ustaleń planu ogólnego.

W odniesieniu do terenów usługowych oraz terenów produkcyjnych niepodlegających ochronie akustycznej, które mogą powstać w obrębie wyznaczonych stref planistycznych (SJ, SZ, SU, SP, SR, SI, SN, SC, SG) to na etapie sporządzania planu ogólnego nie można stwierdzić ani opisać możliwych negatywnych oddziaływań bez znajomości rodzaju ani szczegółów technicznych przedsięwzięć, które powstaną w tych terenach.

Należy podkreślić, że przedsięwzięcia zaliczające się do kategorii przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839 ze zm.), powinny mieć przeprowadzoną procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w celu wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla realizacji przedsięwzięcia (można odstąpić od procedury OOŚ, jeśli odpowiedni organ uzna na podstawie karty informacyjnej przedsięwzięcia, że nie będzie ono znacząco oddziaływać na środowisko). W raporcie wykonanym na potrzeby procedury ocenia się wielkość i zasięg oddziaływania na klimat akustyczny, zgodność z przepisami, a w przypadku istotnie negatywnych oddziaływań wskazuje się działania zapobiegające.

Uciążliwości odorowe

Wyznaczone w planie ogólnym strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową (SZ) oraz strefy produkcji rolniczej (SR) umożliwią rozwój istniejących i powstanie nowych obiektów służących gospodarce rolnej w zakresie przetwórstwa zbóż, produkcji kasz i owoców, a także rozwój produkcji rolnej w innych branżach np. hodowli zwierząt gospodarskich.

W przypadku realizacji w strefach SZ i SR obiektów hodowlanych, takich jak chlewnie, czy kurniki, istnieje możliwość wystąpienia emisji substancji złowonnych mogących powodować uciążliwości odorowe dla najbliższego otoczenia. Źródłem powstawania odorantów w budynkach inwentarskich są zwierzęta, ich odchody, pasza oraz praca urządzeń i procesy technologiczne. Oddziaływanie obiektu uzależnione jest od jego wielkości, rodzaju zwierząt, sposobu odżywiania, systemu utrzymania (ściółkowy, bezściółkowy), częstotliwości usuwania odchodów, miejsca składowania odchodów, czyszczenia stanowisk, sposobu wentylacji budynków, parametrów meteorologicznych, czy właściwości odchodów. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 stycznia 2023 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz. U. z 2023 r., poz. 297) budowle rolnicze uciążliwe dla otoczenia, w szczególności z uwagi na zapylenie, zapachy lub wydzielanie się substancji toksycznych, powinny być odizolowane od przyległych terenów pasem zieleni złożonym z roślinności średnio- i wysokopiennej. ww. rozporządzeniu wskazuje się także minimalne odległości budowli rolniczych m.in. od pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi na działkach sąsiednich.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839 ze zm.) chów lub hodowla zwierząt, w zależności od ilości dużych jednostek przeliczeniowych (DJP)10 może stanowić przedsięwzięcie zaliczające się do kategorii przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, które powinno mieć przeprowadzoną procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w celu wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla realizacji przedsięwzięcia (można odstąpić od procedury OOŚ, jeśli odpowiedni organ uzna na podstawie karty informacyjnej przedsięwzięcia, że nie będzie ono znacząco oddziaływać na środowisko). W karcie lub raporcie wykonanym na potrzeby procedury ocenia się typ, wielkość i zasięg emisji do powietrza, w tym także emisji substancji złowonnych, mogących powodować uciążliwości odorowe, zgodność z przepisami, a w przypadku istotnie negatywnych oddziaływań wskazuje się działania zapobiegające.

Projekt planu ogólnego nie ustala konkretnych inwestycji skutkujących emisją substancji złowonnych ani narażeniem ludzi na uciążliwości odorowe, a jedynie określa gminny katalog stref planistycznych, w którym zawarty jest profil funkcjonalny poszczególnych stref planistycznych. W odniesieniu do

obiektów hodowlanych, które mogą w przyszłości powstać w obrębie wyznaczonych stref SZ i SR to na etapie sporządzania planu ogólnego nie można stwierdzić ani opisać możliwych negatywnych oddziaływań bez znajomości dokładnej lokalizacji, rodzaju ani szczegółów technicznych przedsięwzięć, które powstaną w tych terenach.

Pole elektromagnetyczne

Pole elektromagnetyczne jest to pole elektryczne, magnetyczne lub elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz. Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są: stacje radiowe i telewizyjne, elektroenergetyczne linie wysokiego napięcia, stacje transformatorowe, stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej, urządzenia radiolokacyjne oraz radionawigacyjne. Dopuszczalny poziom pola elektromagnetycznego w zależności od funkcji obszaru określa szczegółowo rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r., poz. 2448).

Przez teren gminy Sawin przebiega napowietrzna linia wysokiego napięcia 110 kV, która stanowi podstawowe zasilanie stacji transformatorowo rozdzielczej 110/15 kV /GPZ/ Macoszyn. Odbiorcy energii elektrycznej z gminy Sawin zasilani są przez sieć napowietrzną magistralną średniego napięcia 15kV i stacje transformatorowo rozdzielcze GPZ: Macoszyn, Chełm płn. i Cyców. Aktualnie na terenie Gminy Sawin są zlokalizowane urządzenia energetyczne: linia WN 110 kV, linie SN 15 kV, stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

Projekt planu ogólnego nie ustala konkretnych inwestycji skutkujących wytworzeniem pól elektromagnetycznych ani narażeniem ludzi na pole elektromagnetyczne, a jedynie określa gminny katalog stref planistycznych, w którym zawarty jest profil funkcjonalny poszczególnych stref planistycznych. W profilu funkcjonalnym stref planistycznych dopuszczono m.in. tereny infrastruktury technicznej. Brak jest podstaw do prognozowania przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Pole magnetyczne ma zdolność przenikania przez większość obiektów, dlatego jego ekranowanie jest utrudnione. Przepisy odrębne wymagają zachowania pasów technologicznych od linii elektroenergetycznych, o szerokości w zależności od napięcia, w których zakazuje się m.in. lokalizacji miejsc pobytu ludzi, a tym samymogranicza ekspozycję ludzi na promieniowanie, co zapewnia stałą ochronę mieszkańcom.

Szczegółowe ustalenia dla terenów przez które przebiegają linie elektroenergetyczne, w tym wyznaczenie pasów technologicznych od linii elektroenergetycznych, powinny zostać zawarte w sporządzonych dla tych obszarów miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ryzyko wystąpienia poważnych awarii

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska przez poważną awarię rozumie się *zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem*. O zaliczeniu zakładu do kategorii o zwiększonym ryzyku (ZZR) lub o dużym ryzyku (ZDR) wystąpienia poważnych awarii decyduje Minister Rozwoju (Dz.U. z 2016 r., poz. 138).

Zgodnie z danymi Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska na terenie Gminy Sawin nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii ZDR ani zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii ZZR.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska w obrębie zwartej zabudowy miast i wsi zabroniona jest budowa zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, przy czym zapisy te nie dotyczą budowy i rozbudowy zakładów na obszarach określanych w miejscowych planach zagospodarowania

przestrzennego jako tereny przeznaczone do działalności produkcyjnej, składowania i magazynowania, jeżeli plany te nie zawierają ograniczeń dotyczących zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi. Zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lokalizuje się m.in. w bezpiecznej odległości od siebie, od wielorodzinnych budynków mieszkalnych, od obiektów użyteczności publicznej, od budynków zamieszkania zbiorowego, od obszarów chronionych ustanowionych w trybie ustawy o ochronie przyrody, od upraw wieloletnich, od stref ochronnych ujęć wód oraz obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych, od dróg krajowych oraz od linii kolejowych o znaczeniu państwowym. Istniejącym zakładom, dla których bezpieczna odległość nie została zachowana, organy Inspekcji Ochrony Środowiska, po uzyskaniu opinii właściwego organu Państwowej Straży Pożarnej, mogą wydać decyzję w zakresie nałożenia dodatkowych zabezpieczeń technicznych, aby zmniejszyć niebezpieczeństwa, na jakie są narażeni ludzie.

W odniesieniu do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, które mogą w przyszłości powstać w obrębie wyznaczonych stref gospodarczych (SP) to na etapie sporządzania planu ogólnego nie można stwierdzić ani opisać możliwych negatywnych oddziaływań bez znajomości rodzaju ani szczegółów technicznych przedsięwzięć, które powstaną w tych terenach.

Ewentualne skutki środowiskowe w wyniku zdarzeń losowych wywołujących poważną awarię przemysłową w skutkach mogą być nieodwracalne, jednak samo ryzyko wystąpienia takich zdarzeń jest znikome. Zakłady stwarzające ryzyko wystąpienia poważnych awarii podlegają bardzo rygorystycznym normom prawnym i są regularnie kontrolowane pod względem zachowania bezpieczeństwa.

Zagrożenie powodziowe

W gminie Sawin zagrożenie powodziowe stanowi rzeka Uherka i ciek Więzienny Rów, dla których wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, tj. o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=10%, tzw. wody dziesięcioletnie) i o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=1%, tzw. wody stuletnie). Są to tereny wzdłuż rzeki Uherki oraz na północy, w obszarze dopływu cieku wodnego Więzienny Rów.

W obowiązującej ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1087.) brak jest bezpośrednich zapisów o zakazie budowy obiektów budowlanych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

Szczegółowe ustalenia dla wszystkich ww. terenów, powinny zostać zawarte w sporządzonych dla tych obszarów miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Należy mieć na względzie, że nie dopuszcza się sytuowania zbiorników na nieczystości ciekłe (szamb) na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz na terenach zalewowych. Ponadto na obszarach tych zakazuje się gromadzenia nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody.

Obszary, na których występuje zagrożenie powodziowe, w projekcie planu ogólnego zostały wskazane jako strefa otwarta (SO), w której profil podstawowy stanowi teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej, natomiast profil dodatkowy to teren zieleni urządzonej.

7.2 Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta

Wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne krystalizują układ przestrzenny gminy, zapobiegając niekontrolowanemu rozlewowi zabudowy na tereny funkcjonujące przyrodniczo, co z punktu widzenia ochrony flory i fauny jest korzystne.

Zarówno dla flory, jak i dla fauny największym zagrożeniem jest utrata bądź przekształcanie siedlisk. Projekt planu ogólnego zasadniczo nie skutkuje utratą najcenniejszych siedlisk przyrodniczych bądź stanowisk cennych gatunków flory fauny.

Przez obszar gminy Sawin przebiega korytarz ekologiczny Polesie i Dolina Środkowego Bugu. Projekt planu ogólnego utrzymuje tereny inwestycyjne w obrębie korytarzy ekologicznych zgodnie ze stanem

istniejącym i obowiązującymi dokumentami planistycznymi miejscowych planów. Przyrost nowych terenów inwestycyjnych (zasięg stref planistycznych, gdzie dopuszcza się tereny budowlane) jest niewielki i dotyczy głównie terenów już przeznaczonych pod zabudowę w planach miejscowych. Nie przewiduje się negatywnych oddziaływań na drożność korytarza ekologicznego Polesie i Dolina Środkowego Bugu, ponieważ w jego obrębie przeważają tereny objęte w planie ogólnym strefą otwartą nad terenami przeznaczonymi pod zabudowę.

Różnorodność biologiczną można rozumieć jako stopień zachowania naturalnie występujących gatunków oraz zbiorowisk, a także ras zwierząt i form roślin. Różnorodność biologiczna występuje, zatem na trzech poziomach organizacji przyrody: ekosystemowym, gatunkowym, genetycznym.

Ustalenia planu ogólnego poprzez wskazanie stref planistycznych, w których dopuszczono tereny inwestycyjne, przyczyniają się do zmniejszenia powierzchni biologicznie czynnej. Będą to zazwyczaj zmiany punktowe, związane z posadowieniem obiektów budowlanych, bądź poprowadzeniem nowych ciągów komunikacyjnych. Istotne jest, że tereny inwestycyjne wskazano przede wszystkim w oparciu o istniejącą zabudowę oraz obowiązujące dokumenty planistyczne, gdzie powstanie nowej zabudowy zostało już przesądzone. Dodatkowo uwzględniono wnioski złożone w procedurze planistycznej.

Projekt planu ogólnego nie umożliwia zawarcia ustaleń odnoszących się wprost do obiektów objętych ochroną prawną i planistyczną. Umożliwia natomiast zachowanie ich w niezmienionym stanie poprzez ustanowienie stref oraz wskaźników zagospodarowania w obrębie tych stref. Ustalenia planu ogólnego zmierzają do optymalnej ochrony oraz wzbogacenia szaty roślinnej, a także wzmocnienia naturalnych siedlisk w poprzez ustalenia granic poszczególnych stref oraz wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenu. Analizowany projekt zapewnia pełną ochronę najcenniejszych terenów zieleni. Plan ogólny nie dopuszcza nowej zabudowy w obrębie dolin rzecznych oraz w obrębie terenów leśnych. Chroni tym samym najcenniejsze ekosystemy występujące w obszarze gminy. Na obszarach Przyrodniczego Systemu Gminy [PSG] projekt dokumentu wprowadza strefę otwartą. System ekologiczny gminy, tworzą ponadto dolina rzeki Uherki, Lepituchy oraz doliny małych cieków wodnych w tym Kamienny Rów i ich dopływów oraz mniejszych cieków wodnych wraz z otaczającymi je kompleksami leśnymi. Istotnymi elementami systemu przyrodniczego są także naturalne i sztuczne zadrzewienia wraz z obszarami podmokłymi i lokalnymi obniżeniami terenu z otwartymi zbiornikami wodnymi.
Dopuszczenie realizacji farm fotowoltaicznych na terenie najniższych bonitacyjnie terenów rolnych w strefie otwartej, w strefie produkcji rolniczej, strefie usługowej spowoduje, iż istniejąca na tym terenie szata roślinna, reprezentowana przez gatunki niechronione i pospolite, w części ulegnie zniszczeniu.

Prognozuje się, iż na nowych terenach inwestycyjnych nastąpi zmiana składu gatunkowego zarówno roślin, jak i zwierząt. Tereny, które były do tej pory niezainwestowane o składzie gatunkowym charakterystycznym dla terenów otwartych i zadrzewionych, zostaną przeznaczone pod zieleń urządzoną (trawniki, krzewy, drzewa ozdobne, rośliny rabatowe, w tym gatunki obcego pochodzenia). Skład gatunkowy zwierząt, również ulegnie zmianie – zwierzęta, które do tej pory wykorzystywały teren do żerowania, migracji, mienią swoje tereny bytowania. Będzie to oddziaływanie wtórne, długoterminowe i lokalne. Nie przewiduje się jednak, by były to oddziaływania znaczące, ponieważ wyznaczone strefy planistyczne obejmują tereny istniejącej zabudowy wraz z przylegającymi do nich terenami niezainwestowanymi – projekt planu ogólnego dąży do koncentracji zabudowy, a nie do jej rozpraszania. Ustalenia projektowanego dokumentu nie zagrażają występowaniu chronionych gatunków zwierząt oraz cennym siedliskom przyrodniczym.

Ustalenia projektu planu ogólnego przyczynią się do ochrony najcenniejszych obszarów gminy, zapewniając tym samym drożność korytarzy ekologicznych. Negatywny wpływ na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną będą miały ustalenia dokumentu w zakresie zainwestowania nowych terenów, dotychczas użytkowanych rolniczo, pod zabudowę kubaturową, przeznaczoną pod zagospodarowanie w obowiązującym planie miejscowym.

7.3 Oddziaływanie na wodę

Wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi

Zasady wprowadzania ścieków do wód i do ziemi określa ustawa Prawo wodne, która mówi o tym, czego wprowadzane do wód bądź do ziemi ścieki nie mogą zawierać oraz czego nie mogą powodować w wodach, do których są wprowadzane. Odpowiednia gospodarka ściekami jest kluczowa dla utrzymania czystości wód powierzchniowych i podziemnych, a także gleby.

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie zaopatrzenia ludność w wodę, jak również odprowadzania ścieków oraz wód opadowych i roztopowych. Zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej stanowią jedno z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. Powstanie nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, wiąże się z doprowadzeniem infrastruktury technicznej, tj. sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Dla terenów położonych w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, należy mieć na względzie, że w graniach tych obszarów zgodnie z przepisami ustawy Prawo Wodne zakazuje się gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody. Przy budowie sieci kanalizacji, zachowaniu szczelności zbiorników na nieczystości ciekłe oraz przy zachowaniu zgodności z przepisami prawa, nie przewiduje się zagrożenia zarówno dla jakości wód podziemnych, jak i powierzchniowych.

Brak jest merytorycznych podstaw do prognozowania negatywnych oddziaływań na wody powierzchniowe i podziemne, wynikających z ustaleń planu ogólnego.

7.4 Oddziaływanie na powietrze

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie zaopatrzenia w ciepło, jak również zaopatrzenia w energię elektryczną. Zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej stanowią jedno z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. Powstanie nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, wiąże się ze wzrostem zapotrzebowania na energię i ciepło.

Obszar gminy jest częściowo zgazyfikowany, brak też scentralizowanego systemu ciepłowniczego obejmującego większy obszar gminy. Zwiększenie terenów zabudowy, ogrzewanych z indywidualnych źródeł ciepła, wpłynie na zwiększenie emisji gazów i pyłów do powietrza. Będzie to oddziaływanie bezpośrednie, o charakterze sezonowym, zależnym od warunków atmosferycznych, lokalne. Wpływ na ilość wprowadzanych zanieczyszczeń do powietrza ma również zastosowana technologia.

Plan dopuszcza realizację instalacji odnawialnych źródeł energii, takich jak elektrownie słoneczne, czy elektrownie wiatrowe (w strefach SO poza terenem prawnej ochrony przyrody), co przyczyni się do redukcji emisji zanieczyszczeń związanych ze spalaniem paliw kopalnych. Z punktu ochrony powietrza atmosferycznego ocenia się za korzystne dopuszczenie terenów związanych z odnawialnymi źródłami energii (teren elektrowni słonecznej i wiatrowej) w profilach funkcjonalnych wybranych stref planistycznych. Odnawialne źródła energii przyczyniają się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł konwencjonalnych.

7.5 Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Przekształcenia związane z budową nowych obiektów

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. Powstanie nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, wiąże się z przekształceniem powierzchniowej warstwy ziemi poprzez wykonywanie wykopów pod fundamenty nowych budynków. Zasięg oddziaływania jest nieznaczny (ogranicza się do działki budowlanej), o charakterze bezpośrednim, długoterminowym i stałym. Przy posadowieniu obiektów budowlanych występują również krótkoterminowe i chwilowe oddziaływania, związane z etapem prowadzenia robót budowlanych (czasowe deformacje terenu, wykopy itp.). W trakcie prowadzenia robót budowlanych może również dojść do zanieczyszczenia gleby poprzez niewłaściwe zabezpieczenie przy składowaniu materiałów budowalnych i odpadów budowlanych.

Eksploatacja kopalin

Obecnie na terenie gminy Sawin obecnie eksploatowane są złoża kruszyw naturalnych. Na obszarze gminy znajdują się złoża surowców ilastych, przeznaczonych dla przemysłu cementowego, ceramiki budowlanej, kruszyw naturalnych, a także węgla kamiennego. Występujące udokumentowane złoże kopaliny Sawin 1, które zawiera węgiel kamienny choć jest planowane do eksploatacji w przyszłości nie jest eksploatowane w chwili obecnej.

Eksploatacja złóż metodą odkrywkową wiąże się z przekształceniem naturalnego ukształtowania terenu i struktury gruntu. Znaczna część gleb ulega całkowitej degradacji w wyniku eksploatacji złoża oraz składowania nadkładu. Po zakończonej eksploatacji tereny eksploatacji zostaną zrekultywowane w oparciu o ustalony w decyzjach administracyjnych kierunek i warunki przeprowadzania rekultywacji.

Opisane wyżej oddziaływania są niezależne od ustaleń planu ogólnego.

7.6 Oddziaływanie na krajobraz

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu. Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu oraz zasady kształtowania krajobrazu stanowią ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. Strefy planistyczne wyznaczono w oparciu o istniejące tereny zabudowane, obowiązujące dokumenty planistyczne, analizę uwarunkowań przyrodniczych gminy, w tym m.in. występowanie obiektowych i obszarowych form ochrony przyrody, przebieg korytarzy ekologicznych, czy znajdujące się na terenie gminy grunty rolne i leśne.

Wprowadzenie nowej zabudowy w obrębie terenów dotychczas niezabudowanych zmieni lokalny charakter miejsca. Z terenów otwartych i funkcjonujących przyrodniczo zostaną przekształcone w tereny zurbanizowane, przy czym są to głównie tereny wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, które obejmują niemal całą powierzchnię gminy (z wyjątkiem terenu o powierzchni około 3 ha użytków rolnych w miejscowości Aleksandrówka). W otoczeniu terenów objętych ewentualną nową zabudową widoczna jest postępująca urbanizacja, nie przewiduje się więc wystąpienia oddziaływań o charakterze znaczącym na lokalny krajobraz.

W przypadku stref produkcji rolniczej SR, w planie ogólnym ustalenia gminnych standardów urbanistycznych wynikają z zapisów planu miejscowego, nawiązując do ustaleń wyznaczonych dla strefy wielofunkcyjnej z zabudową zagrodową. Strefy SR wyznaczone na terenach już zainwestowanych lub przewidzianych w planach miejscowych pod elektrownie słoneczne, co pozwoli ograniczyć zasięg ich ewentualnego oddziaływania na roztaczający się rolniczy krajobraz gminy. Należy nadmienić, że w ustaleniach obowiązującego planu miejscowego dla gminy Sawin lokalizacja obiektów składowych, takich jak silosy, jest dopuszczona w zasięgu wszystkich terenów rolnych (oznaczonych jako RP), bez

wskazania ograniczeń, co do ich wysokości, natomiast ustalenia planu ogólnego w wyznaczonych strefach otwartych SO, w których profilu podstawowym wyznacza m.in. tereny rolnictwa, lokalizacja zabudowy, w tym obiektów składowych, jest wykluczona.

Dopuszczone w strefach SR odnawialne źródła energii przewidziane w planach miejscowych jak i wnioskowane wpłyną w niewielki stopniu na krajobraz. Najbardziej widoczne w krajobrazie będą dopuszczone w strefach otwartych SO poza terenami prawnej ochrony przyrody elektrownie wiatrowe o wysokości do 300m.

W pierwotnej wersji projektu planu ogólnego gminy Sawin dopuszczono możliwość lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz elektrowni słonecznych (fotowoltaicznych) w szerszym zakresie stref planistycznych, obejmujących obszar gminy – w tym strefy SO. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, w swoim stanowisku, wskazał na potrzebę ograniczenia i ponownej weryfikacji katalogu profili podstawowych i dodatkowych dla wyznaczonych stref, zwłaszcza w kontekście uwarunkowań przyrodniczych i krajobrazowych. Organ zwrócił uwagę na fakt, iż w granicach ChPK oraz ChOChK występują bardzo rzadkie i chronione gatunki, dla których utworzono strefy ochrony, są to: orlik krzykliwy i bocian czarny – gatunki z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Zagęszczenie stanowisk lęgowych rzadkich ptaków drapieżnych w okolicy jest wysokie. Obszar ten stanowi dla wielu gatunków miejsca żerowiskowe. Najwyższa aktywność żerowiskowa osobników i trasy dolotowe skupiają się w zasięgu do około 1,5 km od stref ochrony. Orlik krzykliwy i bocian czarny, to gatunki ptaków, które są szczególnie narażone na niekorzystne oddziaływanie turbin z uwagi na duże rozmiary i małą zwrotność. Zagrożenie kolizją z turbiną wiatrową dotyczy gatunków lęgowych oraz gatunków narażonych na utratę siedliska w wyniku odstraszania przez infrastrukturę farmy. Z tych samych powodów zagrożone są gatunki przelotne.

Uwagi te zostały uwzględnione na etapie korekty projektu planu ogólnego. Aby oddziaływania nie miały charakteru stałego, bezpośredniego, długoterminowego i negatywnego odsunięto strefę 14SO i zlikwidowano strefę w bezpośrednim sąsiedztwie ChPK oraz ChOChK. Zrezygnowano z lokalizacji farmy wiatrowej w strefie oznaczonej w poprzedniej wersji POG 23SO. Ograniczono radykalnie zasięg strefy otwartej oznaczonej 14SO ze względu na zagęszczenie stanowisk lęgowych rzadkich ptaków drapieżnych w okolicy oraz fakt, że obszar ten stanowi dla wielu gatunków miejsca żerowiskowe. Strefa otwarta 14SO z możliwością lokalizowania elektrowni wiatrowej została radykalnie pomniejszona i odsunięta o 1,5 km od granic ChPK oraz ChOChK.

W skorygowanej wersji dokumentu dokonano istotnego ograniczenia zakresu stref dopuszczających lokalizację instalacji OZE. Zrezygnowano z lokalizacji farmy wiatrowej w strefie oznaczonej w poprzedniej wersji POG 23SO oraz farmy fotowoltaicznej w strefie 8SO. Obecnie w projekcie planu tereny te znajdują się w strefie otwartej 30SO.

Obecnie możliwość realizacji elektrowni wiatrowych przewidziano wyłącznie w strefach otwartych położonych w południowo-wschodniej części gminy, na terenach oddalonych od zabudowy mieszkaniowej oraz obszarów objętych formami ochrony przyrody.

Takie rozwiązanie zapewnia możliwość rozwoju odnawialnych źródeł energii przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych gminy oraz zgodności z przepisami ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 317). Na etapie wyznaczania stref uwzględniono ograniczenia wynikające z art. 4c ust. 1 tej ustawy, dotyczące zakazu lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenach parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i obszarów Natura 2000, a także wymogi określające minimalne odległości od budynków mieszkalnych.

Potencjalny wpływ elektrowni słonecznych i wiatrowych na środowisko dotyczy głównie aspektów krajobrazowych i przestrzennych. Instalacje fotowoltaiczne mogą powodować zmianę charakteru przestrzeni otwartej poprzez wprowadzenie nowej, technicznej formy zagospodarowania. Oddziaływanie to ma jednak ograniczony zasięg i może zostać złagodzone poprzez odpowiednie

wkomponowanie w teren, wykorzystanie zieleni izolacyjnej oraz zachowanie pasów roślinności naturalnej.

Elektrownie wiatrowe, ze względu na skalę konstrukcji i ich ekspozycję w przestrzeni, mogą oddziaływać na percepcję krajobrazu w większym stopniu niż instalacje fotowoltaiczne. Mogą one wpływać na fragmentację krajobrazu otwartego oraz industrializację panoram, zwłaszcza w terenach równinnych. Właściwy dobór lokalizacji z dala od obszarów zabudowanych, pozwala jednak ograniczyć te skutki oraz uniknąć negatywnego wpływu na obszary cenne przyrodniczo.

Podsumowując, po dokonaniu zmian w projekcie planu ogólnego, w tym ograniczeniu liczby stref dopuszczających lokalizację instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE) ograniczono możliwość wystąpienia negatywnych skutków przestrzennych, krajobrazowych i społecznych, a jednocześnie zapewniono zgodność dokumentu z obowiązującymi przepisami prawa i zasadami zrównoważonego rozwoju.

Należy podkreślić, że zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym w szczególności z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 ze zm.),

oraz ustawą z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 317), lokalizacja instalacji OZE o mocy powyżej 1 MW, a także lokalizacja elektrowni wiatrowych, może następować wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Oznacza to, że projekt planu ogólnego gminy nie przesądza o konkretnych lokalizacjach tego typu inwestycji, a jedynie tworzy ramy kierunkowe i funkcjonalne, umożliwiające ich ewentualne uwzględnienie w przyszłych planach miejscowych. To właśnie na etapie sporządzania miejscowego planu będą prowadzone szczegółowe analizy środowiskowe, obejmujące m.in.: ocenę oddziaływania planowanych inwestycji na poszczególne komponenty środowiska, analizę wpływu na krajobraz, klimat akustyczny, bioróżnorodność i obszary chronione, ocenę możliwych uciążliwości dla mieszkańców oraz skutków społecznych, a także analizę skumulowanych oddziaływań z innymi istniejącymi lub planowanymi przedsięwzięciami.

Na tym etapie, zgodnie z wymogami procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz przepisami ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, nastąpi również udział społeczeństwa oraz właściwych organów ochrony środowiska w procesie opiniowania i uzgadniania planu miejscowego. Zapewnia to spójność i proporcjonalność stopnia szczegółowości prognozy środowiskowej do rangi i zakresu dokumentu planistycznego.

Projekt planu ogólnego, jako dokument o charakterze strategicznym, wskazuje jedynie kierunki możliwego rozwoju OZE, natomiast ocena realnego wpływu na środowisko nastąpi dopiero na poziomie planów miejscowych, w oparciu o konkretne parametry techniczne, lokalne uwarunkowania przyrodnicze i przestrzenne oraz obowiązujące przepisy sektorowe. W związku z powyższym, z punktu widzenia prognozy oddziaływania na środowisko, nie stwierdza się znaczących negatywnych oddziaływań projektu planu ogólnego na środowisko, przy jednoczesnym zastrzeżeniu konieczności dalszej, pogłębionej analizy środowiskowej na etapie planowania miejscowego dla konkretnych inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii.

Realizacja ustaleń planu ogólnego w zakresie dopuszczenia realizacji w strefach SR elektrowni słonecznych, na które składają się urządzenia fotowoltaiczne wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii nie będzie miała istotnego wpływu na krajobraz. Strefy te wyznaczono w sąsiedztwie stref zurbanizowanych, o mało urozmaiconym krajobrazie, w związku z czym lokalizacja obiektów o formach przemysłowych, nietradycyjnych, będzie mało kolizyjna. Niewielka wysokość konstrukcji fotowoltaicznych eliminuje zagrożenie powstaniem barier widokowych, czy dominant zaburzających lokalny krajobraz. Ingerencja w walory krajobrazowe w związku z realizacją tego typu przedsięwzięć będzie miała zasięg lokalny. Należy przy tym jednak podkreślić, że zabudowa systemami fotowoltaicznymi może stanowić przedsięwzięcie zaliczające się do kategorii przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, które powinny mieć przeprowadzoną procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w celu wydania decyzji o środowiskowych

uwarunkowaniach dla realizacji przedsięwzięcia (można odstąpić od procedury OOŚ, jeśli odpowiedni organ uzna na podstawie karty informacyjnej przedsięwzięcia, że nie będzie ono znacząco oddziaływać na środowisko). W raporcie wykonanym na potrzeby procedury ocenia się wielkość i zasięg oddziaływania m.in. na krajobraz, zgodność z przepisami, a w przypadku istotnie negatywnych oddziaływań wskazuje się działania zapobiegające.

Nie przewiduje się istotnych negatywnych oddziaływań na krajobraz wynikających z ustaleń projektu planu ogólnego. Wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne krystalizują układ przestrzenny gminy, zapobiegając niekontrolowanemu rozlewowi zabudowy na tereny charakteryzujące się wysokim walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi oraz kulturowymi.

W wyniku powstania nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, w obszarach zabudowanych i ich sąsiedztwie krajobraz będzie ulegał stopniowemu przekształcaniu. Istotne jest ustalenie w strefach planistycznych (poza strefami SO, SK) minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, którego zachowanie pozwoli na estetyczne kształtowanie krajobrazu.

7.7 Odziaływanie na klimat

Do czynników kształtujących klimat zaliczamy: promieniowanie słoneczne, usłonecznienie, zachmurzenia, opady, temperaturę, wilgotność względną oraz prędkość wiatru, wtórnie na klimat wpływają również zagospodarowanie terenu i zanieczyszczenia powietrza.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. W wyniku powstania nowych obiektów budowlanych, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, w stosunku do stanu istniejącego przewiduje się lokalne, pośrednie oddziaływanie na mikroklimat. Może nastąpić niewielkie podwyższenie temperatury powietrza na skutek emisji ciepła antropogenicznego, pochodzącego ze spalania paliw i przyrostu powierzchni sztucznych, powodujących podwyższenie temperatury radiacyjnej podłoża. Zauważalne może być również zmniejszenie prędkości wiatru na skutek spadku udziału terenów otwartych. Ewentualne oddziaływania tego typu będą miały charakter lokalny i stały.

Adaptacja do zmian klimatu

Zgodnie z ratyfikowaną przez Polskę Ramową Konwencją Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu należy dążyć do wprowadzania działań prowadzących do zapobiegania niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny. Istotna jest również adaptacja do zmian klimatu. W odniesieniu do łagodzenia zmian klimatu, w zakresie możliwości dokumentu jakim jest plan ogólny, istotne jest zapewnienie możliwości wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych – w profilach funkcjonalnych stref planistycznych SU i SR oraz SO dopuszczono tereny związane z odnawialnymi źródłami energii (teren elektrowni słonecznej).

7.8 Odziaływanie na zasoby naturalne

Złoża

Racjonalną gospodarkę złożami kopalin jako jednym ze składników zasobów środowiska w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska zapewnia uwzględnianie obszarów ich występowania oraz obecnych i przyszłych potrzeb ich eksploatacji w planie ogólnym gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (art. 72 ust. 1 pkt 2).

Projekt planu ogólnego ustala na terenie gminy Sawin 17 stref górnictwa. Strefami zostały objęte udokumentowane złoże kopaliny oraz wyznaczony dla niego teren i obszar górniczy.

Ustalenie w planie ogólnym stref górnictwa (SG) zapewnia możliwość eksploatacji udokumentowanych złóż, natomiast nie wpływa na zmianę zagospodarowania i użytkowania terenu, ani nie warunkuje czy

eksploatacja nieeksploatowanych bądź nieudokumentowanych złóż będzie miała miejsce w przyszłości.

Gleby klas chronionych

W projekcie planu ogólnego wyznaczone strefy planistyczne, w obrębie których dopuszczone są tereny inwestycyjne, po części swoim zasięgiem obejmują gleby klasy II i III.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych ochronie przed zmianą przeznaczenia podlegają grunty stanowiące użytki rolne klas I-III. Gleby wyższych klas bonitacyjnych, chronione na mocy ww. ustawy wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze. Przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze, wymagającego ww. zgody, dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, sporządzonym w trybie określonym w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

7.9 Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej stanowią jedno z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Wskazane w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne wyznaczono z uwzględnieniem występujących na terenie gminy obszarów i obiektów zabytkowych, a także stanowisk archeologicznych.

Ocenia się, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony dziedzictwa kulturowego, a przyjęte rozwiązania są korzystne i jedyne pod względem ochrony, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130).

Oceniając dobro materialne, jako wszystkie środki, które mogą być wykorzystane, bezpośrednio lub pośrednio, do zaspokojenia potrzeb ludzkich, stwierdzić należy jednoznacznie, że ustalenia projektu planu ogólnego służą ogólnemu rozwojowi gminy, a więc wzbogaceniu dóbr materialnych przy racjonalnym wykorzystaniu już istniejących elementów zagospodarowania.

7.10 Oddziaływanie na obszary Natura 2000 i inne obszary chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody

Na obszarze gminy Sawin występują obiekty i obszary cenne przyrodniczo, podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – otulina parku narodowego, park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, otulina parku krajobrazowego, pomnik przyrody. Ze względu na kierunkowy i ogólny charakter projektu planu ogólnego i brak wskazania konkretnych zamierzeń inwestycyjnych, nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na obszary oraz obiekty chronione na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Co więcej, realizacja jakichkolwiek działań w granicach obszarów chronionych wymaga uwzględnienia zakazów określonych w przepisach odrębnych, jak również uzgodnienia z właściwym organem.

Wskazane w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne wyznaczono w oparciu o istniejące tereny zabudowane, obowiązujące dokumenty planistyczne, wnioski interesariuszy, analizę uwarunkowań przyrodniczych gminy, w tym m.in. występowanie obiektowych i obszarowych form ochrony przyrody.

Chełmski Park Krajobrazowy funkcjonujący na podstawie Rozporządzenia Nr 17 Wojewody Lubelskiego z dnia 25 marca 2003 r. w sprawie Chełmskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Lubel. z 2003 r. nr 39 poz. 1222) - celem ochrony parku jest zachowanie specyficznego krajobrazu Polesia Wołyńskiego, a w szczególności naturalnego ukształtowania terenu z rzadkimi formami krasu kredy piszącej, mozaiki siedlisk torfowisk węglanowych i muraw kserotermicznych, ekosystemów leśnych i łąkowych wraz z charakterystyczną florą i fauną:

Zgodnie z § 5 ust. 1 w **Parku** zakazuje się:

- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej,
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przyrodniczych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
- pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
- budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej,
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnobłotnych,
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych, - prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową,
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych, - organizowania rajdów motorowych i samochodowych,
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych, z zastrzeżeniem: zakaz nie dotyczy statków jednostek ratowniczych, jednostek organizacyjnych właściciela wód lub urządzeń wodnych zlokalizowanych na wodach, inspektorów żeglugi śródlądowej, Państwowej i Społecznej Straży Rybackiej, promów w ciągu dróg publicznych, prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej oraz wykonywania zadań z zakresu ochrony przyrody przez Służbę Parku Krajobrazowego,

zakazy, o których mowa w ust. 1 nie dotyczą:
- wykonywania zadań wynikających z planu ochrony,
- wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa,
- prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym,
- realizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 oraz z 2004 r. Nr 6, poz. 41).

Dla obszaru Parku Rozporządzeniem nr 77 Wojewody Lubelskiego z dnia 28 listopada 2003 r. ustanowiono plan ochrony **Chełmskiego Parku Krajobrazowego** (Dz. Urz. Woj. Lubel. z 2003 r. nr 174 poz. 3731) - obszar objęty planem znajduje się w strefie 1C14, dla której ustala się zakres działań ochronnych i sposobów eliminacji zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, w tym m.in.:
- porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej mające na celu poprawę czystości cieków, a w szczególności wód Uherki, a także jej dopływów oraz stworzenia skutecznego systemu oczyszczania ścieków powstających na terenie Parku,
- zaopatrzenie ludności parku w wodę wodociągami grupowymi z istniejących i projektowanych ujęć wód podziemnych,
- porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na obszarze Parku, przede wszystkim na terenach wyniesionych, na obszarze GZWP i powierzchniowego krasu,
- promowanie na obszarach zabudowy rozproszonej budowy oczyszczalni przydomowych,
- dopuszczenie stosowania indywidualnych, bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe,
- dążenie do uporządkowania obejść gospodarskich pod kątem dotrzymywania norm sanitarnych i ochrony środowiska oraz poprawy estetyki,
- zinwentaryzowanie, a następnie doprowadzenie do likwidacji punktów zrzutu ścieków nieoczyszczonych do gruntu i wód powierzchniowych,

- utrzymanie ekosystemów łąkowych w dolinach rzecznych poprzez czynne metody ochrony ekosystemów (koszenie, wypas itp.),
- kształtowanie osłon przydrożnych w postaci pasów zieleni,
- projektowanie tras linii przesyłowych w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie na walory krajobrazowe, propagowanie przesyłu energii kablem podziemnym,
- likwidacja dzikich wysypisk odpadów,
- rekultywacja piaskowni;

Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu funkcjonujący na podstawie Rozporządzenia Nr 49 Wojewody Lubelskiego z dnia 28 lutego 2006 r. w sprawie Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubel. z 2006 r. nr 69 poz. 1287):

Na podstawie § 4 Rozporządzenia w sprawie Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu obowiązują ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów Obszaru:
- tworzenie i ochrona korytarzy ekologicznych, umożliwiających migrację gatunków,
- ochrona specyficznych cech krajobrazu Polesia Wołyńskiego: dolin rzecznych, w tym meandrów rzek, starorzeczy, naturalnych form rzeźby terenu, w tym krasu kredy piszącej, otwartego charakteru torfowisk, łąk i muraw ciepłolubnych,
- zachowanie oraz poprawa stosunków wodnych poprzez ograniczanie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno-błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochronę funkcji obszarów źródliskowych o dużych zdolnościach retencyjnych, zachowanie lub przywracanie dobrego stanu ekologicznego wód,
- zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, głównie poprzez zachowanie lub przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów,
- ochrona łąk i pastwisk przed sukcesją naturalną oraz odtwarzanie siedlisk dziko występujących gatunków roślin, grzybów oraz zwierząt, w tym dążenie do przywrócenia tradycyjnego sposobu użytkowania łąk i pastwisk (koszenie, spasanie),
- ochrona i kształtowanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień nadwodnych i śródpolnych,
- propagowanie utrzymania urozmaiconej linii brzegowej cieków i rzek oraz tworzenie porośniętych bogatą szatą roślinną stref przybrzeżnych i utrzymanie ich, jako naturalnego sposobu zabezpieczenia brzegu przed erozją,
- uwzględnianie potrzeb ochrony przyrody w gospodarce człowieka, w tym w gospodarce rolnej, leśnej, wodnej, rybackiej i turystyce,
- ochrona starych odmian roślin użytkowych oraz ras zwierząt hodowlanych,
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób umożliwiający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych, w szczególności przez: ochronę otwartej przestrzeni przed nadmierną zabudową, zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych, kształtowanie zalesień w sposób optymalny dla ochrony różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych, ochronę punktów, osi i przedpoli widokowych, usuwanie lub przesłanianie antropogenicznych elementów dysharmonijnych w krajobrazie,
- dążenie do rewitalizacji zespołów zabudowy, w tym układów zabytkowych, propagowanie tradycyjnych cech architektury,
- eliminowanie lub ograniczanie źródeł zagrożeń, w szczególności powietrza, wód i gleb, poprzez usuwanie zanieczyszczeń antropogenicznych, kształtowanie prawidłowej gospodarki wodnościekowej, promowanie sposobów gospodarowania gruntami, ograniczających erozję gleb, b) ponadto w § 5 ust. 1 ustanowione zostały zakazy:
- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor i legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.), z zastrzeżeniem: zakaz nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę Obszaru.

Analiza wyznaczonych stref planistycznych względem lokalizacji form ochrony przyrody wykazała m.in. uwzględnienie obowiązywania zakazu lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek w granicach Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Parku Krajobrazowego poprzez wyznaczenie na tych terenach stref otwartych (SO). Przypadki wkraczania stref, w ramach których dopuszcza się tereny inwestycyjne (SJ, SZ, SU, SP, SR), wynika z wcześniejszego wyznaczenia obszarów budowlanych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a także z istniejących już w tych obszarach ciągów zabudowy. Należy nadmienić, że w przypadku stref, w których dopuszcza się lokalizację budynków, nadal obowiązuje zakaz lokalizowania ich w pasie 100 m od linii brzegu rzeki, który należy uwzględnić przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W przypadku realizacji w strefach SR, znajdujących się w granicach Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Chełmskiego Parku Krajobrazowego, elektrowni słonecznych, należy mieć na uwadze obowiązujący na terenie OChK zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.)15. Zakaz ten nie dotyczy jedynie realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu obszaru chronionego krajobrazu. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r., poz. 1839) do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się m.in. zabudowę systemami fotowoltaicznymi o powierzchni wyznaczanej po obrysie zewnętrznych skrajnych modułów paneli nie mniejszej niż 0,5 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody, w tym na obszarach chronionego krajobrazu, z wyłączeniem zabudowy systemami fotowoltaicznymi lokalizowanej na dachach i elewacjach obiektów budowlanych. W związku z powyższym w przypadku zamiaru realizacji takiego przedsięwzięcia w strefach SR powinno ono mieć przeprowadzoną procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w celu wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla realizacji przedsięwzięcia (można odstąpić od procedury OOŚ, jeśli odpowiedni organ uzna na podstawie karty informacyjnej przedsięwzięcia, że nie będzie ono znacząco oddziaływać na środowisko). W raporcie wykonanym na potrzeby procedury opisuje się elementy przyrodnicze środowiska objęte zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia (w tym m.in. opis elementów środowiska objętych ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz korytarzy ekologicznych w rozumieniu tej ustawy, a także opis krajobrazu, w którym dane przedsięwzięcie ma być zlokalizowane) oraz ocenia się wielkość i zasięg oddziaływania na formy ochrony przyrody oraz ciągłość łączących je korytarzy ekologicznych, a także inne elementy przyrodnicze, w tym krajobraz. Ponadto ocenia się zgodność z przepisami, a także wskazuje się przewidywane działania mające na celu unikanie, zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, w szczególności na formy ochrony przyrody wraz z oceną ich skuteczności odpowiednio na etapach realizacji, eksploatacji, użytkowania lub likwidacji przedsięwzięcia. Dopiero jeśli raport lub karta informacyjna przedsięwzięcia wykaże brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu obszaru chronionego krajobrazu, takie przedsięwzięcie będzie mogło być zrealizowane. Na etapie sporządzania planu ogólnego nie można stwierdzić ani opisać możliwych negatywnych oddziaływań bez znajomości rodzaju ani szczegółów technicznych przedsięwzięć, które powstaną w tych terenach.

W przypadku budowy obiektów składowych takich, jak silosy zbożowe, w strefach SR zlokalizowanych w Obszarze Chronionego Krajobrazu, w obowiązującym dla tego Obszaru rozporządzeniu nie zawarto zakazu lokalizacji tego typu obiektów. Nie stwierdza się przy tym, aby ich lokalizacja w wyznaczonych w planie ogólnym strefach, znacząco wpływała na ekosystemy, dla których ochrony wyznaczono ten Obszar. Nie będzie to miało wpływu na ochronę specyficznych cech krajobrazu, w tym naturalnych form rzeźby terenu, natomiast pozwoli ograniczyć lokalizację obiektów składowych wyłącznie do stref produkcji rolniczej, wyznaczonych w sąsiedztwie obszarów zurbanizowanych, a tym samym ograniczyć zasięg ich ewentualnego oddziaływania na roztaczający się rolniczy krajobraz gminy. W ustaleniach obowiązujących planów miejscowych gminy Sawin lokalizacja obiektów składowych, takich jak silosy, jest dopuszczona w zasięgu wszystkich terenów rolnych (oznaczonych jako RP), bez wskazania ograniczeń, co do ich wysokości, natomiast ustalenia planu ogólnego w wyznaczonych strefach otwartych SO, w których profilu podstawowym ustala się m.in. tereny rolnictwa, lokalizacja zabudowy, w tym obiektów składowych, jest wykluczona. Ustalenia te pozwolą na kształtowanie zagospodarowania przestrzennego gminy Sawin w sposób umożliwiający rozwój istniejących gospodarstw rolnych i działalności rolniczej w gminie, przy jednoczesnym zachowaniu walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych. Bez względu na powyższe, przy lokalizowaniu obiektów odznaczających się w krajobrazie, warto rozważyć ewentualne ich maskowanie, np. poprzez odpowiednie zagospodarowanie zielenią, co pozwoli ograniczyć ich wizualny wpływ na otoczenie.

W przypadku pomnika przyrody, w którego pobliżu istnieje możliwość rozwoju zabudowy, należy zakładać, że wszelkie prace i rozwiązania będą prowadzone zgodnie z odpowiednimi przepisami, tj. art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a ponadto stosuje się zapisy Zarządzenia Nr 34 Wojewody Tarnobrzeskiego z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie uznania tworów przyrody za pomnik (Dz. Urz. Woj. Tarnobrzeskiego z 1989 r., Nr 1, poz. 2).

Obszary Natura 2000

Obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar NATURA 2000 dokumentu narzuca ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (…).W myśl art. 3 pkt 17 w/w ustawy przez znaczące oddziaływanie na obszary NATURA 2000 należy rozumieć oddziaływanie na cele ochrony obszaru NATURA 2000, w tym w szczególności działania mogące:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar NATURA 2000, lub
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar NATURA 2000, lub
- pogorszyć integralność obszaru NATURA 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Na obszarze gminy Sawin funkcjonują następujące obszary Natura 2000:

- Specjalny obszar ochrony siedlisk Lasy Sobiborskie PLH060043,
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Serniawy PLH 060057,
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Sawin PLH 060068,
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Podpakule PLH 060048,
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Bachus PLH060056,

lub w jej bezpośrednim sąsiedztwie:

- Obszar specjalnej ochrony Ostoja Poleska PLH060013

Poniżej przedstawiono oddziaływanie ustaleń projektu Planu ogólnego w odniesieniu do zagrożeń i presji wywieranych na obszary NATURA 2000.

Tabela 8. Oddziaływanie ustaleń projektu Planu ogólnego w odniesieniu do zagrożeń i presji wywieranych na obszar NATURA 2000 „Lasy Sobiborskie", w oparciu o zapisy zawarte w Standardowym Formularzu Danych (SFD)

Poziom oddziaływania określony w SFD	Oddziaływanie wewnętrzne/zewnętrzne określone w SFD	Zagrożenie i presje określone w SFD	Oddziaływanie ustaleń projektu planu
niski	Wewn. i zewnętrzne	E03.01 – pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Nie dotyczy
średni	wewnętrzne	A04.03 - zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Nie dotyczy
niski	wewnętrzne	C01.03.01 - ręczne wycinanie torfu	Nie dotyczy
średni	wewnętrzne	G05 - hipodrom	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
średni	wewnętrzne	B01- zalesianie terenów otwartych	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
niski	wewnętrzne	K02 - Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Nie dotyczy
niski	zewnętrzne	J02.05 - Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
wysoki	wewnętrzne	J02.03 - Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Plan ogólny nie zakłada regulowania koryt rzek. Wobec tego ustalenia planu wykazują brak znaczącego negatywnego oddziaływania
niski	wewnętrzne	A07 - stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
niski	wewnętrzne	J01 - pożary i gaszenie pożarów	Nie dotyczy
średni	wewnętrzne	B - leśnictwo	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
średni	wewnętrzne	K02.03 - eutrofizacja (naturalna)	Nie dotyczy
średni	wewnętrzne	F03.01 - polowanie	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
niski	wewnętrzne	F02.03 - wędkarstwo	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
niski	wewnętrzne	D01.01 - ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
średni	Wewnętrzne i zewnętrzne	D01.02 - drogi, autostrady	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
średni	Wewnętrzne i zewnętrzne	X – zanieczyszczenia mieszane	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
średni	Wewnętrzne i zewnętrzne	K03.04 - drapieżnictwo	Nie dotyczy
niski	zewnętrzne	E01 - Tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
średni	wewnętrzne	A01 - Uprawa	brak znaczącego negatywnego oddziaływania

Tabela 9. Oddziaływanie ustaleń projektu Planu ogólnego w odniesieniu do zagrożeń i presji wywieranych na obszar NATURA 2000 „Serniawy", w oparciu o zapisy zawarte w Standardowym Formularzu Danych (SFD)

Poziom oddziaływania określony w SFD	Oddziaływanie wewnętrzne/zewnętrzne określone w SFD	Zagrożenie i presje określone w SFD	Oddziaływanie ustaleń projektu planu
średni	zewnętrzne	B02.01 - odnawianie lasu po wycince (nasadzenia)	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
średni	Wewnętrzne i zewnętrzne	X – zanieczyszczenia mieszane	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
Średni	zewnętrzne	B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
średni	zewnętrzne	B02.02 - wycinka lasu	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
średni	zewnętrzne	B02.03 - usuwanie podszytu	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
niski	wewnętrzne	B - leśnictwo	brak znaczącego negatywnego oddziaływania

Tabela 10. Oddziaływanie ustaleń projektu Planu ogólnego w odniesieniu do zagrożeń i presji wywieranych na obszar NATURA 2000 „Sawin", w oparciu o zapisy zawarte w Standardowym Formularzu Danych (SFD)

Poziom oddziaływania określony w SFD	Oddziaływanie wewnętrzne/zewnętrzne określone w SFD	Zagrożenie i presje określone w SFD	Oddziaływanie ustaleń projektu planu
średni	wewnętrzne	J01 - pożary i gaszenie pożarów	Nie dotyczy
średni	Wewnętrzne i zewnętrzne	X – zanieczyszczenia mieszane	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
niski	wewnętrzne	K02 - Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Nie dotyczy
wysoki	zewnętrzne	J02.05 - Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Brak w ustaleniach planu ogólnego nowych inwestycji ingerujących w środowisko wodne w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru, stąd brak znaczącego negatywnego oddziaływania

Tabela 11. Oddziaływanie ustaleń projektu Planu ogólnego w odniesieniu do zagrożeń i presji wywieranych na obszar NATURA 2000 „Podpakule", w oparciu o zapisy zawarte w Standardowym Formularzu Danych (SFD)

Poziom oddziaływania określony w SFD	Oddziaływanie wewnętrzne/zewnętrzne określone w SFD	Zagrożenie i presje określone w SFD	Oddziaływanie ustaleń projektu planu
średni	zewnętrzne	E03.01 - pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych (zanieczyszczenia mieszane)	Nie dotyczy
Średni	zewnętrzne	J02.01.03 - wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek	Nie dotyczy
średni	zewnętrzne	J02.05.03 - modyfikowanie akwenów wód stojących	Plan ogólny nie przewiduje modyfikowania akwenów wód stojących, stąd brak

			znaczącego negatywnego oddziaływania
średni	zewnętrzne	K02.02 - nagromadzenie materii organicznej	Nie dotyczy
wysoki	wewnętrzne	K03.04 - drapieżnictwo	Nie dotyczy

Tabela 12. Oddziaływanie ustaleń projektu Planu ogólnego w odniesieniu do zagrożeń i presji wywieranych na obszar NATURA 2000 „Bachus", w oparciu o zapisy zawarte w Planie Ochrony

Zagrożenie i presje określone w Planie ochrony	Oddziaływanie ustaleń projektu planu
K01 abiotyczne (powolne) procesy naturalne	Nie dotyczy
G01 sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
I01 obce gatunki inwazyjne	brak znaczącego negatywnego oddziaływania (np. w wyniku przemieszczania się gatunków inwazyjnych z ludnością po drogach stanowiących strefę komunikacji)
L10 inne naturalne katastrofy	Nie dotyczy

Tabela 13. Oddziaływanie ustaleń projektu Planu ogólnego w odniesieniu do zagrożeń i presji wywieranych na obszar NATURA 2000 „Ostoja Poleska", w oparciu o zapisy zawarte w Standardowym Formularzu Danych (SFD)

Poziom oddziaływania określony w SFD	Oddziaływanie wewnętrzne/zewnętrzne określone w SFD	Zagrożenie i presje określone w SFD	Oddziaływanie ustaleń projektu planu
średni	wewnętrzne	K02.03 - eutrofizacja (naturalna)	Nie dotyczy
wysoki	zewnętrzne	J02.05 - Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Brak w ustaleniach planu nowych inwestycji ingerujących w środowisko wodne w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru, stąd brak znaczącego negatywnego oddziaływania
wysoki	zewnętrzne	G02 - Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
niski	zewnętrzne	D01.02 – drogi, autostrady	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
niski	wewnętrzne	D01.02 – drogi, autostrady	Nie dotyczy (ostoja poza terenem planu)
średni	wewnętrzne	J02.01 - Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Nie dotyczy (ostoja poza terenem planu)
niski	zewnętrzne	H - zanieczyszczenia	brak znaczącego negatywnego oddziaływania
niski	wewnętrzne	D01.01 - ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Nie dotyczy (ostoja poza terenem planu)
wysoki	wewnętrzne	G02 - Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	Nie dotyczy (ostoja poza terenem planu)
niski	wewnętrzne	E01.03 - zabudowa rozproszona	Nie dotyczy (ostoja poza terenem planu)
niski	wewnętrzne	H - zanieczyszczenia	Nie dotyczy (ostoja poza terenem planu)
średni	zewnętrzne	X – zanieczyszczenia mieszane	brak znaczącego negatywnego oddziaływania

Ustalenia przewidziane w *projekcie planu ogólnego gminy Sawin* nie wpłyną znacząco na obszar Natura 2000 oraz środowisko (przewiduje się oddziaływanie pozytywne lub neutralne lub brak znaczącego negatywnego oddziaływania), nie będą zagrażać obszarom i gatunkom chronionym nie wpłynie na

naturalny zasięg i obszary mieszczące się w obrębie siedlisk przyrodniczych, nie będą zagrażać obszarom i gatunkom chronionym.

W ramach projektu planu ogólnego gminy wprowadzono istotne ograniczenie powierzchni stref SO (stref potencjalnej lokalizacji elektrowni wiatrowych), dostosowując je do lokalnych uwarunkowań w zakresie zachowania minimalnych odległości od budynków mieszkalnych i tworząc jednocześnie bufor od obszarów prawnie chronionych, cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. W wyznaczonych strefach o ograniczonym zasięgu dopuszcza się możliwość lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz elektrowni słonecznych.

Na etapie sporządzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp) dla stref z dopuszczoną lokalizacją elektrowni wiatrowej powinny zostać wykonane pogłębione analizy środowiskowe, obejmujące co najmniej:

1. Inwentaryzacje ornitologiczne;
2. Ocenę oddziaływania na obszary Natura 2000 z analizą integralności i łączności siedlisk;
3. Ocenę oddziaływania na klimat akustyczny oraz efektu migotania cienia;
4. Analizę krajobrazowo-widokową.

Wyniki przeprowadzonych analiz stanowić będą podstawę do ostatecznego doprecyzowania sposobu zagospodarowania tych stref w mpzp, a w przypadku stwierdzenia potencjalnych ryzyk środowiskowych – do zawężenia lub wyłączenia fragmentów stref z potencjalnej lokalizacji turbin.

Ustalenie planistyczne zawarte w projekcie planu ogólnego nie zwalnia inwestora z obowiązku uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wydawanej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.), wraz z przeprowadzeniem oceny oddziaływania na obszar Natura 2000, jeżeli zajdzie taka potrzeba. Na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp), który będzie uszczegółowieniem ustaleń planu ogólnego, nastąpi doprecyzowanie granic, parametrów i zasad zagospodarowania stref SO, w tym ostateczne określenie lokalizacji, mocy, liczby i wysokości turbin oraz powierzchni instalacji fotowoltaicznych. Etap mpzp będzie kluczowy z punktu widzenia oceny środowiskowej, ponieważ dopiero na tym poziomie możliwe będzie przeprowadzenie szczegółowych analiz przestrzennych, i przyrodniczych w odniesieniu do faktycznego zagospodarowania terenu i jego uwarunkowań przyrodniczych.

Dla miejscowego planu, w którego granicach dopuści się możliwość lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy ooś, obowiązkowo przeprowadza się strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko. Obejmuje ona sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko, uzgodnienie zakresu i treści tego dokumentu z właściwymi organami – w szczególności z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (RDOŚ) oraz Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym (PPIS) – a także przeprowadzenie konsultacji społecznych, zgodnie z zasadami udziału społeczeństwa w ochronie środowiska. Celem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na etapie planu miejscowego jest zidentyfikowanie oraz ocena potencjalnych skutków środowiskowych wynikających z ustaleń planu, w tym dopuszczenia inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii oraz określenie działań minimalizujących lub kompensacyjnych. Prognoza sporządzana dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp) ma charakter planistyczny, gdyż odnosi się do skutków wynikających z przyjętych ustaleń planu, a nie do indywidualnych zamierzeń inwestycyjnych. Jednocześnie należy podkreślić, że jest ona znacznie bardziej szczegółowa niż prognoza sporządzana na etapie planu ogólnego, gdyż opiera się na precyzyjnie określonych granicach obszaru objętego planem, parametrach zabudowy i sposobie zagospodarowania. Na etapie miejscowego planu możliwe jest zatem dokładniejsze rozpoznanie potencjalnych oddziaływań środowiskowych, w tym lokalnych uwarunkowań przyrodniczych, hydrologicznych, krajobrazowych i akustycznych. Umożliwia to bardziej precyzyjną identyfikację i ocenę skutków środowiskowych ustaleń planu, a także sformułowanie konkretnych działań

minimalizujących, kompensacyjnych lub ochronnych, dostosowanych do faktycznych warunków przestrzennych i przyrodniczych danego obszaru. W odróżnieniu od planu ogólnego, który pełni funkcję kierunkową i strategiczną w skali całej gminy, prognoza oddziaływania na środowisko dla mpzp stanowi instrument szczegółowej weryfikacji środowiskowej – pozwala na ocenę realnego wpływu przyjętych rozwiązań przestrzennych, w tym lokalizacji instalacji odnawialnych źródeł energii, na poszczególne komponenty środowiska oraz na formy ochrony przyrody.

Na dalszym etapie procesu inwestycyjnego, po uchwaleniu planu miejscowego, inwestor planujący realizację konkretnego przedsięwzięcia kwalifikowanego jako mogące znacząco oddziaływać na środowisko, jest zobowiązany – zgodnie z art. 72 ust. 1 pkt 1 ustawy ooś – do uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przed wystąpieniem o pozwolenie na budowę. W tym postępowaniu prowadzona jest ocena oddziaływania na środowisko konkretnej inwestycji, obejmująca m.in. analizę wariantów, identyfikację i ocenę oddziaływań rzeczywistych, sporządzenie karty oddziaływania przedsięwzięcia lub raportu o oddziaływaniu na środowisko, uzgodnienia z właściwymi organami (w tym RDOŚ, Wodami Polskimi, PPIS) oraz udział społeczeństwa.

Oznacza to, że etap planu miejscowego służy rozpoznaniu potencjalnych skutków środowiskowych wynikających z ustaleń planu, natomiast etap postępowania inwestycyjnego ma charakter szczegółowy i indywidualny, odnoszący się do konkretnych przedsięwzięć, ich lokalizacji, technologii i parametrów technicznych. Takie dwustopniowe podejście – strategiczna ocena na poziomie planu miejscowego oraz indywidualna ocena inwestycji w ramach procedury ooś – gwarantuje, że zarówno planistyczne ustalenia przestrzenne, jak i konkretne zamierzenia inwestycyjne będą realizowane z pełnym poszanowaniem wymogów ochrony środowiska, zasad zrównoważonego rozwoju i zachowania integralności sieci Natura 2000.

Podkreśla się zatem, że etap planu miejscowego będzie momentem rzeczywistego rozstrzygnięcia środowiskowego w odniesieniu do możliwości realizacji inwestycji odnawialnych źródeł energii, ponieważ to wówczas dostępne będą szczegółowe dane o parametrach przedsięwzięć, ich przestrzennym rozmieszczeniu oraz wynikach analiz przyrodniczych. Dopiero pozytywne wyniki ocen środowiskowych na etapie mpzp i uzgodnienia z właściwymi organami mogą stanowić podstawę do dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych i słonecznych w granicach stref SO.

Ocenia się, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony obiektów i obszarów cennych przyrodniczo, podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a przyjęte rozwiązania są korzystne i jedyne pod względem ochrony, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130). W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w tym tych sporządzanych na podstawie ustaleń planu ogólnego, określa się obowiązkowo zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu - konieczne jest w związku z tym uwzględnienie występujących w zasięgu miejscowych planów form ochrony przyrody oraz obowiązujących dla nich zakazów i ewentualnych innych ustaleń.

7.11. Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko powstałe w wyniku realizacji ustaleń planu ogólnego

Cechy obszaru objętego prawdopodobnym oddziaływaniem, jak również charakter planowanych działań, skala i rodzaj oddziaływań na środowisko pozwala na ocenę, iż realizacja ustaleń projektu planu ogólnego nie powinna spowodować znacząco negatywnego oddziaływania na środowisko.
W odniesieniu do poszczególnych stref i rodzaju przeznaczenia terenu, jego zagospodarowanie może oddziaływać na środowisko zarówno w sposób pozytywny – (powodujące korzystne zmiany w środowisku, najczęściej wtórne, pojawiające się w dłuższym horyzoncie czasowym, prowadzące do poprawy wybranych elementów środowiska w wymiarze ponadlokalnym), jak i negatywne – (oddziaływanie zauważalne, powodujące odczuwalne skutki środowiskowe, lecz nie powodujące przekroczeń standardów, istotnych zmian ilościowych i jakościowych, możliwe do ograniczenia).

Identyfikacja i przewidywanie wpływu tych drugich jest szczególnie istotne, z uwagi na fakt, że to właśnie one najczęściej powstają w wyniku zmian w zagospodarowaniu (użytkowaniu) terenu i wymagają zastosowania środków zapobiegawczych bądź minimalizujących negatywne oddziaływania na środowisko.

Ze względu na brak w obowiązującym ustawodawstwie definicji negatywnych oddziaływań na środowisko, na potrzeby niniejszego dokumentu przyjęto, że jakkolwiek prowadzą one do pogorszenia stanu środowiska bądź zmiany charakterystyki jego konstytutywnych cech, to spodziewana skala zmian nie uprawdopodabnia naruszenia określonych prawem standardów jakości środowiska. W oparciu o stanowiska prezentowane w publikacjach specjalistycznych, a także z najczęściej stosowane w prognozach kryteria, o znaczącym oddziaływaniu na środowisko można mówić w sytuacji dużego prawdopodobieństwa naruszenia standardów jakości środowiska, bądź degradacji (z nieodwracalną włącznie) szczególnie cennych walorów przyrodniczych lub krajobrazu. Wynikiem znaczących oddziaływań może być również deregulacja środowiska, przejawiająca się okresowym lub trwałym zakłóceniem procesów naturalnych, itp. hydrologicznych (podtopienia, przesuszenia), glebotwórczych (jałowienie gleby), rzeźbotwórczych (aktywizacja erozji), ekologicznych (fragmentacja środowiska) itp. Spowodowane realizacją planu ogólnego przeznaczenie terenów pod funkcje planowane w obrębie poszczególnych stref, będzie oddziaływać na poszczególne elementy środowiska. Zastosowanie zawartych w prognozie uwag i nowoczesnych rozwiązań technicznych, powinno skutkować eliminacją lub zmniejszeniem do minimum prawdopodobieństwa przekroczenia określonych prawem standardów jakości środowiska, pomimo bezpośredniego i stałego charakteru niektórych oddziaływań. Największe trudności w identyfikacji występują w przypadku oddziaływań skumulowanych, które należy rozumieć jako działania, wynikające z sumarycznego działania skutków realizacji analizowanego przedsięwzięcia, a także skutków spowodowanych przez inne działania, obecnie występujące, dokonane w przeszłości, bądź przewidywane. Dylematy w ich rozpoznaniu wynikają głównie z braku danych dotyczących możliwych przyszłych oddziaływań, ale również niewystarczających informacji o zrealizowanych przedsięwzięciach, będących źródłem oddziaływań. Z tego względu ocena ta ma charakter orientacyjny i może służyć przede wszystkim wskazaniu kierunków zagospodarowania, których realizacja będzie aprobowana ze względu na fakt, iż będzie ona wzmacniać skutki pozytywne lub neutralizować negatywne skutki innych działań albo też nie będzie aprobowana z uwagi na możliwość kumulowania się (wzmacniania) negatywnych skutków realizacji różnych działań.

Zagospodarowanie terenów w wyniku realizacji projektu dokumentu będzie oddziaływać na poszczególne elementy środowiska. Projekt planu ogólnego wprowadza na obszarze gminy nowe przesądzenia, elementy i obszary pod zainwestowanie w ramach stref planistycznych, które będą oddziaływać na środowisko poprzez:

- wprowadzanie zanieczyszczeń do atmosfery pochodzących głównie z rozbudowy gospodarstw wysokotowarowych, budowy nowych zakładów przemysłowych, ale także ze wzmożonego ruchu komunikacyjnego, zwłaszcza na drogach wojewódzkich;
- emitowanie hałasu, którego prawdopodobnym źródłem będą nowe zakłady przemysłowe oraz wzmożony ruch komunikacyjny na drogach wojewódzkich, a także na trasach prowadzących do zakładów produkcyjnych i usługowych powstałych w ramach terenów aktywności gospodarczej;
- zwiększone ilości wytwarzanych odpadów komunalnych i przemysłowych;
- przekształcenia naturalnego ukształtowania terenu;
- zmiany w krajobrazie, dotyczy głównie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (elektrownia słoneczna);
- zmiany w szacie roślinnej w przypadku realizacji wszystkich zmian przedstawionych w projekcie dokumentu.

Większość oddziaływań na środowisko przyrodnicze i kulturowe (tj. rzeźbę terenu, gleby, florę, faunę, spójność struktury ekologicznej i dobra kultury) będzie mieć charakter bezpośredni, ale o zróżnicowanym natężeniu. Oddziaływania o charakterze negatywnie słabym mogą objąć gleby, florę i dobra kultury, a umiarkowane –rzeźbę terenu, faunę i spójność struktury ekologicznej i funkcji.

Oddziaływania te miałyby charakter odwracalny, które mogą i powinny być ograniczane metodami planistycznymi i działaniami mitygującymi względnie rozwiązaniami alternatywnymi.
Oddziaływaniem przekształcającym środowisko, widocznym w największym stopniu, jest ubytek powierzchni biologicznie czynnej w wyniku przeznaczenia terenów pod zabudowę mieszkaniową, przemysłową, zabudowę produkcji zwierzęcej oraz budowy urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii.
Każdy z obiektów w postaci dróg, w tym zwłaszcza wojewódzkich, wpływa na środowisko poprzez: emisję zanieczyszczeń do powietrza(drogi), hałas, stanowiąc barierę dla zwierząt, wpływając na gleby i wody gruntowe. Oddziaływania tych obiektów mogą się kumulować.

Ocenia się, iż kumulować się będą w szczególności oddziaływania dotyczące istniejącej i planowanej zabudowy, w tym większe niż obecnie emisje zanieczyszczeń, zrzuty ścieków i wytwarzania odpadów komunalnych. W wyniku zwiększonych emisji, a także w ubytku terenów otwartych, wystąpią negatywne oddziaływania na biotyczne i abiotyczne komponenty środowiska naturalnego, których skutek może być większy aniżeli suma konsekwencji funkcjonowania każdego z nich z osobna. Wyznaczona w projekcie dokumentu polityka przestrzenna, zakłada racjonalne wykorzystanie przestrzeni niezainwestowanej, lokalizując nową zabudowę w obrębie już istniejących struktur osadniczych lub też jako ich bezpośrednią kontynuację.

Tabela 14. Przewidywane oddziaływania na środowisko planowanego zagospodarowania

Ustalenia projektu planu ogólnego	owierzchnia ziemi	ydrosfera	owietrze atmosferyczne	limat lokaln y	ośliny	wierzęta	óżnorodność biologiczna	limat akustyczny	rajobraz	abytki
Tereny przeznaczone pod strefy z zabudową mieszkaniową jednorodzinną, zagrodową oraz usługową	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	0
Tereny stref produkcji rolniczej (zwierzęcej)	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)i DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	0
Zabudowa w ramach terenów stref gospodarczych	(-)i DNB	(-)s DNB	(-)i DNB	(-)s DNB	(-)s/i DNB	(-)s/i DNB	(-)s DNB	(-)i DNB	**(-)s DNB**	0
Tereny lokalizacji obiektów wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii	(-)i DNB	(+-)s DNB	(+)s DNB	(+)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(-)s DNB	(+)s DNB	(-)i DNB	0
Tereny strefy komunikacyjnej (w tym przebudowa i modernizacja dróg wojewódzkich)	(-)i DNB	(-)i DNB	(-)i DNB	(-)i/s DNB	(-)i DNB	(-)i DNB	(-)i DNB	O(-)i/s DNB	(-)i/s DNB	0

Objaśnienia:
+ oddziaływania pozytywne; - oddziaływania negatywne: /s słabe, /i istotne, 0 brak oddziaływań
B oddziaływanie bezpośrednie; P oddziaływanie pośrednie; O oddziaływanie odwracalne; N oddziaływanie nieodwracalne; D oddziaływanie długookresowe; B oddziaływanie bezpośrednie

Stwierdza się, mając na uwadze stan środowiska, położenie terenu objętego analizą, obecny sposób zainwestowania terenów, iż zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym będące efektem realizacji ustaleń projektu planu ogólnego, **nie spowodują znaczącego negatywnego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska.**

7.12 Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego nie spowoduje transgranicznego oddziaływania na środowisko ze względu na znaczne oddalenie obszaru gminy od granic państwa. Ponadto ustalenia projektu planu ogólnego dotyczą jedynie strefowania obszaru gminy oraz nieprzekraczalnych warunków realizacji inwestycji w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych określonych w gminnych standardach urbanistycznych – z uwagi na kierunkowy, ogólny charakter dokumentu oraz brak wskazania konkretnych inwestycji nie ma podstaw do prognozowania transgranicznego oddziaływania na środowisko.

8 Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru

Podstawowe problemy z zakresu planowania przestrzennego i ochrony środowiska zostały w projekcie planu ogólnego rozwiązane w sposób prawidłowy. Strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne określone w planie ogólnym wynikają z uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy, w tym uwarunkowań środowiskowych gminy i jej zasobów, oraz uwzględnienia wniosków interesariuszy. Projekt planu ogólnego uwzględnia wariant najkorzystniejszy pod względem społecznym, ekonomicznym oraz ekologicznym.

9 Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu

Analiza ustaleń projektu planu ogólnego przeprowadzona w rozdziale *7 Ocena oddziaływania na komponenty środowiska i zagrożenia dla środowiska w wyniku realizacji ustaleń projektu planu* wykazała, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony zasobów naturalnych, obszarów i obiektów cennych przyrodniczo, walorów krajobrazowych, zabytków i dóbr materialnych oraz bezpieczeństwa ludzi.

Rozwiązania przyjęte w projekcie planu ogólnego są korzystne i jedyne pod względem ochrony środowiska, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130).

Za istotne dla ochrony środowiska uznaje się następujące rozwiązania projektu planu ogólnego:
- Objęcie strefami górnictwa udokumentowanego złoża kopalin, terenu górniczego oraz obszaru górniczego, a także działek zgodnie z wnioskami złożonymi w trakcie procedury planistycznej.
- Uwzględnienie obowiązywania zakazu lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek w granicach Chełmskiego parku Krajobrazowego i Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu poprzez wyznaczenie na tych terenach stref otwartych (SO). Przypadki wkraczania stref, w ramach których dopuszcza się tereny inwestycyjne, wynika z wcześniejszego wyznaczenia obszarów budowlanych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a także z istniejących już w tych obszarach ciągów zabudowy.
- Określenie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej.
- Lokalizacja inwestycji OZE (elektrownie słoneczne i wiatrowe) została ograniczona do stref o niższej wrażliwości środowiskowej, z wyłączeniem obszarów prawnej ochrony przyrody, co minimalizuje ryzyko kolizji krajobrazowych i przyrodniczych.
- Wprowadzenie stref widokowych wokół obiektów zabytkowych z zakazem zabudowy chroni krajobraz kulturowy i integralność historycznych osi kompozycyjnych.
- Wprowadzenie stref otwartych (SO) z wyłączeniem zabudowy na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych (doliny rzek, kompleksy leśne, łąki i użytki ekologiczne) stanowi najskuteczniejszy środek ochrony przed degradacją przestrzenną i fragmentacją siedlisk.

Projekt planu ogólnego, jako dokument strategiczny o charakterze kierunkowym, nie stanowi bezpośredniej podstawy do realizacji inwestycji, jednak wyznacza ramy dla przyszłego zagospodarowania przestrzennego gminy. Istotne jest zatem wskazanie rozwiązań planistycznych i organizacyjnych, które będą sprzyjać minimalizacji potencjalnych oddziaływań na środowisko, wynikających z ewentualnej realizacji działań przewidywanych w przyszłości, na podstawie ustaleń planu ogólnego przy zmianie planów miejscowych:

- Każda przyszła inwestycja wynikająca z ustaleń planu powinna być zgodna z przepisami ochrony środowiska oraz objęta procedurą oceny oddziaływania na środowisko, jeśli może potencjalnie znacząco oddziaływać na obszary chronione, korytarze ekologiczne lub krajobraz kulturowy.
- Zaleca się stosowanie najlepszych dostępnych technologii (BAT) w procesach budowy i eksploatacji, w tym ograniczanie emisji pyłów i hałasu, minimalizowanie powierzchni uszczelnionych, stosowanie technologii niskoemisyjnych i retencjonowanie wód opadowych.
- Na terenach o wysokiej intensywności zabudowy (SW, SU, SP) zaleca się wprowadzanie zieleni izolacyjnej, szpalerów drzew i pasów buforowych wzdłuż granic inwestycji i dróg, celem ograniczenia zanieczyszczeń powietrza, hałasu i efektów wizualnych.
- W przypadku lokalizacji instalacji fotowoltaicznych należy zapewnić: utrzymanie co najmniej 30% powierzchni biologicznie czynnej, wprowadzenie nasadzeń kompensacyjnych i zieleni osłonowej, projektowanie instalacji z użyciem paneli o niskiej refleksyjności,
- unikanie terenów zalewowych i podmokłych.
- Dla elektrowni wiatrowych konieczne jest: zachowanie wymaganych odległości od zabudowy i obszarów chronionych, uwzględnienie lokalnych tras migracji ptaków i nietoperzy, prowadzenie monitoringu przyrodniczego w okresie eksploatacji.
- W przypadku wysokotowarowej gospodarstw rolnych (SR) należy ograniczać stosowanie nawozów i środków ochrony roślin, wprowadzać strefy buforowe wzdłuż cieków, a także unikać lokalizacji nowych obiektów inwentarskich wysokotowarowej produkcji hodowlanej.

W przypadku utraty siedlisk lub przekształcenia terenów zieleni zaleca się prowadzenie kompensacji przyrodniczej, obejmującej: nasadzenia drzew i krzewów rodzimych gatunków, odtworzenie muraw i zadrzewień śródpolnych, renaturyzację fragmentów cieków i dolin, rekultywację terenów poeksploatacyjnych w kierunku przyrodniczo-rekreacyjnym.

Należy wspierać działania służące zachowaniu ciągłości korytarzy ekologicznych poprzez utrzymanie powiązań między kompleksami leśnymi, dolinami rzecznymi i terenami otwartymi. W tym celu rekomenduje się: utrzymanie zieleni wzdłuż dróg i rowów melioracyjnych, unikanie zabudowy na obszarach pełniących funkcję łączników przyrodniczych (SO, SN), zapewnienie przepustów i przejść dla zwierząt przy nowych inwestycjach liniowych.

W przypadku planowania inwestycji infrastrukturalnych lub produkcyjnych w pobliżu obszarów chronionych należy rozważyć kompensację przestrzenną poprzez wyznaczenie ekwiwalentnych terenów zielonych lub wprowadzenie pasów buforowych pomiędzy zabudową a obszarami przyrodniczo cennymi.

9.1 Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru

W granicach gminy Sawin występują obszary Natura 2000, rozwiązania przyjęte w projekcie planu ogólnego nie będą zagrażać obszarom i gatunkom chronionym nie wpłynie na naturalny zasięg i obszary mieszczące się w obrębie siedlisk przyrodniczych, nie będą zagrażać obszarom i gatunkom chronionym, w związku z tym nie wskazuje się rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000.

10 Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwość jej przeprowadzania

Monitoring skutków wdrażania i funkcjonowania ustaleń planu ogólnego, tj. zgodność miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z określonymi strefami planistycznymi oraz gminnymi standardami urbanistycznymi będzie prowadzony przez Radę Gminy Sawin na bieżąco, w trakcie procedury uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Analiza skutków realizacji zapisów Planu Ogólnego w zakresie funkcji i sposobu zagospodarowania nastąpi po uchwaleniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powstaną w oparciu o opracowywany dokument. Wynika to z faktu, iż plan ogólny stanowi dokument prawa miejscowego – jednak wyłącznie na jego podstawie nie mogą być wydawania pozwolenia na budowę.

Monitorowanie zamierzeń inwestycyjnych odbywać się będzie na etapie występowania inwestora o pozwolenie na budowę, a następnie poprzez coroczną analizę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy. W zakresie ochrony środowiska prowadzony jest monitoring przeprowadzany przez odpowiednie służby, zarówno ochrony środowiska, przyrody czy sanitarne. Należą do nich m.in. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, jak i wydziały ochrony środowiska urzędu wojewódzkiego, powiatowego oraz gminy Sawin.

Polega on na corocznej analizie i ocenie stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu (w szczególności dotyczącego: stanu wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, klimatu akustycznego, gleb) oraz na analizie i ocenie innych dostępnych wyników pomiarów i obserwacji. Wyniki monitoringu stanu środowiska przyrodniczego są publikowane w odpowiednich opracowaniach, takich jak np. Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim, wydawanym co roku.

Dodatkowo w zakresie indywidualnych rozwiązań dotyczących gospodarki ściekowej na terenie gminy wskazuje się na uwzględnienie przeprowadzania okresowych kontroli dokumentów potwierdzających wywóz nieczystości ze zbiorników bezodpływowych, w tym częstotliwości ich opróżniania, a w przypadku indywidualnych oczyszczalni ścieków – przeprowadzania okresowych kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się osadów ściekowych.

Ze względu na umożliwienie zapisami projektu Planu ogólnego częściowej ekspansji zabudowy na terenach rolniczych, należy przestrzegać wytycznych zapisanych ww. projekcie, ilości terenu biologicznie czynnego oraz przestrzegać linii zabudowy od lasu, dla inwestycji sąsiadujących z obszarami chronionymi i innymi terenami leśnymi.

Jednocześnie poza aspektem środowiskowym, ważny jest aspekt społeczny skutków realizacji zapisów Planu ogólnego. Sporządzający plan może zbadać stopień zadowolenia mieszkańców gminy z tych postanowień drogą ankietową bądź poprzez wprowadzenie konsultacji społecznych, przeprowadzanych przy okazji analizy wniosków o zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym gminy.

11 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Niniejsza prognoza dotyczy oceny oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy Sawin. Opracowywany projekt został wywołany uchwałą nr IV/16/24 Rady Gminy Sawin z dnia 26 czerwca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Sawin.

Analizie i ocenie poddano projekt uchwały zawierający ustalenia danych przestrzennych, także rysunek projektu planu na tle uwarunkowań w skali 1 : 20000.

W planie ogólnym gminy Sawin określono strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne odpowiednie do specyfiki miejsca. Wiodące znaczenie przy podziale gminy Sawin na w/w strefy miała istniejąca struktura funkcjonalno – przestrzenna oraz kierunki rozwoju określone w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sawin, jak również w miejscowych planach obowiązujących na terenie gminy.

Zakres przestrzenny wprowadzonych planu ogólnego obejmuje cały obszar gminy w jej granicach administracyjnych. Gmina Sawin położona jest we wschodniej części województwa lubelskiego, w

północno-wschodniej części powiatu chełmskiego. Jest ulokowana poza głównym systemem powiązań komunikacyjnych o znaczeniu krajowym. Do najważniejszych dróg należą połączenia regionalne:

- droga wojewódzka nr 812, prowadząca z Białej Podlaskiej przez Włodawę, Chełm do Krasnegostawu,
- droga wojewódzka nr 819, łącząca Parczew z Wolą Uhruską.

Cechuje się peryferyjnym położeniem w stosunku do dużych ośrodków miejskich. Gmina Sawin znajduje się w odległości około 75 km od Lublina - stolicy województwa lubelskiego, 95 km od Rzeszowa, 40 km od przejścia granicznego w Dorohusku i 18 km od Chełma, będącego siedzibą powiatu.

W odniesieniu do położenia fizycznogeograficznego, omawiany obszar w całości znajduje się w obrębie dwóch subregionów geograficznych: Pagórów Chełmskich i Obniżenia Dubienki. Oba subregiony wykazują wyraźną odrębność hipsometryczną oraz krajobrazową. Północna i południowo-zachodnia część gminy, znajdująca się w obrębie Pagórów Chełmskich, cechuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Dominują tu formy wypukłe, które są wyraźnie widoczne w krajobrazie. W obrębie Obniżenia Dubienki, obejmującego centralną i południowo-wschodnią część gminy, znaczną powierzchnię zajmują równiny akumulacji jeziorzyskowo-rzecznej, które powstały w okresie zlodowacenia bałtyckiego.

Gmina Sawin w całości znajduje się w zasięgu dorzecza rzeki Bug. Głównymi rzekami gminy są Uherka oraz jej lewobrzeżny dopływ Lepitucha. Obszar gminy Sawin znajduje się w obrębie 8 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP). Stan/potencjał ekologiczny wszystkich JCWP oceniony został jako zły. Są one zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Gmina znajduje się na obszarze głównego zbiornika wód podziemnych **(GZWP) nr 407** „Chełm-Zamość", który obejmuje powierzchnię 9015 km² według dokumentacji hydrogeologicznej z 1996 roku. Zbiornik ma charakter porowo-szczelinowy i został wykształcony w kredzie górnej. Jakość wody w zbiorniku określona jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r., gdzie woda została zaliczona do klas I-III. Wodoprzewodność zbiornika wynosi 200-500 m³/d, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne to 1 099 600 m³/d. Na przeważającym obszarze zbiornik jest podatny lub bardzo podatny na antropopresję, z lokalnymi obszarami o średniej i małej podatności. W północnej części zbiornika (poza obrębem gminy Sawin) woda jest bardzo mało podatna na wpływ działalności człowieka. Gmina Sawin położona jest w obszarze dwóch jednolitych częściach wód podziemnych: w obszarze (JCWPd) nr 67 (kod GW200067) i nr 91 (kod GW200091). Ocena stanu JCWPd nr 67 i JCWPd nr 91 wykazała, że stan jakościowy wód jest dobry, a ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych –niezagrożona.

Na terenie gminy występują zarówno obszarowe jak i punktowe formy ochrony przyrody. Zgodnie z art. 6 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. formami ochrony przyrody na terenie gminy są: rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.
Gmina Sawin wyróżnia się wyjątkowo wysokimi walorami przyrodniczymi, które w znacznym stopniu przyczyniły się do ustanowienia rozbudowanej sieci form ochrony przyrody. Wśród form ochrony obecnych na terenie gminy znajdują się:

- dwa rezerwaty przyrody: Bachus i Serniawy,
- Chełmski Park Krajobrazowy,
- Chełmski i Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- pięć obszarów wchodzących w skład sieci Natura 2000,
- osiem pomników przyrody,
- użytki ekologiczne.

Ponadto niewielki fragment gminy znajduje się w granicach otuliny Poleskiego Parku Narodowego.

Na terenie gminy występuje wiele gatunków fauny i flory zaliczanych do rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Obszary te posiadają status ochrony o znaczeniu krajowym, europejskim i światowym. Północna część gminy leży w zasięgu strefy przejściowej Transgranicznego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie".

Plan ogólny zakłada wprowadzenie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i zagrodową – jako stref wiodących wyznaczonych na podstawie istniejących uwarunkowań, tj. kontynuacji istniejącego zainwestowania oraz realnego zapotrzebowania z dążeniem do uzyskania wyższych standardów zamieszkania, a także zapewnienia wyższego poziomu usług dla jego mieszkańców z zachowaniem obecnego charakteru gminy. Jako funkcje uzupełniające wprowadzono do projektu planu strefy usługowe, strefy zieleni i rekreacji. W planie uwzględniono planowane strefy gospodarcze (związane z przebiegiem drogi wojewódzkiej nr 812 i koncentracją funkcji w miejscowości Sawin), jak również strefy produkcji rolnej (w tym zwłaszcza zwierzęcej) w odpowiedniej odległości od planowanej i istniejącej zabudowy mieszkaniowej. W projekcie planu ogólnego ukazano przebieg dróg wojewódzkich nr 812 i 819. W planie ogólnym, przy wyznaczaniu stref wzięto pod uwagę również przebieg istniejących korytarzy ekologicznych wchodzących w skład przyrodniczego systemu Gminy, dla których wiodącą funkcją jest strefa otwarta bez możliwości zabudowy (miejscami strefa zieleni rekreacji). Omawiamy dokument zachowuje również istniejące grunty leśne, głównie istniejące kompleksy leśne w środkowej, północno-zachodniej i północnej części gminy oraz większość gruntów rolnych (gruntów chronionych klasy III). W ustaleniach planu ogólnego uwzględnia się istniejącą obsługę komunikacyjną gminy w zakresie ruchu samochodowego.
W planie ogólny dla gminy Sawin ustalono następujące strefy planistyczne:

a) SW – strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną,
b) SJ – strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną,
c) SZ – strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową,
d) SU – strefy usługowe,
e) SP – strefy gospodarcze,
f) SR – strefy produkcji rolniczej
g) SI – strefy infrastrukturalne,
h) SN – strefy zieleni i rekreacji,
i) SG – strefy górnictwa,
j) SC – strefy cmentarzy,
k) SO – strefy otwarte,
l) SK – strefy komunikacji.

Plan ogólny wyznacza dodatkowo obszary uzupełnienia zabudowy w poszczególnych jednostkach osadniczych – na terenie którego możliwe będzie wydawanie decyzji o warunkach zabudowy.

Niniejsza prognoza złożona jest z dwóch części. Pierwsza część, przedstawiona powyżej stanowi ocenę istniejących uwarunkowań środowiska przyrodniczego, z uwzględnieniem podziału na jego poszczególne elementy: obecne użytkowanie terenu, warunki gruntowe, warunki glebowe, rzeźbę terenu, warunki wodne, szatę roślinną i świat zwierzęcy, klimat lokalny i klimat akustyczny, ludzi, zabytki oraz krajobraz. Druga część niniejszej prognozy odnosi się do konkretnych zapisów projektu planu w kontekście ich zgodności z przepisami prawa dotyczącymi ochrony środowiska, jak również ich oddziaływania na poszczególne komponenty. Prognoza wykazuje, iż ustalenia projektu planu ogólnego dla obszaru gminy Sawin przy ich przyszłościowej realizacji wpływać będą na środowisko na analizowanym obszarze, ale w sposób nieznaczny w jego otoczeniu. Warunkiem jest wprowadzenie również odpowiednich obostrzeń prawnych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych niższego szczebla (mpzp i decyzje wz). Potrzeba opracowania projektu planu ogólnego gminy Sawin wynika ze zmian ustawodawczych jak również z faktu zapobieżeniu „paraliżu" inwestycyjnego z połową roku 2026 w gminie.

Na skutek realizacji projektu planu ogólnego najcenniejsze zasoby przyrodnicze gminy objęte ochroną prawną, kompleksy leśne, korytarze ekologiczne, jak również gleby najwyższych klas bonitacyjnych zostaną w znacznej mierze zachowane i chronione. Plan ogólny nie powoduje niekorzystnego rozproszenia zabudowy, gdyż wprowadzane tereny inwestycyjne zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących terenów budowlanych.

Prognozuje się, że wprowadzenie w planie ogólnym stref planistycznych (przeznaczenia terenu) nie będzie miało poważnego wpływu na środowisko przyrodnicze gminy Sawin. Ustalenia planu ogólnego nie przyczynią się do przerwania ciągłości lokalnych korytarzy ekologicznych, nie wpłyną także znacząco na pogorszenie jakości wód powierzchniowych, powietrza, ani na wzrost zagrożenia hałasem i zagrożenia powodziowego.

Duża elastyczność projektu planu utrudnia określenie w sposób dosłowny i szczegółowy wielkość i charakter potencjalnych oddziaływań, mogących powstać w związku z realizacją planowanych inwestycji. Przydatne są tutaj metody oceny odporności środowiska na degradację oraz rozpoznanie jego zdolności do regeneracji, na podstawie danych określonych między innymi w opracowaniach ekofizjograficznych.

Realizacja projektu planu ogólnego przyniesie również niektóre negatywne oddziaływania. Wśród najważniejszych z nich wymienić należy problem zanieczyszczenia środowiska, w tym głównie zanieczyszczenia wód powierzchniowych, gleb oraz powietrza, poprzez przedostawanie się do środowiska spalin, ścieków i hałasu pochodzących z projektowanych ważnych inwestycji na terenie gminy. Największy wpływ na stan powietrza atmosferycznego ma obecnie emisja zanieczyszczeń pochodzących z indywidualnych systemów grzewczych w istniejących zakładach przemysłowo – usługowych, lokalnych kotłowniach i budynkach mieszkalnych, wykorzystujących tradycyjne paliwa stałe na opał. W związku z realizacją projektu planu ogólnego mogą powstać nowe lub zwiększone oddziaływania na środowisko. Przyrost terenów zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej może zwiększyć ryzyko wzrostu negatywnych wpływów na środowisko związanych głównie z emisją zanieczyszczeń do środowiska.

W projekcie planu ogólnego nie prognozuje się istotnych zmian przestrzennych mogących spowodować ograniczenia w ochronie istniejących terenów chronionych. Oznacza to, że ewentualny negatywny wpływ na tereny chronione, wynikający z powstania nowych inwestycji, nie będzie bezpośredni lub utrzyma się na obecnym poziomie.

Projekt planu ogólnego wpływa, poprzez ustalenie stref planistycznych i wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenów, na zapewnienie warunków gospodarowania zasobami przyrody. Uwzględnia obowiązek ochrony powierzchni ziemi, gleb, powietrza, wód podziemnych i powierzchniowych oraz potrzeby ochrony środowiska wynikające z polityki ekologicznej kraju, obowiązków określonych w ustawach szczegółowych regulujących problematykę ekologiczną oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa i programów ochrony środowiska na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego będzie oddziaływać na środowisko przyrodnicze zarówno w sposób negatywny, jak i pozytywny. Główne oddziaływania będą dotyczyć:

- wprowadzania zanieczyszczeń do atmosfery pochodzących głównie z rozbudowy gospodarstw wysokotowarowych, budowy nowych zakładów przemysłowych i usługowych w ramach terenów aktywności gospodarczej, ale także ze wzmożonego ruchu komunikacyjnego na drogach wojewódzkich,
- emitowania hałasu, którego prawdopodobnym źródłem będą nowe zakłady przemysłowe oraz wzmożony ruch komunikacyjny a także na trasach prowadzących do zakładów przemysłowych w ramach stref gospodarczych,
- zwiększonych ilości wytwarzanych odpadów komunalnych i przemysłowych,
- przekształceń naturalnego ukształtowania terenu,
- zmian w krajobrazie, dotyczy głównie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (elektrownia słoneczna, elektrownia wiatrowa);
- zmian w szacie roślinnej w przypadku realizacji wszystkich zmian przedstawionych w projekcie

dokumentu.

Realizacja dokumentu przyczyni się do potencjalnych negatywnych zmian w środowisku, tj.:

- zmiany w powierzchni ziemi, które będą wynikiem prac ziemnych w trakcie realizacji inwestycji oraz funkcjonowaniem nowych obiektów budowlanych,
- zmiany jakościowe i ilościowe wód podziemnych i powierzchniowych, które będą wynikiem realizacji inwestycji i funkcjonowania nowej zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej;
- zmiany jakościowe powietrza atmosferycznego, które będą głównie wynikiem funkcjonowania nowych obiektów budowlanych (dotyczy głównie gospodarstw wysokotowarowych, zakładów produkcyjnych i usługowych w ramach terenów aktywności gospodarczej) oraz wzmożonego ruchu komunikacyjnego,
- zmiany jakości gleb i gruntów mogą być wynikiem prac ziemnych w trakcie realizacji inwestycji oraz zanieczyszczenia metalami ciężkimi przy drogach na skutek wzmożonego ruchu komunikacyjnego,
- wpływ na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną w wyniku prac ziemnych przy realizacji inwestycji oraz trwałym zabudowaniu nowych terenów dotychczas użytkowanych rolniczo; praca maszyn przy realizacji inwestycji może powodować płoszenie bytujących w sąsiedztwie zwierząt,
- zwiększona emisja hałasu, która związana będzie z pracą maszyn budowlanych w trakcie budowy nowych inwestycji, funkcjonowaniem zakładów i budynków mieszkalnych i produkcyjnych, prac eksploatacyjnych oraz wzmożonym ruchem komunikacyjnym,
- zmiany w krajobrazie, które związane będą z dopuszczeniem do realizacji obiektów wytwarzania energii z odnawialnych źródeł energii, dotyczy potencjalnych lokalizacji farm słonecznych i wiatrowych.

Istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływania skumulowanego w wyniku realizacji ustaleń projektu dokumentu, polegające na zwiększonej emisji zanieczyszczeń, zrzutów ścieków i wytwarzania odpadów komunalnych przez nowe inwestycje. Negatywne oddziaływania na biotyczne i abiotyczne komponenty środowiska naturalnego, których skutek może być większy aniżeli suma konsekwencji funkcjonowania każdego z nich z osobna, mogą nastąpić w konsekwencji zwiększonych emisji, a także w wyniku ubytku terenów otwartych.

Ocenia się, na podstawie przeprowadzonych w prognozie analiz i ocen, iż w wyniku realizacji ustaleń planu ogólnego, nie wystąpią oddziaływania znacząco negatywne, to znaczy takie, które mogłyby spowodować zasadniczą zmianę określonych parametrów jakości środowiska, a także stanowić zagrożenie dla liczebności i bioróżnorodności gatunków roślin i zwierząt. Określenie rzeczywistego oddziaływania inwestycji na środowisko będzie możliwe na etapie przedrealizacyjnym i zostanie ono przeprowadzone w raporcie oddziaływania inwestycji na środowisko. Ponadto nie przewiduje się negatywnego oddziaływania ujętych w planie ogólnym inwestycji na znajdujące się na terenie gminy i położone najbliżej jej granic obszary Natura 2000.

Realizacja ustaleń projektu dokumentu nie będzie powodować oddziaływania transgranicznego.

Zapobieganie i minimalizowanie negatywnych oddziaływań na środowisko ustaleń projektu dokumentu, jest możliwe przy stosowaniu na etapie jego realizacji najnowszych dostępnych technologii i wysokiej jakości urządzeń oraz materiałów. Należy respektować wszystkie proekologiczne ustalenia dokumentu, które regulują szereg ważnych aspektów ochrony środowiska.

Nie proponuje się rozwiązań alternatywnych dla przyjętych w projekcie planu ogólnego rozwiązań. Dokonane w dokumencie ustalenia zostały dostosowane do zaistniałych potrzeb społeczeństwa i ściśle określonych celów dotyczących poszczególnych działek, które wynikają z wniosków samorządu lokalnego, inwestorów oraz właścicieli nieruchomości.

Podsumowując można stwierdzić, że zmiany, które wystąpią w wyniku realizacji ustaleń projektu dokumentu będą mieć zarówno negatywny charakter, rozumiany jako oddziaływanie zauważalne lecz niepowodujące istotnego naruszenia standardów środowiskowych, jak również pozytywny. W wyniku przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko wskazuje się, że realizacja ustaleń projektu

dokumentu nie zagraża bioróżnorodności, zachowaniu ciągłości ekologicznej wyznaczonemu na obszarze gminy systemowi przyrodniczemu (PSG) i walorom krajobrazowym. Ponadto nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania na cele, przedmiot ochrony i integralność obszarów NATURA 2000. Uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska będzie możliwe pod warunkiem realizacji wskazanych w dokumencie prognozy rozwiązań mających na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, jak również określenie w planach miejscowych, (opracowanych na podstawie z planu ogólnego) zasad ochrony środowiska i krajobrazu kulturowego oraz zasad w zakresie rozbudowy i funkcjonowania infrastruktury technicznej.

Akty prawne uwzględnione w opracowaniu

- ✓ Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 54 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1290 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1087 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 530 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1587 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 82);
- ✓ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1292 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 757 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 399 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r., poz. 576 ze zm.);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz.U. z 2002 r. Nr 155, poz. 1298);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz.U. z 2016 r., poz. 1395);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 845);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r., poz. 2448);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 112);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1225 ze zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz.U. z 2023 r., poz. 2758 ze zm.);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie pod cmentarze (Dz.U. z 1959 r. Nr 52, poz. 315);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (Dz.U. z 2008 r. Nr 48, poz. 284);
- ✓ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa;
- ✓ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

Materiały źródłowe

Opracowanie wykonano m.in. na podstawie następujących materiałów:

1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sawin, Uchwała Nr XXXIX/260/22 Rady Gminy Sawin z dnia 30 września 2022 r.;
2. Projekt Strategii Rozwoju Gminy Sawin na lata 2025-2035 udostępniony w konsultacjach społecznych, prowadzonych w terminie od 21.04.2025 r. do 25.05.2025 r.;
3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego 2015r;
4. Prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń projektu zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego 2015r;
5. Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.). Regionalna geografia fizyczna Polski. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań. 2021;
6. Standardowe formularze danych dla obszarów specjalnej ochrony (OSO), dla obszarów spełniających kryteria obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) oraz dla specjalnych obszarów ochrony (SOO);
7. Geografia regionalna Polski, Kondracki J., PWN, Warszawa 2009;
8. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2022;
9. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2023 r., PIG-PIB, 2024
10. Monitoring środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska:

• Monitoring wód podziemnych za rok 2022;

• Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim. Raport wojewódzki za rok 2023;

• Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu – tabela.

Materiały kartograficzne oraz warstwy tematyczne GIS (shp):

1. Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski. Skala 1: 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa;
2. Arkusze z objaśnieniami: 858, 859; 2. Mapa Hydrogeologiczna Polski. Skala 1: 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa; Arkusze z objaśnieniami: 858, 859;
3. Mapa Geośrodowiskowa Polski (II). Skala 1: 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa; Arkusze z objaśnieniami 858, 859;
4. ISOK – Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego;
5. Warstwy tematyczne Nadleśnictwa Janów Lubelski – lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, lasy ochronne, typy siedliskowe lasów;
6. Warstwy tematyczne IBS PAN w Białowieży – sieć korytarzy ekologicznych łączących obszary Natura 2000 wg koncepcji Jędrzejewskiego;
7. Warstwy tematyczne CBDG:
   - Hydrogeologia – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych,
   - Hydrogeologia – Jednolite Części Wód Podziemnych,
   - Hydrogeologia – Jednolite Części Wód Powierzchniowych,
   - MIDAS – obszary górnicze,
   - MIDAS – tereny górnicze,

- MIDAS – złoża kopalin,
- Środowisko – regiony fizyczno-geograficzne Polski (J. Solon i inni, 2018).

Witryny internetowe:

1. *https://sip.gison.pl/sawin/ System Informacji Przestrzennej Urzędu Gminy Sawin;*
2. *https://sawin.e-mapa.net / System Informacji Przestrzennej Urzędu Gminy Sawin;*
3. *http:// gios.gov.pl Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – publikacje dot. wyników monitoringu środowiska;*
4. *https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/ Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska – rejestr form ochrony przyrody;*
5. *https://bdl.stat.gov.pl/bdl/ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego;*
6. *http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web*
7. *https://wody.isok.gov.pl/*
8. *http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/*
9. *http://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy*
10. http://geoportal.gov.pl/
11. *https://korytarze.pl/mapa/podzial-korytarzy-ze-wzgledu-na-strefy*

Oświadczenie autora prognozy

Sawin, dnia 14 stycznia 2026 r.

O Ś W I A D C Z E N I E A U T O R A P R O G N O Z Y

Zgodnie z art. 74a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1112)

o ś w i a d c z a m

że jako autor *Prognozy oddziaływania na środowisko do planu ogólnego gminy Sawin* spełniam warunki określone przez wyżej przywołany artykuł, tj.:

• posiadam co najmniej 3-letnie doświadczenie w pracach w zespołach autorów przygotowujących prognozy oddziaływania na środowisko;

• byłam co najmniej pięciokrotnie członkiem zespołów autorów przygotowujących prognozy oddziaływania na środowisko.

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Przemysław Antonowicz